

Jennifer Tee

Amsterdam

Behandeld door [redacted]
Doorkiesnummer [redacted]
E-mail [redacted]@utrecht.nl
Bijlage(n) Geen
Uw kenmerk
Uw brief van

Datum 12 januari 2017
Ons kenmerk
Onderwerp Schetsopdracht kunsttoepassing
Vredenburgplein
Verzonden
Bij antwoord datum, kenmerk en onderwerp vermelden

Geachte mevrouw Tee, beste Jennifer,

Middels deze brief verleen ik u opdracht voor het maken van een schetsontwerp voor een kunsttoepassing in het kader van de herinrichting van het Vredenburgplein te Utrecht. Voor het maken van dit schetsontwerp ontvangt u een honorarium van € 2.500,00 exclusief btw.

Achtergronden over Utrecht en het Stationsgebied

Utrecht

Utrecht is met bijna 340.000 inwoners de vierde stad van Nederland. Het is een eeuwenoude stad die een grote groei en transitie doormaakt. Het inwoneraantal verdubbelt binnen enkele generaties: van 230.000 in 1990 naar, naar schatting, zo'n 400.000 in 2035. De stadsgrenzen zijn flink opgerekt met onder andere de bouw van Leidsche Rijn, de grootste nieuwbouwlocatie van Nederland. De bevolking is relatief jong en hoog opgeleid. De stad oefent met toonaangevende kennisinstituten en opleidingen een grote aantrekkingskracht uit op jong en oud uit alle windstreken. Dat levert een levendige, rap groeiende internationaal georiënteerde stad op, waar onder andere de behoefte aan cultuur groot is. Het aantal studenten is hoger dan ooit tevoren. Bedrijven en instellingen kiezen met overtuiging Utrecht als vestigingsplaats. In Utrecht is cultuur overal en levert het – mede dankzij de spreiding in wijken en stadsdelen – een niet te onderschatten sociale en maatschappelijke bijdrage.

Herbouw Stationsgebied

Utrecht bouwt aan een nieuw Stationsgebied in het centrum van de stad. Dat is nodig: sinds de bouw van Hoog Catharijne was er sprake van achterstallig onderhoud, verloedering, een groeiend aantal reizigers, een groeiend aantal inwoners van de stad en een behoefte om het water weer terug in de singel te krijgen. Met de bouw van het nieuwe Stationsgebied pakken we al deze dingen tegelijk aan. De historische binnenstad en het Stationsgebied waren twee aparte delen van de binnenstad: deze delen worden weer met elkaar verbonden tot één samenhangend geheel. De leefbaarheid en veiligheid worden verbeterd. Er komt meer ruimte voor cultuur, ontspanning, een betere bereikbaarheid én het water komt terug in de singel. Tegelijkertijd maken we het gebied een stuk duurzamer: zuinige gebouwen, alle ruimte voor fietsers, voetgangers en het Openbaar Vervoer en zonnecellen op de nieuwe perronkappen.

Bereikbaar met buslijnen GVV 1, 6, 7, 26 en 36.

Kunst in de openbare ruimte in Utrecht

Utrecht is al lange tijd zeer actief op het gebied van kunst in de openbare ruimte. Sinds jaar en dag onderscheiden we ons met spraakmakende kunstprogramma's, die nationaal en internationaal aandacht trekken. Consequent en zorgvuldig worden kunstprojecten ontwikkeld, vanuit de gedachte dat de kunst een ander perspectief schept op de omgeving, ruimte biedt voor het afwijkende, een plek betekenis kan geven. De kunstprojecten horen in Utrecht onlosmakelijk bij de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de openbare ruimte. In samenwerking met onze adviescommissies realiseren we kunstprojecten die specifiek ingaan op (de behoefte en de identiteit van) een specifieke plek en die aansluiten bij ontwikkelingen in de kunst. Met speciale projecten richten we ons op transitiegebieden in de stad. Ook in het Stationsgebied werken we sinds een aantal jaar aan een meerjarig, overkoepelend kunstprogramma.

Achtergronden bij de opdracht

Geschiedenis Vredenburgplein

Het Vredenburgplein dankt zijn naam aan het kasteel Vredenburg dat in 1528 op deze locatie door Karel V werd gebouwd. Het kasteel moest de Utrechtse bevolking onder de duim houden, maar werd al na vijftig jaar door diezelfde Utrechters afgebroken. Vanaf die tijd heeft het Vredenburgplein onder meer dienst gedaan als locatie voor de veemarkt, de kermis en als parkeerterrein.

Een plein met verschillende functies

Het midden in het centrum van de stad gelegen Vredenburgplein is nu vooral bekend van de woensdag- vrijdag- en zaterdagmarkt, en de themamarkten op andere dagen van de week. De markt blijft, maar na de herinrichting moet het plein nog veel meer dan nu een echt stadsplein worden. Het plein vormt straks dé verbinding tussen de oude binnenstad en het in herinrichting zijnde Stationsgebied. Het plein moet aansluiten bij de schaal en het ambitieniveau van het vernieuwde centrum. Het moet een belangrijke ontmoetingsplaats worden voor mensen die gaan winkelen, naar een optreden gaan in concertgebouw TivoliVredenburg of een bezoek brengen aan de markt. Onder het plein Vredenburg en de Catharijnesingel ligt een parkeergarage met ruim 1.200 plaatsen.

Op het toekomstige Vredenburgplein komen veel functies samen met evenzoveel wensen, eisen en ruimteclaims. Als uitersten zijn de 'huiskamer' en de zaterdagmarkt te noemen. De huiskamer is de plek voor ontmoeting en vertoeven, goed bruikbaar en aantrekkelijk op niet-marktdagen. En de huiskamer kenmerkt zich door aanwezigheid van bomen, zitelementen, sfeerverlichting, eenheid in materialen, de menselijke maat en schaal. De markt vraagt daarentegen om zo min mogelijk obstakels en een functionele indeling. Naast de functies op maaiveld, zijn er ook functies onder maaiveld. Belangrijk zijn de parkeergarage, de restanten van kasteel Vredenburg en de kabels en leidingen en riolering. De uitdaging is om zowel een aantrekkelijke 'huiskamer' te maken, als een plein waar de markt en evenementen gehouden kunnen worden. Betrokken omwonenden en inwoners van de stad zien in het vervullen van de 'huiskamerfunctie', voor het verbeteren van de verblijfskwaliteit en de ontmoetingsfunctie, een belangrijke rol voor een kunstwerk.

Kunstbegeleidingsgroep en hun wensen

Het kunstwerk op het Vredenburgplein moet zich goed verhouden tot de bovengenoemde kenmerken van deze plek en de ambities van de stad. Er is een kunstbegeleidingsgroep samengesteld, bestaande

uit vertegenwoordigers van de belangengroepen (bewoners, ondernemers, projectleiding). Zij hebben een aantal wensen geuit voor de invulling van de kunsttoepassing.

- Door inwoners van de stad is het woord 'ontmoeting' als 'kernwoord' voor het ontwerp geformuleerd: ontmoeting tussen de oude en nieuwe stad, een kunstwerk als herkenbaar meetingpoint, bijdragend aan de verblijfsfunctie van het plein;
- Op het toekomstige Vredenburgplein is rekening gehouden met zitgelegenheid: dit kan onderdeel vormen van de kunsttoepassing óf een visie op de zitgelegenheid kan onderdeel vormen van uw ontwerp;
- De ambitie is om een plein met 'internationale allure' tot stand te brengen. Het kunstwerk zal daar een belangrijke bijdrage aan leveren.

Door kunstbegeleidingsgroep heeft u samen met kunstadviseurs van de gemeente Utrecht geselecteerd als een van vijf kunstenaars voor het uitbrengen van een schetsontwerp.

Het schetsontwerp:

- U maakt een schetsontwerp voor een kunsttoepassing voor het toekomstige Vredenburgplein, in aansluiting op bovengenoemde uitgangspunten.
- U neemt daarbij het concept Definitief Ontwerp voor het Vredenburgplein als uitgangspunt (zie bijlage) en houdt rekening met de verschillende functies en wensen voor het plein, met name de 'huiskamerfunctie' en de (zaterdag)markt.
- Uw schetsontwerp bevat een nadere toelichting met betrekking tot de achtergronden die bij de totstandkoming van uw ontwerp een rol hebben gespeeld en hoe het ontwerp zich verhoudt tot het ontwerp van de openbare ruimte.
- Uw schetsontwerp houdt rekening met de omgeving/inrichting waarin uw ontwerp dient te worden uitgevoerd en de financiële en inhoudelijke voorwaarden die in de opdracht zijn gesteld.
- Uw schetsontwerp is duidelijk en precies uitgewerkt. Het biedt helder inzicht in alle aspecten van het kunstproject, zoals de vormgeving, afmetingen, techniek en de plaats in de omgeving.
- Het schetsontwerp gaat vergezeld van een eerste planning, die uitgaat van realisatie van de kunsttoepassing in het eerste kwartaal van 2018.
- Het schetsontwerp gaat vergezeld van een indicatieve kostenraming die uitgaat van een uitvoeringsbudget van € 200.000,- waarin rekening wordt gehouden met een post onvoorzien van 10% (dit bedrag is inclusief uw honoraria voor definitief ontwerp en uitvoering).

De randvoorwaarden

- Te allen tijde dient er ruimte te blijven voor 65 marktkramen (zie bijlage voor voorkeursvariant van de nieuwe marktopstelling) en 14 bomen;
- Het ontwerp houdt rekening met de aanwezigheid van kabels en leidingen, de resten van kasteel Vredenburg en van de parkeergarage onder het plein (zie bijlage);
- Het ontwerp houdt rekening met de in de bijlage weergegeven 'vrije zone' van 8 of 10 meter in het verlengde van de ingangen van Hoog Catharijne aan de randen van het plein;
- Het kunstwerk dient zo onderhoudsvrij mogelijk te zijn en in de toelichting geeft u duidelijk inzicht in de eisen met betrekking tot onderhoud en vervanging;
- Het kunstwerk is 'hufterproof' en veilig;
- Het ontstaan van nachtelijke overlast dient te allen tijde voorkomen te worden.

De procedure

- Vijf kunstenaars zijn geselecteerd voor het maken van een schetsontwerp. Eind maart 2017 (datum nader te bepalen) presenteert u uw schetsontwerp.

- U voorziet uw schetsontwerp van een digitale presentatie, met in ieder geval een impressie en situatietekening van de kunsttoepassing op marktdagen en op niet-marktdagen.
- De ABKV formuleert een advies aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Utrecht, waarbij de reacties van de kunstbegeleidingsgroep op de schetsontwerpen worden meegenomen. In dit advies geeft de ABKV aan welke schetsontwerpen voorgelegd worden aan de Utrechtse bevolking voor een bredere consultatie.
- Over de resultaten van deze procedure wordt u schriftelijk op de hoogte gesteld door de afdeling Culturele Zaken van de gemeente Utrecht.

Het is daarbij mogelijk dat u verzocht wordt om wijzigingen aan te brengen in het schetsontwerp om inhoudelijke, technische, bouwkundige, vergunning technische redenen of omdat het niet voldoet aan de opdrachtformulering.

NB: de wens voor een nadere uitwerking van het DO van het Vredenburgplein middels een kunsttoepassing is een nadrukkelijke wens van de Utrechtse bevolking. Het college van B&W van de gemeente Utrecht heeft daarom besloten tot een bredere consultatie onder de Utrechtse bevolking. Na deze consultatie wordt besloten welke kunstenaar opdracht krijgt voor uitwerking van zijn schets tot een Definitief Ontwerp.

Uitstel

Indien u het schetsontwerp zonder nadere berichtgeving niet gereed heeft op de overeengekomen datum, wordt u schriftelijk in gebreke gesteld.

Ontbinding

- De gemeente Utrecht is gerechtigd om door middel van een aangetekend schrijven de overeenkomst te ontbinden om inhoudelijke, technische, bouwkundige, vergunning technische of onderhoudsmatige redenen. De gemeente zal in dat geval de aantoonbaar gemaakte kosten vergoeden c.q. naar evenredigheid een gedeelte van het budget uitbetalen voor hetgeen u tot op dat moment heeft vervaardigd.
- De gemeente Utrecht is gerechtigd de overeenkomst te ontbinden door middel van een aangetekend schrijven zonder vergoeding van kosten of anderszins betaling van (een gedeelte van) het budget:
  1. nadat u op grond van het vorige artikel (uitstel) in gebreke bent gesteld, waarbij een redelijke termijn voor nakoming is gegeven, die nakoming uitblijft en u derhalve in verzuim is, of
  2. als het schetsontwerp ook na wijzigingen niet voldoet aan de opdrachtformulering.
- U bent gerechtigd om de opdracht schriftelijk en gemotiveerd te ontbinden om redenen van persoonlijke of artistieke aard. U dient het tot dan toe verkregen honorarium te restitueren.

Vergoeding en betaling

Voor uw werkzaamheden ontvangt u een totaalvergoeding van € 2.500,- excl. btw. U kunt uw werkzaamheden declareren in 2 termijnen:

- 50% ofwel € 1.250,- bij aanvaarding van de opdracht
- 50% ofwel € 1.250,- na afronding van de opdracht

Facturen

U kunt uw facturen sturen t.a.v.:

Gemeente Utrecht, Financiële Dienstverlening – Postbus 10080 – 3505 AB Utrecht.

U kunt uw facturen sturen naar het adres zoals vermeld op de bijgevoegde bestelbevestiging onder vermelding van het bestelnummer.

Gemaakte reiskosten worden vergoed op basis van tarieven openbaar vervoer, tweede klasse, dan wel in voorkomende gevallen met eigen auto voor € 0,19 per km.

Bepalingen

- De Algemene Voorwaarden van de gemeente Utrecht zijn van toepassing op deze overeenkomst. Bij strijdigheid van deze algemene voorwaarden met de voorwaarden als genoemd in de opdrachtverlening, prevaleren de voorwaarden van de opdrachtverlening.
- Het niet, of in onvoldoende mate nakomen van de afspraken in deze opdracht kunnen aanleiding zijn voor onmiddellijke schriftelijke beëindiging van deze overeenkomst.

Contactpersonen en vertegenwoordiging

Wanneer u vragen en/of opmerkingen heeft naar aanleiding van deze brief, dan kunt u hiervoor contact opnemen met [REDACTED]

Wij verwachten u zo voldoende geïnformeerd te hebben. Mocht u het niet eens zijn met de inhoud van deze brief, dan vernemen wij dat graag zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen één week na dagtekening. Wij wensen u veel succes bij de uitvoering van de overeenkomst.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Utrecht,
namens dezen,

Hans van Soelen
Hoofd Culturele Zaken

Artistiek team Kunst in het Stationsgebied

10 april 2017

Aanwezig: [REDACTED]

Afwezig: [REDACTED]

Mededeling: [REDACTED].

Kunst op het Vredenburgplein

[REDACTED] hebben de technische/constructieve/financiële check uitgevoerd. [REDACTED] is nu aangesloten bij het AT overleg, we gaan eerst inhoudelijk terugkijken.

Dan is de vraag wat er volgende week naar kunstbegeleidingsgroep gaat en wat onze vraag dan is.

Inti Hernandez

[REDACTED] vind het ontwerp een tegenstelling met de rest van het plein en vraagt zich af hoe je een soort aansluiting kan vinden met de rest van de vloer. Daar heeft hij niet veel over gezegd. Het is een heel andere steensoort.

[REDACTED] en haar collega's van openbare ruimte vragen zich dat ook af.

[REDACTED] vindt het contrast niet zo'n probleem, ze vraagt zich meer af of je zou willen dat het leidingwater blijft stromen.

Hoe komt het plein eruit te zien? [REDACTED] in het midden een natuurstenen vlak en eromheen klinkers, daar is een ontwerp van. [REDACTED] de vorm van het kasteel drukt er tegenaan.

Technische aspecten zijn oplosbaar vlg. [REDACTED]

Het gaat er volgens [REDACTED] bij alle ontwerpen om of we het goed genoeg vinden om naar kunstbegeleidingsgroep door te gaan, en dus of we het artistiek inhoudelijk goed genoeg vinden om mee te laten gaan in de brede consultatie.

[REDACTED] vindt het totaal van alle voorstellen interessant omdat het zo divers is, dus ze heeft hier geen probleem mee.

[REDACTED] vindt dit ontwerp hooguit qua metafoor niet zo spannend. Het verhaal is universeel, rond-vierkant dualiteit, die elkaar liefdevol ontmoeten in de fontein, een niet gelaagde metafoor. Hij vraagt zich af of het wel past bij deze tijd. Het is geen tijd van dualiteiten, we bevinden ons eerder een complexere situatie. Het is wel makkelijk te begrijpen voor mensen, esthetisch zal het best mooi worden maar of het echt zeggingskracht heeft betwijfelt hij. [REDACTED] denkt wel dat het echt gebruikt zal worden, dat mensen er zullen gaan zitten, dat kunnen we ook nog checken bij kunstbegeleidingsgroep.

We moeten Inti vragen hoe hij erin zit als het lager moet, vanwege valgevaar: 50 cm. Dat doet wel wat met de verhoudingen. Het is geen speelobject en de hoogte op zich is niet het probleem, maar omdat hij een uitnodigend gebaar maakt door die traptreden, die nergens op uit komen, waardoor je naar beneden kunt vallen. Je wilt voorkomen dat er een gele rand omheen moet, of een hekje. Het is niet zeker dat het moet maar je moet er rekening mee houden.

Krijn de Koning

Het werk kan niet gerealiseerd worden op plek die hij voorstelt i.v.m. stadsverwarming en de resten van het kasteel.

[REDACTED] heeft het nog niet echt gecheckt bij Erfgoed/ Rijksdienst. Maar het is in elk geval een issue voor de stadsverwarming.

[REDACTED] zal [REDACTED] snel de vraag stellen of een andere plek kan wat hem betreft.

[REDACTED] heeft vooral praktische vragen: hoe open wordt het ding, de hoogte (12 meter), en hoe fijn die plek dan wordt. Al die hokken worden donkere smoezelige hoekjes als je niet oplet. Of de huiskamer

van mensen die je niet op het plein wil hebben, ook al zet je er een lamp in. [REDACTED] heeft dat ook. Inhoudelijk vindt hij verwijzing naar de toren die daar stond wel mooi. Kritisch daarbij is: in hoeverre wil je door kunst de ruimte eigenlijk weer privatiseren? Er is al zoveel private ruimte, je gaat weer een stukje openbare ruimte afscheiden van de rest en bereik je daar een prettigere, meer gemeenschappelijke ruimte mee? In hoeverre is een huiskamer van een kleine groep of van iedereen/meer publiek.

[REDACTED] hij betreft de zitranden rondom de bomen erbij, maar die kunnen niet meer volledig gerealiseerd worden volgens het DO. Dat mis je dan in de samenhang van zijn ontwerp, vindt [REDACTED]. Er zijn er maar weinig die gereageerd hebben op de rest van de openbare ruimte, dit is de enige die dat wel doet, maar is niet helemaal realiseerbaar in combinatie met 65 marktkramen. Dat is nog een aandachtspunt.

Lucas Lenglet

[REDACTED] vindt het plan heel sterk, de verbindende lijnen, de zichtlijnen en looproutes, en de referentie naar de klassieke oudheid. Het is een heel ingewikkeld plein en met een kleine ingreep breng je een soort helderheid op plein, dat is mooi. [REDACTED] is het daarmee eens, het doet zeker wat met het plein. Ze denkt dat het alleen moeilijk te verkopen is als aantrekkelijk. [REDACTED] vindt het slim wat hij doet, door het plein leeg te halen. Het schaduwspel als het plein leeg is. Dit ontwerp moet er zeker bij vindt ze.

[REDACTED] het ligt er ook aan welk materiaal op de vloer komt. Ze kan zich voorstellen dat je iets meer doet dan staal, met het natuursteen leg je meer een link naar de gebouwen. Dit moet zeker ook constructief nagerekend worden volgens [REDACTED] daar zijn nog wel vragen over, bijvoorbeeld in de situatie dat er tegenaan gereden wordt.

Jennifer Tee

De belangrijkste vraag is volgens [REDACTED] of het daadwerkelijk betaalbaar is. [REDACTED] en wat zie je als je eroverheen loopt? Als er kraampjes staan zie je het niet, of alleen aangenaam grijs.

Jennifer is wel heel precies. Zijn er genoeg kleuren? Moet de rest dan ook met cementvoegen vraagt [REDACTED] dat zou een probleem zijn want er liggen leidingen. Kleinere stenen kun je wel beter vervangen dan grotere, maar blijft het wel strak genoeg?

Er zijn in Utrecht wel andere voorbeelden waarbij dat wel meevalt. Moeilijk te beoordelen wat je in deze fase laat meetellen, vindt ze.

[REDACTED] maar het is nog niet tot op de vierkante cm uitgewerkt, dus we vertrouwen erop, er kan nog van alles aangepast worden. Dat ze deze vormen kiest refereert vlg. [REDACTED] niet alleen naar de markt, ook naar de geschiedenis en de geschiedenis van mozaïek. [REDACTED] vond het wat kinderlijke vormen, maar herkenbaar, het blijft ode aan de markt.

Jon Rafman

Praktisch gezien het makkelijkst te realiseren. Hij heeft er kleine sokkels bij gemaakt in het ontwerp. Daarmee ondervangt hij een aantal dingen. Het worden dan wel meer klassieke sculpturen. [REDACTED] vraagt zich alleen af of ze groot genoeg zijn. In een park zouden ze heel goed tot hun recht komen. [REDACTED] een goed werk kan op veel plekken. [REDACTED] het is minder 'site specific', wel 'time specific'. En het is een heel ander uiterste van het spectrum.

Hij vindt het wel naar Utrecht verwijzen, over de toekomst van de stad rondom digitalisering, sculpturaal maar wel van het nu. Een icoon van de toekomst; ontmoetingsplek zit erin.

[REDACTED] maakt zich wel zorgen over het marmer, dat versuikert. Mossen gaan erop groeien, water blijft erin staan, dus deuken moeten eruit. De termijn hiervan is wisselend, ligt aan luchtverontreiniging, klimaat etc. [REDACTED] vraagt [REDACTED] dit meer uit te zoeken en of er iets aan te doen is.

█ was ook heel enthousiast over de ontwerpen.

█ misschien komt er meer budget vanuit de voorjaarsnota. Dan komt er meer ruimte om oplossingen te vinden voor de besprekpunten.

█ stelt voor om ze volgende week allemaal aan de kunstbegeleidingsgroep te laten zien.

Mochten ze unaniem voor een ontwerp zijn, dan hebben we een nieuwe situatie. Als ze allemaal tegen een ontwerp zijn dan valt dat af (geen veto). Anders zouden we ze het liefst allemaal meenemen in de brede consultatie.

█ en █ zijn erbij om a.h.v. een gelijkwaardige presentatie informatie te geven. █ vult dan aan met de meer praktische info.

Na de presentatie niet meteen een reactie/ discussie maar we geven iedereen een formulier om op te schrijven wat ze ervan vinden. Drie vragen: 1. Voldoet het aan de opdracht vanuit jouw perspectief? 2.

Wat doet het/ betekent het voor stad? 3. Wat vind je ervan vanuit jouw 'bril' /groep?

Reacties ophalen en op die manier tot een conclusie komen. Met complimenten aan hen.

Brede consultatie met o.a. bakfiets op het plein en via website.

█ maakt nog een PowerPoint en stuurt deze ook naar █

Jaarbeursplein en Croeselaan

Vorbereiding van de kunstbegeleidingsgroep voor Jaarbeursplein/Croeselaan op 8 mei (doornemen longlist)

█ stuurt het inhoudelijke stuk van tevoren naar de deelnemers, we presenteren 8 mei de longlist.

Een paar referentiebeelden laten zien, █ maakt een PowerPoint.

Longlist wordt:

- ZUS
- Carlos Amoraless
- Observatorium
- Anne Holtrop
- Sam Durant/ Sadie Coles
- Thomas Hirschhorn
- Philippe Parreno
- Roni Horn
- Roger Hiorns
- Mark Wallinger
- Lotte van den Berg
- Maria Pask (met Michiel Kluitters)
- Silvie Zijlmans
- Melanie Bonajo
- Aernout Mik

8 Mei kiezen we samen met de kunstbegeleidingsgroep 5 namen (waarvan 2 reserve, i.v.m. mogelijke afvallers).

De kunstenaars moeten wel tijd hebben om uit te werken. Mei 2018 oplevering met eerste programmering, want het gaat om een plek met 5 jaar programmering; of een context voor een programmering of alvast voor een jaar. █ voor de eerste 2 jaar uitwerking vragen, om risico te voorkomen dat het alleen voor het eerste jaar interessant is.

En ze mogen wel partners uitnodigen. Minimaal één goed event per jaar. Dan is 5 jaar wel overzichtelijk vlg. █ Het event kan kort, is flexibel.

Volgorde: Artistiek programma voor 5 jaar met vast element dat zich leent om gebruikt te worden. Het permanente is niet het eerste uitgangspunt. En visualisering of doorwerking ervan in parkeergarage, moet erbij. Debat is ondertitel.

██████ past het stuk nog aan en stuurt het naar ██████
██████ oppert ██████ ██████ in het team te vragen. Aan haar voorleggen? Even 8 mei afwachten of ze gekozen wordt. ██████ denkt erover na. Op de longlist laten.

Croeselaan:

Werken die Rabobank beschikbaar wil stellen voor de Croeselaan:

Alicia Framis

Fernando Sanchez Castillo

Karel Appel

Gijs Assmann

Jeannot Burgi

Fons Bemelmans

Rabo wil weten hoe verder.

En er is nog een werk van Volten van de gemeente dat we ingepland hadden.

Het lijkt ██████ leuk om af en toe te wisselen, dat die mogelijkheid er is.

Sommige werken zijn wel kwetsbaar en de werken zijn heel verschillend van afmeting.

Gaan zitten en een mooie compositie maken; ██████ en de architect erbij.

Of een framework maken met bepaalde plekken: voor een paar beelden een vaste plek, een wisselplek, een plek voor Rabo, etc.

Wielrenners van Jits Bakker

We moeten ons uitspreken of dit beeld een plek zou kunnen krijgen op de Croeselaan.

De burgemeester heeft aan de zoon beloofd dat we het gaan plaatsen, liefs in het Stationsgebied.

██████ stelt voor een wisselsokkel voor alle geschenken.

Dan kan het een tijdje op Croeselaan en daarna naar een permanente plek ergens anders, bijvoorbeeld bij een wielervereniging. Het is kwetsbaar, zeker zonder sokkel, voor zo'n drukke plek. Volgens ██████ zijn er zijn straks al sokkels op Croeselaan.

██████ verwijst ook door naar POS.

Het werk Rebus van Korrie Besems.

Het gebouw waar het lichtkunstwerk aan hangt is verkocht, het werk is gered door een particulier initiatief. Ze zoeken nu een locatie in het Stationsgebied.

Trekken wij het naar ons toe? Of laten we het daar?

██████ vindt het leuk dat het een particulier initiatief is, dus we laten het aan hen, tenzij het niet goed gaat. ██████ laat ██████ bellen naar ██████ want zij willen daar een kunstwerk.

Marcus Coates

Van 18-21 april is Marcus voor het laatst hier met een aantal performances.

██████ stuurt het programma zodat we kunnen plannen wie waar bij is.

Volgend AT:

Maandag 1 mei

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Kunst Vredenburgplein
Datum: donderdag 13 april 2017 11:09:08

Zie hieronder!

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Gemeente Utrecht

Projectorganisatie Stationsgebied

Postadres Postbus 1273, 3500 BG Utrecht

Bezoekadres Stadsplateau 1 - 9e etage

Telefoon 030 [REDACTED] - 06 [REDACTED]

E-mail [REDACTED]@[utrecht.nl](mailto:[REDACTED]@utrecht.nl)

Internet www.utrecht.nl/stationsgebied

Aanwezig maandag, dinsdag, donderdag, vrijdag

Denk aan het milieu voordat u deze e-mail print

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 13 april 2017 8:58
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Kunst Vredenburgplein

Beste [REDACTED]

Op jouw verzoek heb ik, in overleg met [REDACTED] en [REDACTED] de inpasbaarheid van de vijf schetsontwerpen voor kunst op het Vredenburgplein onderzocht. Bij het opstellen van ons advies over de inpasbaarheid stond de ruimtelijke kwaliteit en beleving van het plein met kunstwerk voorop. We hebben beoordeeld of het kunstwerk een goede pleininrichting mogelijk maakt, d.w.z. een plein dat tegelijkertijd kan functioneren als huiskamer van de stad, als marktplaats en als visitekaartje voor bezoekers. Daarnaast hebben we het plein benaderd en gewaardeerd als sterk bindende factor voor deze zeer gevarieerde omgeving, een kwaliteit die niet aangetast mag worden. Wij denken dat dit niet met alle vijf kunstwerken zo is en adviseren je het keuzeproces door te zetten met drie van de vijf schetsontwerpen, namelijk:

- 1; Inti Hernandez
- 2; Jennifer Tee
3. Jon Rafman

Wij denken dat het **niet** verstandig is om door te gaan met de andere twee schetsontwerpen, namelijk:

4. Krijn de Koning en
5. Lucas Lenglet

De schetsontwerpen voor kunstwerk 4 en 5 zijn niet goed inpasbaar, omdat deze objecten de schaal van de ruimte teveel geweld aandoen in combinatie met de omgeving en het gewenste pleingebruik.

De nieuwe stedenbouwkundige constellatie van openbare ruimte en gebouwen is zodanig dat het plein een sterk bindende factor wordt in de omgeving. Om deze rol te kunnen vervullen is het nodig dat de royale maat van het plein ten opzichte van de omliggende ruimtes in zijn waarde wordt gelaten. Als gekozen zou worden voor een groot kunstobject, zoals 4 of 5, wordt de pleinmaat qua beleving sterk gereduceerd en kan het plein niet meer zijn bindende rol vervullen. De kunstwerken zouden de ruimte verkleinen, alle aandacht opeisen en daarmee de samenhang in de openbare ruimte

teniet doen.

Beide kunstwerken zijn op een andere manier teveel aanwezig:

Kunstwerk vier is fors van omvang en staat in het midden van de ruimte. Daardoor wordt de ruimte rondom het object klein gemaakt ten koste van de royale pleinmaat.

Kunstwerk vijf is rank maar overspant het gehele centrale pleinoppervlak, trekt het als het ware bij elkaar in plaats van het opzoeken van de ruimte, en heeft daardoor ook het effect dat het plein wordt verkleind.

In beide gevallen kan het royale gevoel dat het plein zou moeten geven in dit stuk van de stad niet worden waargemaakt.

Kenmerkend voor het plein is het komen en gaan van mensen, van markt en van andere evenementen. Het plein biedt hiervoor de lucht en de ruimte. Echter realisatie van kunstwerken 4 of 5 zou de ruimte volledig opsouperen en teveel aandacht opeisen. Een dergelijk brutaal gebaar zou op zijn plaats kunnen zijn op een locatie waar verder weinig is te zien of weinig gebeurt, maar op het Vredenburgplein is dat zeker niet het geval. Hier gebeurt al zoveel dat de impact van een dergelijk omvangrijk kunstwerk de ruimtelijke kwaliteit en het functioneren van het plein aantast.

Naast dit advies op hoofdlijnen, hebben wij een aantal aandachtspunten op inrichtingsniveau voor een aantal van de kunstwerken:

1. Inti Hernandez

De positie van dit kunstwerk versterkt de ssymmetrie van het plein (boomrijk besloten deel zuid, opener deel noord). Bij uitwerking graag met de kunstenaar bespreken of het kunstwerk ook meer centraal op het plein zou kunnen worden gesitueerd, zodat het de samenhang op het plein meer versterkt.

5. Lucas Lenglet

Een aantal balken en staanders zijn te dicht bij (bestaande) bomen gesitueerd.

Wij hopen je met dit advies te hebben geholpen op weg naar een fantastisch Vredenburgplein,

Met vriendelijke groet,

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Kunst Vredenburgplein
Datum: dinsdag 18 april 2017 8:39:53

Beste allemaal,

Zie hieronder de bevindingen van stedenbouw / openbare ruimte.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Gemeente Utrecht
Projectorganisatie Stationsgebied

Postadres Postbus 1273, 3500 BG Utrecht
Bezoekadres Stadsplateau 1 - [REDACTED]
Telefoon 030 286 [REDACTED] - 06 [REDACTED]
E-mail [REDACTED]@utrecht.nl
Internet www.utrecht.nl/stationsgebied
Aanwezig maandag, dinsdag, donderdag, vrijdag

Denk aan het milieu voordat u deze e-mail print

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 14 april 2017 15:13
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Kunst Vredenburgplein

Dag [REDACTED]

Wij hebben geconstateerd dat de kunstwerken 4 en 5 een te grote impact hebben op de pleinruimte.

Dat is ons belangrijkste advies betreffende de 5 schetsontwerpen.

N.a.v. ons gesprek gisteren met [REDACTED] en [REDACTED] hebben wij afgesproken dat ik je nog enig aanvullend advies geef met betrekking tot de kunstwerken. Wil je dit aanvullende advies alsjeblieft beschouwen als ondergeschikt aan het hoofdadvis van donderdag 13 april?

Aanvullend advies schetsontwerpen kunstwerken:

1. Het fonteintje met treden heeft een bescheiden ruimtelijke impact en lijkt goed inpasbaar. De technische uitvoering en beheerbaarheid van de vloer is een aandachtspunt, omdat dit belast zal worden door draaiend en zwaar verkeer
2. De mozaïekvloer is goed inpasbaar. De technische uitvoering/beheerbaarheid zijn vanzelfsprekend ook hier nog een belangrijk aandachtspunt.
3. De marmeren sculpturen zijn goed inpasbaar in het bestaande plein-ontwerp met markt. Echter, de relatief kleine sculpturen zullen toch enigszins in de weg staan op marktdagen. Daarnaast zullen de sculpturen op dit ruime plein, maar een beperkt ruimtelijke effect sorteren. Vredenburgplein lijkt niet de ideale plek voor deze kunstwerken.
4. Voor alle ruimtelijke objecten (dus kunstwerk 1, 3, 4 en 5) geldt dat aanrijdschade door marktvoertuigen (o.a. tractor die kramen vervoert) een probleem kan vormen. Daarom zou de uitvoering van de kunstwerken zodanig robuust moeten worden dat aanrijdschade beperkte effecten heeft. Voorkomen moet worden dat later rondom de kunstwerken paaltjes moeten worden geplaatst ter bescherming. Een robuuste(re) uitvoering kan voor elk kunstwerk andere

effecten hebben en moet vanzelfsprekend door de kunstenaars worden uitgewerkt. Het robuust uitvoeren van de natuurstenen zitranden van kunstwerk 1 lijkt haalbaar. Het vergroten van de sokkels van de marmeren sculpturen lijkt ook een mogelijkheid, mits natuurlijk de kunstenaar dat wil. Bij kunstwerk 5 (Lenglet) en in mindere mate bij kunstwerk 4 (Krijn de Koning) zou naar mijn mening het ruimtelijke effect van het werk grotendeels teniet worden gedaan wanneer rondom paaltjes o.i.d. moeten worden geplaatst. Ik betwijfel of de voorgestelde constructies met de kunstenaar 'tractorproof' kunnen worden uitgewerkt.

5. Ook al bieden sommige kunstwerken enige zitgelegenheid, in alle gevallen stel ik voor dat de zitgelegenheid uit het pleinontwerp zowiezo te realiseren. De zitplekken vragen ruimte die wellicht ook voor marktkramen gewenst is. In dat geval zullen we het geheel van kunstwerk, zitplekken en kramen in samenhang moeten beoordelen en schuiven.

Met vriendelijke groet,

Gemeente Utrecht

Stadsbedrijven
Stadsingenieurs

Postadres Postbus 16200, 3503 RJ, Utrecht

Bezoekadres [redacted] Stadsplateau 1, 3521AZ, Utrecht

Telefoon 030 286 [redacted]

E-mail [redacted]@utrecht.nl

Internet www.utrecht.nl

Aanwezig maandag, dinsdag, donderdag, vrijdag

Denk aan het milieu voordat u deze e-mail print

Van: [redacted]

Verzonden: donderdag 13 april 2017 8:58

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: Kunst Vredenburgplein

Beste [redacted]

Op jouw verzoek heb ik, in overleg met [redacted] van der [redacted] en [redacted] de [redacted] de inpasbaarheid van de vijf schetsontwerpen voor kunst op het Vredenburgplein onderzocht. Bij het opstellen van ons advies over de inpasbaarheid stond de ruimtelijke kwaliteit en beleving van het plein met kunstwerk voorop. We hebben beoordeeld of het kunstwerk een goede pleininrichting mogelijk maakt, d.w.z. een plein dat tegelijkertijd kan functioneren als huiskamer van de stad, als marktplaats en als visitekaartje voor bezoekers. Daarnaast hebben we het plein benaderd en gewaardeerd als sterk bindende factor voor deze zeer gevarieerde omgeving, een kwaliteit die niet aangetast mag worden. Wij denken dat dit niet met alle vijf kunstwerken zo is en adviseren je het keuzeprocess door te zetten met drie van de vijf schetsontwerpen, namelijk:

1; Inti Hernandez

2; Jennifer Tee

3. Jon Rafman

Wij denken dat het **niet** verstandig is om door te gaan met de andere twee schetsontwerpen, namelijk:

4. Krijn de Koning en

5. Lucas Lenglet

De schetsontwerpen voor kunstwerk 4 en 5 zijn niet goed inpasbaar, omdat deze objecten de schaal van de ruimte teveel geweld aandoen in combinatie met de omgeving en het gewenste pleingebruik.

Verharding	Naleveren specifieke materialen? Advies SI: – De verhoogde bestratingen uitvoeren in gestabiliseerd zand (1:3). De overrijdbare (Markt) verhardingen op een straatlaag van straatzand 40 mm op een puinfundering van menggranulaat met een minimale dikte van 250 mm. – Materiaal dient 'beheerproof' te zijn. Denk aan eisen ten aanzien van kleurechtheid, onderhoud en belasting en breuk. Zo veel mogelijk gebruik maken van materialen uit HOR. – Rekening houden met waterinfiltratie.		Mozaiek moet worden aangebracht in mortel. Welke gevolgen heeft dit voor de rest van het plein? Er is nog geen definitieve keuze voor natuursteen gekozen. Hoeft niet per se chinees graniet te zijn, mag daarvan afwijken. Naleveren specifieke materialen? Advies SI: – De overrijdbare (Markt) verhardingen op een straatlaag van straatzand 40 mm op een puinfundering van menggranulaat met een minimale dikte van 250 mm. – Materiaal dient 'beheerproof' te zijn. Denk aan eisen ten aanzien van kleurechtheid, onderhoud en belasting en breuk. Zo veel mogelijk gebr – Rekening houden met		Klinkerverharding om object en zitranden.
Zitmeubilair	Kunstwerk te hoog (70 cm). Twee opties voor haalbaarheid: 1. Kunstwerk moet worden aangepast naar een valhoogte van 50 cm; 2. Er zal een extra traptrede naar beneden in het kunstwerk moeten worden ingepast. Advies SI: – Kijk voor zithoogtes en traphoogtes naar publicatie "Handboek toegankelijkheid en de ASVV 2012. – Advies om alle banden en zielelementen van natuursteen in de fabriek te laten zagen. Gebakken straatstenen in het werk zagen. –> bespreken met kuntenaar	Cf. concept DO openbare ruimte	Cf. concept DO openbare ruimte	Cf. concept DO openbare ruimte	Zitgelegenheid in object. Risico op ongewenst verblijven? Klinkerverharding om object en zitranden.
Openbare verlichting	Geen OVL in het kunstwerk	Geen OVL in het kunstwerk	Geen OVL in het kunstwerk	Geen OVL in het kunstwerk	OVL in het kunstwerk is mogelijk. Dit is alleen nog niet meegenomen in de begroting
Bomen	Geen gevolgen t.b.v. de bomen	1 steunpunt in kroonprojectie boom (nieuw), constructie zelf dus ook	Mogelijk wortelopdruk van bomen in het mozaiek?	Geen gevolgen t.b.v. de bomen	Onderste tak bestaande boom raakt aan object. In vervolgfase nader astemmen met boombeheerder.
Afwatering	Afwatering (qua peilen) tussen verhoogde objecten door nagaan. Roostergoten gaan om kunstwerk heen	Geen gevolgen t.b.v. afwatering	Kan je het mozaiek in het juiste afschot aanleggen t.b.v. afwatering?	Geen gevolgen t.b.v. afwatering	Object staat wat verhoogd tov pleinvlak. Afwatering rondom daarmee te organiseren.

Inpassing openbare ruimte	Inpassing zitmeubliair, roostegoten en kasteel cf. concept DO maaiveld. Beoordeling openbare ruimte / stede bouw: – bescheiden ruimtelijke impact en lijkt goed inpasbaar – technische uitvoering en beheerbaarheid vloer is aandachtspunt – aanrijdschade kan een probleem vormen: uitvoering moet voldoende robuust zijn, voorkomen moet worden dat aparte / later toe te voegen afscheiding nodig is – ook zitgelegenheid uit ontwerp openbare ruimte realiseren	Beoordeling openbare ruimte / stede bouw: – ontwerp heeft grote impact op pleinruimte : schaal icm omgeving en gewenst gebruik – aanrijdschade kan een probleem vormen: uitvoering moet voldoende robuust zijn, voorkomen moet worden dat aparte / later toe te voegen afscheiding nodig is – zitgelegenheid uit ontwerp openbare ruimte realiseren	Inpassing zitmeubliair, roostegoten en kasteel cf. concept DO maaiveld. Beoordeling openbare ruimte / stede bouw: – technische uitvoering en beheerbaarheid vloer is aandachtspunt – zitgelegenheid uit ontwerp openbare ruimte realiseren	Inpassing zitmeubliair, roostegoten en kasteel cf. concept DO maaiveld. Beoordeling openbare ruimte / stede bouw: – aanrijdschade kan een probleem vormen: uitvoering moet voldoende robuust zijn, voorkomen moet worden dat aparte / later toe te voegen afscheiding nodig is – ook zitgelegenheid uit ontwerp openbare ruimte realiseren	Inpassing roostergoten en kasteel cf. concept DO maaiveld. Randen klinkerverharding rondom zitranden. Resten kasteel in ondergrond op locatie kunstwerk. Andere locatie denkbaar ivm ondergrond (kasteel, stadsverwarming?) Beoordeling openbare ruimte / stede bouw: – ontwerp heeft grote impact op pleinruimte : schaal icm omgeving en gewenst gebruik – aanrijdschade kan een probleem vormen: uitvoering moet voldoende robuust zijn, voorkomen moet worden dat aparte / later toe te voegen afscheiding nodig is – ook zitgelegenheid uit ontwerp openbare ruimte realiseren
Kosten kunstwerk	€	€	€	€	Verlichting maakt nog geen onderdeel uit van raming.
Onvoorziene kosten kunstwerk	Geen onderdeel van kosten kunstwerk, bedrag gebaseerd op minderkosten verharding natuursteen in ontwerp openbare ruimte. Komt dus bovenop raming werk (>200k).	Aanpassingen constructie tbv aanrijdbelasting nader te beschouwen. Impact op raming nog € Gebaseerd op percentage werk. Komt bovenop raming werk (>200k)	Is minder dan 5% van uitvoering mozaiek (in kostenraming staat 10% maar dat zou uitkomen op 13.280) Valt binnen eigen opgave.	€ Gebaseerd op 10% . Val binnen eigen opgave.	€ Gebaseerd op 10% van uitvoeringsbudget. Val binnen eigen opgave.
Extra kosten openbare ruimte door inpassing kunstwerk	Aanleg Vitens waterleiding en aansluiting op riool ivm drinkfontein. Inpassing put irt K&L ntb. Fundering verharding in scope openbare ruimte aangenomen. Impact op fasering en doorlooptijd realisatie op locatie kunst. Natuursteenelementen vooraf gemaakt, op locatie in elkaar zetten. Productie (opdracht -> levering) ca 12 - 16 weken. Bestrating is handwerk, gca. 4 weken. Alle stenen tijdig		Meerkosten totale natuursteenvloer in cement? Inschatting TJ was dat 1/4 van het oppervlak in ontwerp mozaiek te vatten is. Impact op fasering en doorlooptijd realisatie voor middendeel plein. Bestrating is handwerk, geen inzicht in tijdsplan. Natuursteentegels tijdig leverbaar?	Objecten (mits zonder fundering) kunnen ná herinrichting geplaatst worden. In budget is hier €8.000,- voor opgenomen. Is dat voldoende voor kraan, rijplaten etc.?	Verleggen stadsverwarming (grove inschatting) €5.000/meter (40m = €80.000,-)

Gebruik en beheer	Willen we als gemeente een drinkfontein? (welke gevolgen brengt dit met zich mee) Hoogte veilig te gebruiken?	Aanrijdgevaar. Door de drukte tijdens marktdagen is het mogelijk dat er tegen het kunstwerk zal worden aangereiden. Is constructie stijf genoeg om vervorming in staal te voorkomen zodat er geen natuursteen naar beneden kan vallen? Bevestiging natuursteen aan staal (lijmen en mechanisch).	Is de mozaiek geschikt om 5x per week te vegen? (staalborstel)	Aanrijdgevaar voldoende ondervangen door basement?	Aanrijdgevaar. Door de drukte tijdens marktdagen is het mogelijk dat er tegen het kunstwerk zal worden aangereiden. Men kan gemakkelijk een deuk in het hout rijden. Aanpassing ontwerp nodig? Ongewenst verblijf.
VERVOLGACTIES	Afstemming met aannemer mbt werken in natuursteen / bijzondere verharding en overgang kunstwerk naar openbare ruimte. Aanpassingen fundering indien object op parkeergarage geplaatst wordt? Impact indeling standplaatsen uitwerken.	Constructieve toets bespreken met kunstenaar. Aanpassing denkbaar? Impact indeling standplaatsen uitwerken.	Afstemming met aannemer mbt werken in natuursteen / bijzondere verharding en overgang kunstwerk naar openbare ruimte.	Impact indeling standplaatsen uitwerken.	Impact indeling standplaatsen uitwerken.

Financiële technische onderbouwing	Ontbrekende kostenposten	(aansluitingskosten) water en electra in onvoorzien
	Onzekere kostenposten	water werk/pomp fundering
	Mogelijke aanpassingen	fundering, leuning schoprand
Constructief technisch mogelijkheden	gegevens kunstwerk	volume per element circa 11m3, 27.000kg p.s., 1050 kg per m2 zonder mensen
	Fundering	ja
	Wind en sneeuwbelasting	nvt
	Materiaal	trapblokken beschermen tegen stuk vriezen
Valkuilen beperking door functie plein	Beperkingen verkeer	ja, gang geblokkeerd. Aanrij risico
	Ruimte markt	voldoet opdracht
	Overlast voor de markt	nvt
	Afwatering	water ronde vorm kan niet weg, mgelijk extra rooster aangesloten op afvoer waterhapper
Vergunning technisch haken en ogen	Inklім beperking	nvt
	Valhoogtes	70 cm, boven norm speelobject dus geen baksteenondergrond
	Speelobject	mogelijk door aanwezigheid trappen
	Doorrijhoogtes	nvt
	Brandweer	nvt
	Ontruimingsplan	?
Onderhoud	Vandalisme	urineren, grafiity, skaten
	Schoonhouden	regulier, geen staalborstel ivm geglazuurde stenen
	Schade bij botsingen	granieten opstand
	Mogelijkheden herstel	alle delen zijn te vervangen, mogelijk kleur verschil
	Gladheid	bij voldoende kwaliteit glazuur/steen nvt
	Onkruid	afhankelijk voegen geen staalborstels

Financiële technische onderbouwing	Ontbrekende kostenposten	aanbrengen zeeg in liggers
	Onzekere kostenposten	
Constructief technisch mogelijkheden	Mogelijke aanpassingen	afhankelijk eventuele aanpssing fundering
	gegevens kunstwerk	minst belaste kolom 3356 kg en zwaarst 9909 kg bij 3 cm dik natuursteen
	Fundering	berekend door eigen constructeur bij 2 cm natuursteen
	Wind en sneeuwbelasting	idem
Valkuilen beperking door functie plein	Materiaal	volledig veilige bevestiging natuursteen
	Beperkingen verkeer	aanrijdings gevaar kolommen
	Ruimte markt	nvt
	Overlast voor de markt	nvt
	Afwatering	nvt
Vergunning technisch haken en ogen	groen	mogelijk probleem bestaande boom ivm boom
	Inklim beperking	nvt
	Valhoogtes	nvt
	Speelobject	nvt
	Doorrijhoogtes	hoger 4,5 m
	Brandweer	idem
Onderhoud	Ontruimingsplan	nvt
	Vandalisme	graffity
	Schoonhouden	gebruikelijk aandacht duiven
	Schade bij botsingen	ontzetten, verfschade
	Mogelijkheden herstel	opnieuw verfen
	Gladheid	nvt
	Onkruid	mogelijk bij kolom afhankelijk verharding plein

Financiële technische onderbouwing	Ontbrekende kostenposten	aanliggende natuursteen ook handmatig aan te brengen
	Onzekere kostenposten	cementverharding wel/ niet
	Mogelijke aanpassingen	
Constructief technisch mogelijkheden	Gegevens kunstwerk	gevlamd graniet mozaik 90 x 90 X30 mm in mortel
	Fundering	mozaïek moet gelegd worden in mortel
	Wind en sneeuwbelasting	nvt
	Materiaal	kleuren pallet in graniet mogelijk te beperkt
Valkuilen beperking door functie plein	Beperkingen verkeer	De constructie moet bestand zijn tegen zwaar, wringend marktverkeer en de garantie van de constructie dient minimaal 10 jaar te bedragen. Tot slot dient de natuursteen minimaal 20 jaar na leverbaar te zijn.(zie referentie Hashkoning)
	Ruimte markt	nvt
	Overlast voor de markt	nvt
	Afwatering	onder juist afschot aangebracht
Vergunning technisch haken en ogen	Inklім beperking	nvt
	Valhoogtes	nvt
	Speelobject	nvt
	Doorrijhoogtes	nvt
	Brandweer	nvt
	Ontruimingsplan	zelfde ruwheid rest plein
Onderhoud	Vandalisme	
	Schoonhouden	afhankelijk gekozen voegmethode
	Schade bij botsingen	nvt
	Veroudering	uiterlijk, veroudering ,wateropname vorstbestendig
	Mogelijkheden herstel	indien vooradig of opgeslagen steen uithakken
		vervangen, mogelijk kleur verschil
	Gladhied	steen bestand tegen strooizand
	Onkruid	geen staalborstel

Financiële technische onderbouwing	Ontbrekende kostenposten Onzekere kostenposten Mogelijke aanpassingen	fundering op parkeerdak?
Constructief technisch mogelijkheden	Gegevens kunstwerk	gefreesd marmer beeld naar 3d model op beton sokkel, gewicht inclusief sokkel tussen 4000 en 4500 kg
Valkuilen beperking door functie plein	Fundering Wind en sneeuwbelasting Materiaal	Kan het op de parkeergarage met fundering? marmer met bewezen buiten levensduur
Vergunning technisch haken en ogen	Beperkingen verkeer Ruimte markt Overlast voor de markt Afwatering	obstakel sokkels met beeld sokkel verhinderd stoten, aanlopen holtes uit steen geen waterbekkens creëren
Onderhoud	Inklim beperking Valhoogtes Speelobject Doorrijhoogtes Brandweer Ontruimingsplan	sokkel geeft inklim beperking ja sokkel psychologische drempel speelobject nvt nvt ?
	Vandalisme Schoonhouden Schade bij botsingen Mogelijkheden herstel Gladheid Onkruid	anti-graffiti coating regulier krassen, randen sokkel beton aanhelen nvt voeg sokkel onkruidwerend

Financiële technische onderbouwing	Ontbrekende kostenposten	Hijskraan t.b.v. laden/lossen en montage en steigerwerk worden wel genoemd maar er worden geen kosten voor op gevoerd
	Onzekere kostenposten	Fundering: Door een positie deels op de wand van de parkeergarage kan er meer nodig zijn dan een eenvoudige plaat
Constructief technisch mogelijkheden	Mogelijke aanpassingen	een kleine schaal aanpassing maakt begroting passend
	Gegevens kunstwerk	geschat totaal gewicht 25.000 kg
	Fundering	te berekenen
	Wind en sneeuwbelasting materiaal	te berekenen
Valkuilen beperking door functie plein		brand vertraagd maar kan met genoeg energie branden
	Beperkingen verkeer	aanrijdrisico
	Ruimte markt	voldoet opdracht
	Overlast voor de markt	nvt
Vergunning technisch haken en ogen	Afwatering	voorziening plint
	Inklim beperking	3,75 m kleinste inklim maat van bankje naar bovenkant muur
	Valhoogtes	97 cm + plint
	Speelobject	mogelijk door aanwezigheid doorgangen i.p.v. ramen
	Doorrijhoogtes	nvt
	Brandweer	voldoet aan bouwbesluit ?, overleg brandweer
Onderhoud	Ontruimingsplan	?
	Vandalisme	anti-graffiti laag opgenomen
	Schoonhouden	regulier, aandacht duiven/nesten
	Schade bij botsingen	indeuken hout/verf
	Mogelijkheden herstel	hout vervangen opnieuw coaten
	Gladheid	nvt
	Onkruid	mogelijk bij plint afhankelijk verharding plein

Kunstbegeleidingsgroep Vredenburgplein

Datum: 18 april 2016
Locatie: Stadskantoor, 2e etage, zaal F21

Aanwezig:

Notulist:

1. Welkom

■■■■ heet iedereen van harte welkom en blikt kort terug op de laatste bijeenkomst, in december. Sindsdien hebben de 5 geselecteerde kunstenaars schetsontwerpen gemaakt op basis van de gestelde randvoorwaarden.

■■■■ en het ■■■■ hebben zich helaas afgemeld voor vanavond.

2. Toelichting schetsontwerpen

■■■■ licht toe dat de schetsontwerpen die voorbij zullen komen *impressies* zijn: er kan hier en daar wat geschoven zijn met een kraam, boom of bank – het gaat nu om het totaalidee, waarin nog wat ruimte voor wijziging is.

■■■■ deelt een papier uit waarop alle aanwezigen hun gedachten m.b.t. de ontwerpen kunnen noteren aan de hand van 3 kernvragen, die later vanavond besproken zullen worden.

Het is de bedoeling dat de ontwerpen nog niet naar buiten gaan; het plan is om een aantal ontwerpen in een bredere consultatie later aan de bevolking van Utrecht voor te leggen.

■■■■ en ■■■■ lichten de verschillende ontwerpen toe.

Inti Hernandez

<u>Speerpunten</u>	<u>Praktische overwegingen</u>
▪ Tolerantie als belangrijk aspect van Utrecht, zowel bij de gemeente als bij de bevolking. ▪ Een ontmoetingsplek d.m.v. gestapelde elementen, waarop je kunt zitten of spelen. De zithoogte is 70 cm. in het ene ontwerp; 50 cm. in het andere ontwerp. ▪ In het midden is een drinkfonteinje te vinden, waarin je, wanneer je eruit drinkt, het woord <i>Liefdevol</i> ziet staan. ▪ Voor de basis worden geglazuurde baksteentjes gebruikt, in verschillende	▪ Het werk is potentieel redelijk zwaar, dus kan niet automatisch bovenop de parkeergarage geplaatst worden. ▪ Houden de verschillende soorten steentjes zich goed wanneer het intensief schoongemaakt wordt? ▪ De kunstenaar stelt een continu doorlopende waterstraal voor; i.v.m. met drinkwaterkwaliteit en duurzaamheid kan ook gekozen worden voor een knop.

kleuren. Marktkramen kunnen op het vlakke gedeelte gewoon staan.	

■ is benieuwd of er berekeningen zijn gemaakt m.b.t. de fundering – als de onderconstructie goed is, kun je de last met zo'n breed vlak vaak goed opvangen.

■ bevestigt dat dat berekend is. Voor een positie boven de parkeergarage zou gecheckt kunnen worden of er met een grotere fundering gewerkt kan worden, met de kans dat dat qua budget niet mogelijk is.

■ denkt dat er met dit kunstwerk op de huidige locatie voor de marktondernemers te weinig ruimte overblijft om te manoeuvreren.

■ er is een zoeklocatie voor het kunstwerk aangewezen aan de wethouder, die zit boven de parkeergarage. Als het werk gemaakt wordt zoals het nu gepositioneerd is, zullen er vaste kramen moeten verkassen; dat is zo niet afgesproken. Het zou wel in de zoeklocatie kunnen passen.

■ geeft aan dat er ook besproken is dat afhankelijk van het type kunstwerken nog zal worden onderzocht hoe er schuifruimte is in de opstelling van de kramen.

Opmerking [RvdV1]: ■ heeft hierop gereageerd: 'Dat klopt maar er is ook gezegd dat de locatie die wordt aangewezen door de marktpartijen kan worden verschoven, dit is namelijk afhankelijk van het type kunstwerken'

Opmerking [DM2]: Hier een opmerking plaatsen over wanneer deze locatie is aangegeven en dat dat al ver in het ontwerpproces was?

Lucas Lenglet

Speerpunten	Praktische overwegingen
- Utrecht heeft Romeinse roots en Lucas heeft gekeken naar ontmoetingsplekken uit die tijd, waar nog resten van zijn. Op basis daarvan kwam hij op het idee van kolommen en liggers. - Er is eenheid aan het plein gegeven door een 'overkoepeling' te maken d.m.v. een constructie, 6 m. boven het plein, in de vorm van de meest voorkomende looplijnen. - Het gaat om stalen H-profielen, die aan de zijkant bekleed worden met natuursteen.	- Er zal e.e.a. aangepast moeten worden vanwege de bomen en de wortels. - Of dit constructief (i.v.m. de parkeergarage) en financieel haalbaar is, moet nog goed bekeken worden. - Kans op aanrijdingen is een aandachtspunt.

■ meldt dat de looplijnen nu, sinds de opening van het nieuwe Hoog Catharijne, anders zijn. ■ dat klopt, dat kan nog aangepast worden.

■ denkt dat de nieuwe looplijnen een heel ander beeld zullen geven.

Jennifer Tee

Speerpunten	Praktische overwegingen
Omdat de markt hier al lang staat, en als verwijzing naar de oude Romeinen, is het idee om een marktmozaïek in het plein te maken: afbeeldingen van alles wat er op de markt te koop is, gelegd in kleine steentjes.	- Het is nog de vraag of er zo veel sprekende kleuren te vinden zijn in de vorm van kleine natuurstenen tegeltjes. - De objecten/afbeeldingen zitten in het ontwerp, maar de rest van de vloer zou uit het gemeentelijk budget moeten komen: in de aansluiting daartussen is afstemming nodig m.b.t. formaat tegels en techniek om de tegels op hun plek te houden, ook i.v.m. kabels en leidingen, voegen en afwatering.

■ een mooi idee, dat een warme sfeer geeft; wel is het misschien lastig om goed te houden.

■ ziet in dit idee mogelijkheden om budget te creëren: zo willen de groenteboeren de preistronk misschien wel sponsoren!

■ vindt dat hierin het concept van een ontmoetingsplek ontbreekt.

■ zouden niet alle kabels en leidingen aan de randen gelegd gaan worden?

■ nee, wel wordt gebruik gemaakt van wat mantelbuizen. Er is ook stadsverwarming.

Jon Rafman

Speerpunten	Praktische overwegingen
■ Jon heeft gekozen voor een klassieke uitstraling met marmeren beelden, die tegelijkertijd naar de toekomst verwijzen: de beelden zijn met de computer getekend en ze worden gemaakt d.m.v. laser CAD. ■ Het zijn alien-achtige figuren, die moeten gaan fungeren als <i>landmarks</i>. ■ Jon vindt het niet erg als mensen eraan zitten en kiest voor een lage sokkel. ■ Eén van de beelden ligt. ■ Ze worden behandeld met anti-graffiti.	■ Qua constructie is er een hogere voetplaat nodig dan voorgesteld is, voor een goede gewichtsverdeling: dat zou voor een deel onder maaiveld kunnen, maar dat moet budgettair dan wel mogelijk zijn. ■ Voorkomen moet worden dat er poeltjes water in kunnen blijven staan, zodat het niet kapot vriest of veel aanslag krijgt.

■ hoe worden de sculpturen genoemd?

■ *New Age Demanded* – hij vindt dat het tijd wordt voor een nieuw tijdperk.

■ mogen kinderen erop klimmen?

■ licht toe dat de sokkel erin gezet is om het niet actief te stimuleren, maar het kan wel. Het is niet bedoeld als speelobject – dan zou er aan een hele set met regels voldaan moeten worden.

Krijn de Koning

Speerpunten	Praktische overwegingen
■ Krijn is uitgegaan van 3 elementen: het huiskamermotief, de oude toren van het kasteel onder het plein en Rietveld. ■ Het werk is 12 m. hoog en er kan binnen in gezeten worden; het kan niet beklommen worden. ■ Er is gekeken naar de kleur i.v.m. de omgeving. In de avond wordt het werk groen verlicht. ■ Krijn wil de cirkel van gebakken steen, waarin het object staat, ook op andere plekken in de vloer van het plein leggen. ■ Het werk is van hout, met een coating.	■ Krijn wilde het werk op de positie van de punt van het kasteel zetten; we hebben aangegeven dat dat ook precies is waar de resten van het kasteel zitten. ■ Er moet ook rekening gehouden worden met de stadsverwarming. ■ Krijn staat open voor andere plekken op het plein. ■ De constructie bestaat uit hout met een coating, mocht er een deuk in komen, dan is dat te repareren.

■ deze plek zit op de uitlooproute van Klépierre, dat is misschien ongelukkig. de kraam bovenaan staat nooit zo ver op de straat als op de tekening.

■ bevestigt dat.

■ dat klopt, maar er kan nog wat mee geschoven worden.

■ lijkt het leuk om de bevolking de titel van het werk te laten kiezen.

3. Bespreken reacties aan de hand van 3 kernvragen

■■■■ verwijst naar de afspraak dat uiteindelijk de bevolking kiest uit de overgebleven ontwerpen die voldoen aan de gestelde eisen. Er wordt een rondje gedaan om van gedachten te wisselen aan de hand van de 3 kernvragen:

- Voldoet dit aan de opdracht?
- Wat vindt u zelf van het kunstwerk?
- Wat betekent dit kunstwerk voor de stad?

■■■■	■■■■ vindt het ontwerp van Krijn de Koning knap gedaan en geeft daar de voorkeur aan: alle elementen die hij noemt zijn belangrijk voor Utrecht, Utrecht zou hiermee een statement maken. Het ontwerp van Jennifer Tee is mooi van bovenaf, maar verder weinig functioneel. Hoe voldoet het aan de eis van een ontmoetingsplek? Een schets op maat zou fijn zijn, ook in relatie tot de bomen etc. ■■■■ de ruimte wordt aangenamer gemaakt door een tapijt neer te leggen, zoals dat ook in een huiskamer gedaan kan worden.
■■■■	■■■■ zou graag iets terugzien van het kasteel, ook een eis die meegegeven is. ■■■■ meldt dat Jennifer Tee er geen problemen mee heeft als de contouren van het kasteel er nog wel in terugkomen. ■■■■ vindt het ontwerp van Inti Hernandez mooi, maar het geeft geen geheel aan het plein; er wordt slechts een specifieke locatie van het plein uitgelicht, wat ook geldt voor het ontwerp van Jon Rafman. In het kunstwerk van Lucas Lenglet wordt wel een geheel aan het plein gegeven. Ook bij Jennifer Tee is dat zo, maar het is de vraag hoe dat er op straatniveau uit ziet. Het ontwerp van Krijn de Koning geeft door de massiviteit ook een verbindend element.
■■■■	■■■■ zou liever iets kleurrijkers en vrolijkers zien dan het ontwerp van Lucas Lenglet; het ontwerp van Krijn de Koning heeft de voorkeur. Het mozaïek is ook wel mooi, maar op de dagen dat er markt is, is het niet te zien.
■■■■	■■■■ vindt het ontwerp van Inti Hernandez mooi, met een mooie boodschap in het fonteintje. Ook het ontwerp van Krijn de Koning is goed bedacht, met een link naar het Romeinse verleden, het middeleeuwse van het kasteel én De Stijl. Het kan deels door de mensen gebruikt worden, wat ook geldt voor het ontwerp van Inti Hernandez, waardoor de mensen onderdeel worden van het kunstwerk.
■■■■	■■■■ vindt het ontwerp van Jennifer Tee de meest warme uitstraling hebben; ook het ontwerp van Jon Rafman is goed, want het is een beheersbare ontmoetingsplek. Het ontwerp van Lucas Lenglet lijkt niet zo'n praktische, veilige en realistische oplossing – het straalt ook niet echt iets uit. Als het uit meer lichtvoetige, vrolijke materialen zou bestaan, zou het veel aantrekkelijker zijn – een warmere uitstraling i.p.v. een industriële. De ontwerpen van Inti Hernandez en Krijn de Koning hebben wel uitstraling, al is die laatste wel heel erg groot.
■■■■	■■■■ denkt dat het ontwerp van Inti Hernandez geen problemen moet opleveren, mits het zo aangepast kan worden dat het werk boven de parkeergarage kan. Het ontwerp van Krijn de Koning is mooi, maar op een plein waarvoor bij mensen zo veel ideeën zijn om iets te doen, is dat wel een enorme sta-in-de-weg. Ruimte is schaars in Nederland, dus laten we dat goed benutten: het mozaïek van Jennifer Tee is een buitengewoon fraaie visie voor de inrichting van een plein.

4. Vervolgstappen

■■■■ geeft aan dat het voorstel is om de stad te laten kiezen uit de 5 ontwerpen, aangezien er geen enkel ontwerp is waar iedereen absoluut vóór of tegen is (met als voorbehoud de technische haalbaarheid die nog in onderzoek is).

■■■■ lijkt het belangrijk om, wanneer de bevolking die keuze gaat maken, de inpassing in het plein goed te visualiseren.

dat moet inderdaad gebeuren, en er mag dan ook geen discussie meer zijn over de positionering.

dat geldt ook voor de bestrating, de bomen en de markt.

we zullen hier de komende tijd over puzzelen, in een wat kleiner comité dan het huidige.

licht het plan voor de consultatie onder de bevolking toe. Er zal in de eerste 2 weken van juni tweeledig gestemd gaan worden: digitaal en op het Vredenburgplein zelf. Op het plein zullen we op verschillende dagen en tijden staan met een bakfiets, waarbij plaatjes van de 5 kunstwerken te zien zijn. Hier staan 2 mensen bij die je begeleiden in het stemmen op een tablet. Ook kan een filmpje bekeken worden waarin de kunstenaars hun ontwerp toelichten.

lijkt het mooi als de kunstwerken d.m.v. *Virtual Reality* bekeken kunnen worden.

de vraag daarbij is hoe veel dat kost, en ook of het nodig is.

hoe wordt voorkomen dat één persoon meerdere keren kan stemmen?

dat is een lastige, daar wordt nog over nagedacht.

vindt het belangrijk dat het in ieder geval laagdrempelig blijft.

noemt de vervolgstappen vanaf nu:

- Begin mei vindt er een overleg plaats met 3 wethouders: Geldof (binnenstad en markt), Everhardt (stationsgebied) en Diepeveen (culturele zaken). Zij geven formeel de schetsontwerpen vrij voor de brede consultatie, waarmee zij ook zeggen dat de keuze die dan gemaakt wordt, gerealiseerd zal worden.
- Halverwege mei willen we de eerste bijeenkomst organiseren met de aannemer die uiteindelijk het plein gaat herinrichten, en de marktondernemers.
- Ook in die periode willen we met een deel van de kunstbegeleidingsgroep samenkomen voor een terugkoppeling m.b.t. de schetsontwerpen en de impressie op de locatie.
- In de eerste 2 weken van juni kan de bevolking gaan stemmen.
- Het resultaat van de stemming wordt door de kunstadviseurs als formeel advies naar het college gebracht.
- In juli en augustus zullen we parallel aan elkaar, en in samenspraak met elkaar, de definitieve ontwerpen voor het plein en de kunsttoepassing gaan uitwerken. Het voorstel is om begin augustus weer bij elkaar te komen, in de huidige setting, om de voortgang te bespreken.
- Daarna kan de aannemer aan de slag met de voorbereidingen.

wat is de besluitstructuur als de gekozen kunstenaar iets overkomt?

dat hangt een beetje af van welk werk het is – welke impact het heeft op de uitwerking van het gehele plein.

er zitten ontwerpen bij die een bouwvergunning vereisen, klopt dat?

dat klopt.

5. Sluiting

dankt alle aanwezigen en sluit de vergadering om 20.24 uur.

Geachte College,

Graag brengen wij op deze wijze ons advies uit over de voortgang van de kunstwerk voor het Vredenburgplein. Om te onderbouwen hoe wij tot dit advies gekomen zijn blikken we allereerst terug op het tot nu toe doorlopen proces.

In het voorjaar van 2016 werden wij door de gemeente Utrecht benaderd met het verzoek om inhoudelijk te adviseren bij de totstandkoming van een kunsttoepassing voor het Vredenburgplein. Aanleiding was het feit dat na bekendmaking door de gemeente Utrecht van het voorlopig ontwerp van het plein een bewonersinitiatief was gestart om te komen tot een fontein/kunstwerk/monument op het plein. De achterliggende vraag was de creatie van een ontmoetingsplek en het stimuleren van de 'huiskamerfunctie' van het plein. Wij waren van mening dat kunst hierin een rol zou kunnen spelen.

Omdat het initiatief was voortgekomen uit de samenleving was de uitdrukkelijke wens van de gemeente Utrecht, door ons ondersteund, dat het proces in intensief overleg en met inbreng van bewoners en betrokkenen uitgevoerd zou worden. In overleg met de gemeente is daarom besloten om de opdrachtformulering en de selectie van kunstenaars in nauwe dialoog met een kunstbegeleidingsgroep van bewoners en betrokkenen te doen en de uiteindelijke keuze voor één van de ontwerpen over te laten aan de brede bevolking in een publieke stemming.

In het najaar van 2016 hebben we verschillende intensieve gesprekken gevoerd met de kunstbegeleidingsgroep, met daarin vertegenwoordigers van verschillende Verenigingen van Eigenaren van appartementen aan het plein, van het bewonersinitiatief 'Herinrichting Vredenburgplein', van de Wijkraad, van de marktcommissie, van ondernemers in Hoog Catharijne, van Centrum Management Utrecht en van de Utrechtse jeugd in de vorm van twee scholieren van het Stedelijk Gymnasium. De gesprekken richtten zich in de eerste plaats op de opdrachtformulering van de kunsttoepassing. De ideeën en meningen daarover lagen in eerste instantie ver uit elkaar: voor sommige aanwezigen was bijvoorbeeld de aanwezigheid van een centraal element en zitgelegenheid essentieel, ander pleitten vurig voor een zo leeg en open mogelijk plein. Ook over de plaatsing van een fontein of waterwerk bleken de meningen sterk verdeeld.

De constructieve gesprekken, waarvoor wij de kunstbegeleidingsgroep danken, hebben uiteindelijk geleid tot een opdrachtformulering waarin naast praktische randvoorwaarden zoals ruimte voor 65 marktkramen en 14 bomen en kabels & leidingen en een parkeergarage onder het plein ook is vastgelegd dat het kunstwerk de verblijfskwaliteit van het plein zou moeten stimuleren, een Utrechtse eigenheid zou moeten uitstralen met bij voorkeur ook aandacht voor de historie en zou kunnen fungeren als een 'nieuw icoon'.

Als kunstadviseurs hebben wij op basis van deze opdrachtformulering een longlist samengesteld van twintig kunstenaars van wie wij verwachtten dat zij met deze complexe opdracht uit de voeten zouden kunnen en wiens oeuvre vertrouwen gaf dat zij affiniteit zouden hebben met de combinatie van functies op het plein, met name de markt- en de huiskamerfunctie. Bij de samenstelling van de longlist hebben wij ook de kunstenaars/ontwerpers in overweging genomen die vanuit de kunstbegeleidingsgroep en vanuit de Utrechtse samenleving waren voorgesteld.

In een bijeenkomst van de kunstbegeleidingsgroep hebben wij het werk van de twintig kunstenaars van de longlist gepresenteerd. In goed overleg heeft de begeleidingsgroep vijf kunstenaars geselecteerd aan wie een schetsopdracht is verstrekt. Dat zijn, zoals bekend: Lucas Lenglet, Krijn de Koning, Inti Hernandez, Jennifer Tee en Jon Rafman. Eind maart 2017 presenteerden deze kunstenaars hun schetsontwerp. Wij waren verrast door de diversiteit aan ontwerpen die deze ingewikkelde

opdracht heeft voortgebracht. We oordeelden dat alle ontwerpen van hoge kwaliteit waren en op inhoudelijke gronden voldeden aan de eisen. Nadat na externe en gemeentelijke consultatie bleek dat de ontwerpen ook voldeden aan de technische, constructieve en financiële randvoorwaarden hebben wij aan de kunstbegeleidingsgroep voorgesteld om alle vijf de ontwerpen aan de Utrechtse bevolking voor te leggen in de brede consultatie. Daarmee was een brede en diverse keuze gegarandeerd en wilden we de beslissing echt bij de inwoners van de stad leggen. De kunstbegeleidingsgroep stemde hiermee in.

Op 2 juni ging de internetpeiling van start en zondag 18 juni om 24.00 uur sloten de stembussen. Na controle bleek dat er ruim 10.000 (*precieze aantal invullen*) geldige stemmen zijn uitgebracht waarvan ruimte 50% (*precieze getal invullen*) voor het werk Markt Mozaïek van Jennifer Tee.

Advies

Gesterkt door de uitslag van de internetpeiling, de inhoudelijke kwaliteit van het voorstel dat getuigt van zowel hedendaagse verbinding als historische sensibiliteit en gezien het oeuvre van Jennifer Tee adviseren wij het College van B. & W. om Tee opdracht te verlenen om haar ontwerp Markt Mozaïek uit te werken tot een Definitief Ontwerp en na goedkeuring hiervan ook uit te voeren. Er is met een overtuigende meerderheid van stemmen gekozen voor dit ontwerp. De uitslag van de stemming is naar onze mening, op basis van het doorlopen proces, ook een goede weerspiegeling van alle verschillende ideeën en wensen die er leven in de stad voor de toekomstige functie en inrichting van het plein. Wij zien uit naar het resultaat.

Tot slot

Het is bijzonder dat de keuze voor het kunstwerk zo veel reacties op riep in Utrecht en wij willen de Utrechtse bevolking hartelijk danken voor de betrokkenheid. De vele reacties en het verloop van het proces roepen ook vragen op, bijvoorbeeld over de rol van kunst in de openbare ruimte, de inrichting van de inspraak en de rol van de adviescommissie in een dergelijk traject. Hoe kom je tot een goede vorm voor de zo gewenste participatie en wiens stem wordt in dat proces het meest 'gehoord'? Over deze vragen gaan wij graag met u in gesprek.

Bijeenkomst	Startoverleg Herinrichting Vredenburgplein	
Datum	07 juli 2017	
Tijd	09.00 – 11.30 uur	
Aanwezig	[redacted]	[redacted]
	[redacted]	[redacted]
	[redacted]	[redacted]
	[redacted]	[redacted]
	[redacted]	[redacted]
	[redacted]	[redacted]
	Jennifer Tee (JT)	Kunstenaar
	[redacted]	[redacted]
	[redacted]	[redacted]
	[redacted]	[redacted]
	[redacted]	[redacted]
Afwezig (cc)	[redacted]	[redacted]

1. Algemeen

OvS opent de vergadering en feliciteert JT met het winnen van de stemming. JT bedankt iedereen en heeft een aantal vragen over de stemming.

2. Introductie project Herinrichting Vredenburg

[redacted] geeft toelichting op het concept DO (2016) en de huidige situatie rondom het Vredenburg. Bij het ontwerp zijn een aantal zaken belangrijk:

- Het plangebied van de herinrichting bevat het plein, de Hollandse Toren richting de Vredenburg en waar nodig de aansluiting met de omliggende straten (Hollandse Toren bij Tivoli Vredenburg), Vlaamse Toren, Lange Elisabethstraat, Achter Clarenburg en stegen naar singel).
- Aan de randen van het plein (aan de zijde van de bebouwing) komt een klinkerzone, vergelijkbaar met de inrichting van de Vlaamse Toren. In het middendeel is een natuursteen vlak gedacht, dat ingevuld wordt met het mozaïek.
- Afwatering (lijngoten)
- De contouren van kasteel Vredenburg op het plein. De Gemeente Utrecht wil de contouren graag terugzien in het plein, dit wordt opgenomen in de verharding. Hoe dit gaat er precies uit ziet is nog nader te vullen (qua type steen en afhankelijk van inpassing in ontwerp)
- De huidige parkeergarage. Deze parkeergarage heeft ± 1.00 meter dekking vanaf het maaiveld en heeft een aslastbeperking.
- De markt die 3 a 4 dagen per week op het plein aanwezig is.
- Bomen. Er dienen in totaal 14 bomen te komen op het plein. De exacte locatie hiervan is nog niet helemaal bekend (t.o.v. het concept DO kan men nog besluiten de locatie 0,5 – 1 meter te verplaatsen). Dit hangt af van technische zaken.
- Zitmeubilair: zitranden rondom bomen en her en der losse zitelementen ernaast.
- Openbare verlichting: klassieke masten in de Hollandse Toren, hoge moderne masten op rand natuursteen en klinkers.
- In/uitgang van Hoog Catharijne en de vrije zone die daarbij van belang is.

3. Kunstwerk 'Marktmozaïek van Jennifer Tee'

JT geeft toelichting op haar ontwerp. Het idee van haar ontwerp is dat je de markt terugziet in de vloer, ook als de markt er niet is. Hierbij is als referentie Romeinse mozaïek toegepast, omdat de Romeinen invloed hebben gehad op de geschiedenis van Utrecht. De objecten (Vis, Olijventak, knoop, etc.) van het mozaïek variëren in afmeting tussen de 6.00 en 12.00 meter. De omliggende stenen tussen de

mozaïekobjecten dienen te worden aangepast op de kleursamenstelling en afmeting van het mozaïek. JT geeft aan dat haar ontwerp is gebaseerd op tussenliggend graniet van 9x9 cm, d= 3 cm, tevens is haar begroting ook alleen voor de mozaïekobjecten en niet voor het tussenliggende graniet.

In de schetontwerpfase is uitgegaan van een pixelachtige uitwerking. Een vervolgstap is het onderzoeken of een lossere vorm van de tegels ook mogelijk is. Het lastige van mozaïek is dat het een gebroken steen is en nooit exact dezelfde vorm heeft.

Daarnaast is een eerste stap die wordt genomen is om kleurmonsters over te laten komen uit China om de juiste kleursamenstelling te gaan bepalen. De overgang van natuursteen naar het mozaïek dient ook nader te worden uitgewerkt. Steenhouder geeft aan dat de levertijd op mozaïek 3 tot 4 maanden is, dus dat is kritiek voor de planning.

4. Afstemming kunst en openbare ruimte

De volgende elementen kennen raakvlakken tussen kunstwerk en openbare ruimte (erachter voorstel taakverdeling in basis:

- Contouren kasteel: JT doet voorstel voor inpassing in mozaïekontwerp, Stadsingenieurs werkt op basis daarvan voorstel in klinkerzone uit
- Stroomvoorziening: Stadsingenieurs neemt locatie en principedetail op in tekening;
- Stormverankering: Stadsingenieurs neemt locatie en voorstel principedetail op in tekening;
- Afwatering: Stadsingenieurs neemt locatie en principedetail op in tekening;
- Zitmeubilair: Stadsingenieurs neemt voorstel locatie en type op in tekening, inpassing afstemmen met JT.
- Openbare verlichting: Stadsingenieurs neemt locatie en type op in tekening;
- Bomen: Stadsingenieurs neemt locatie en type op in tekening.

5. Uitvoering en Fasering

JT zegt dat haar mozaïek 3 cm dik is. ■ geeft aan dat hij dat erg dun vind voor een plein waar veel belasting (motorvoertuigen) op rijden. ■ adviseert een opbouw te hanteren van 25 cm menggranulaat en 7 cm splitbeton en daar bovenop (het liefst) dikkere mozaïek. ■ adviseert geen mozaïek te leggen op de locatie van kabels en leidingen tracés.

6. Planning en Proces

Iedereen heeft op de LEAN planning zijn stickers geplakt met (hoofd)onderdelen voor zijn/haar vakdiscipline. Een uitwerking hiervan volgt separaat.

Hoofdpijnen planning Gemeente Utrecht:

- Juli/Augustus/september definitief ontwerp;
- Oktober toetsen van het ontwerp (BlnG);
- Oktober/November aannemer vd Steen UO ontwerp maken (indien nodig);

Hoofdpijnen kunst:

- Opstarten materiaalkeuze in juli, technische aspecten
- Mogelijkheid tot (fulltime) start begin september;

7. Acties/afspraken:

- a. JT, ontwerper en assistent werken in het programma Illustrator en niet in CAD. JT gaat navragen of je illustrator kan inladen in CAD, nader af te spreken in welke format bestanden worden uitgewisseld.
- b. Het DO dient nader te worden uitgewerkt. Voor JT is het handig als zij weet welke technische onderdelen een definitieve locatie hebben (Openbare verlichting,

stroomaansluitingen marktkramen, zitmeubilair, afwatering/goten, etc.). Vanuit deze positie kan JT haar mozaïekobjecten gaan inpassen. Stadsingenieurs levert half augustus een technische tekening die als onderlegger dient voor de uitwerking van het mozaïek.

- c. Steenhouder gaat kleurmonsters bestellen;
- d. JT geeft voorkeur voor de kleursamenstelling van het natuursteen tussen de mozaïekobjecten aan in kleurcode.
- e. Vervolgafspraken zullen plaatsvinden in week 33 en week 36.

Contactgegevens

Stationsgebied

[Redacted text block]

Stadsingenieurs

[Redacted text block]

Culturele zaken

[Redacted text block]

Kunstenaar

Jennifer Tee:

[Redacted text block]

Aannemer

[Redacted text block]

Planning - Herinrichting Vredenburgplein

Taak		Taaknaam	Duur	Begindatum	Einddatum	Gantt chart timeline (Feb '17 to Sep '18)																											
1		Voorbereiding herinrichting Vredenburgplein	1 dag?	vri 27-1-17	vri 27-1-17	1 Voorbereiding herinrichting Vredenburgplein																											
2		Kunst	54 dagen?	maa 13-2-17	woe 3-5-17	2 Kunst																											
21		Consultatie	29 dagen	maa 8-5-17	din 20-6-17	21 Consultatie																											
27		DO Openbare ruimte	79 dagen	maa 10-7-17	don 26-10-17	27 DO Openbare ruimte																											
28		Raakvlakken kunst openbare ruimte (Afwatering, OVL, stormverankering, stroompunten, opbouw ondergrond, bomen, zitmeubilair))	7 wkn	maa 17-7-17	vri 1-9-17	28 Raakvlakken kunst openbare ruimte (Afwatering, OVL, stormverankering, stroompunten, opbouw ondergrond, bomen, zitmeubilair))																											
29		1e concept DO openbare ruimte	0 dagen	vri 11-8-17	vri 11-8-17	29 1e concept DO openbare ruimte																											
30		Afstemmen met markt	4 wkn	maa 10-7-17	vri 4-8-17	30 Afstemmen met markt																											
31		2e concept DO openbare ruimte	0 dagen	vri 8-9-17	vri 8-9-17	31 2e concept DO openbare ruimte																											
32		Aanleveren BlnG DO Vredenburgplein	2 wkn	vri 29-9-17	don 12-10-17	32 Aanleveren BlnG DO Vredenburgplein																											
33		3e concept DO openbare ruimte	0 dagen	vri 29-9-17	vri 29-9-17	33 3e concept DO openbare ruimte																											
34		BlnG DO Vredenburgplein	1 dag	don 12-10-17	don 12-10-17	34 BlnG DO Vredenburgplein																											
35		1e Financiële afstemming kunst en openbare ruimte	0 dagen	vri 8-9-17	vri 8-9-17	35 1e Financiële afstemming kunst en openbare ruimte																											
36		Verwerken opmerkingen BlnG	2 wkn	vri 13-10-17	don 26-10-17	36 Verwerken opmerkingen BlnG																											
37		DO gereed ald basis voor UO	0 dagen	don 26-10-17	don 26-10-17	37 DO gereed ald basis voor UO																											
38		DO Kunst	77 dagen?	vri 14-7-17	maa 30-10-17	38 DO Kunst																											
39		Opdrachtbrief naar kunstenaar	1 dag?	vri 14-7-17	vri 14-7-17	39 Opdrachtbrief naar kunstenaar																											
40		Vorbereidende werkzaamheden kunst (kleurmonsters en opstarten atelier)	7 wkn	maa 17-7-17	vri 1-9-17	40 Vorbereidende werkzaamheden kunst (kleurmonsters en opstarten atelier)																											
41		Start Jennifer Tee	1 dag?	maa 4-9-17	maa 4-9-17	41 Start Jennifer Tee																											
42		Voorstel verband en kleursamenstelling mozaiek	0 dagen	vri 8-9-17	vri 8-9-17	42 Voorstel verband en kleursamenstelling mozaiek																											
43		1e concept DO Kunst	0 dagen	don 12-10-17	don 12-10-17	43 1e concept DO Kunst																											
44		2e concept DO Kunst	0 dagen	woe 27-9-17	woe 27-9-17	44 2e concept DO Kunst																											
45		Aanleveren BlnG DO Kunst	12 dagen	woe 27-9-17	don 12-10-17	45 Aanleveren BlnG DO Kunst																											
46		BlnG DO Kunst	1 dag?	don 12-10-17	don 12-10-17	46 BlnG DO Kunst																											
47		2e financiële afstemming kunst en openbare ruimte	0 dagen	don 12-10-17	don 12-10-17	47 2e financiële afstemming kunst en openbare ruimte																											
48		Beoordelen concept DO kunst	1 dag?	maa 16-10-17	maa 16-10-17	48 Beoordelen concept DO kunst																											
49		Verwerken opmerkingen DO kunst	2 wkn	maa 16-10-17	vri 27-10-17	49 Verwerken opmerkingen DO kunst																											
50		DO kunst gereed	0 dagen	vri 27-10-17	vri 27-10-17	50 DO kunst gereed																											
51		Hoeveelheden mozaiek bepalen	2 wkn	don 28-9-17	woe 11-10-17	51 Hoeveelheden mozaiek bepalen																											
52		Opdrachtverstrekken uitvoering Kunst	0 dagen	maa 30-10-17	maa 30-10-17	52 Opdrachtverstrekken uitvoering Kunst																											
53		Mozaiek bestellen (4 maanden levertijd: start leggen mozaiek 1 maart '18)	0 dagen	maa 30-10-17	maa 30-10-17	53 Mozaiek bestellen (4 maanden levertijd: start leggen mozaiek 1 maart '18)																											
54		Onderhouds- en beheerafspraken maken	9 wkn	maa 28-8-17	vri 27-10-17	54 Onderhouds- en beheerafspraken maken																											
55		UO	70 dagen	vri 29-9-17	don 4-1-18	55 UO																											
56		Prijsvorming aannemer D vd Steen	2 wkn	vri 29-9-17	don 12-10-17	56 Prijsvorming aannemer D vd Steen																											
57		Opdrachtverstrekking uitwerken UO	0 dagen	don 12-10-17	don 12-10-17	57 Opdrachtverstrekking uitwerken UO																											
58		Uitwerken UO	4 wkn	vri 13-10-17	don 9-11-17	58 Uitwerken UO																											
59		Vorbereiding project uitvoering (Inkoop, plannen, afstemming, BlVC)	2 mndn	vri 10-11-17	don 4-1-18	59 Vorbereiding project uitvoering (Inkoop, plannen, afstemming, BlVC)																											
60		Omgevingsaspecten	111 dagen	vri 11-8-17	vri 12-1-18	60 Omgevingsaspecten																											
61		Uitwerken fasering (in afstemming met omgeving)	10 wkn	vri 11-8-17	don 19-10-17	61 Uitwerken fasering (in afstemming met omgeving)																											
62		Omgevingsmanagement: Omgevingscan	1 wk	maa 28-8-17	vri 1-9-17	62 Omgevingsmanagement: Omgevingscan																											
63		Bijeenkomst kunstbegeleidingsgroep	1 wk	maa 4-9-17	vri 8-9-17	63 Bijeenkomst kunstbegeleidingsgroep																											
64		Informatiebijeenkomst omgeving	1 wk	maa 9-10-17	vri 13-10-17	64 Informatiebijeenkomst omgeving																											
65		Informatiebijeenkomst omgeving	1 wk	maa 4-12-17	vri 8-12-17	65 Informatiebijeenkomst omgeving																											

Taak		Samenvatting		Externe mijlpaal		Inactieve samenvatting		Handmatige samenvatting		Alleen einddatum		Alleen begin datum		Voortgang
Splitting		Projectsamenvatting		Inactieve taken		Handmatig taak		Handmatige samenvatting		Deadline				
Mijlpaal		Externe taken		Inactieve mijlpaal		Alleen duur		Alleen begin datum		Alleen einddatum				

Planning - Herinrichting Vredenburgplein

[illegible]

Taak		Samenvatting		Externe mijlpaal		Inactieve samenvatting		Handmatige samenvatting		Alleen einddatum	
Splitsing		Projectsamenvatting		Inactieve taken		Handmatig taak		Handmatige samenvatting		Deadline	
Mijlpaal		Externe taken		Inactieve mijlpaal		Alleen duur		Alleen begindatum		Voortgang	

Jennifer Tee

Amsterdam

Behandeld door
Doorkiesnummer
E-mail
Bijlage(n)
Uw kenmerk
Uw brief van

Datum 12 juli 2017
Ons kenmerk
Onderwerp Opdracht DO kunsttoepassing
Vredenburgplein
Verzonden
Bij antwoord datum, kenmerk en onderwerp vermelden

Geachte mevrouw Tee, beste Jennifer,

Middels deze brief verleen ik u opdracht voor het maken van een Definitief Ontwerp van uw schetsvoorstel Markt Mozaïek voor het Vredenburgplein te Utrecht. Voor het maken van dit DO ontvangt u een honorarium van €17.800 exclusief btw. Ook het eerste deel van de opdracht aan Studio Paul Stumpel voor het maken van technische tekeningen maakt onderdeel uit van deze opdracht. De vergoeding van € 4.000,- excl. Btw wordt door u aan Studio Paul Stumpel betaald.

Achtergronden bij de opdracht

Herbouw Stationsgebied

Utrecht bouwt aan een nieuw Stationsgebied in het centrum van de stad. Dat is nodig: sinds de bouw van Hoog Catharijne was er sprake van achterstallig onderhoud, verloedering, een groeiend aantal reizigers, een groeiend aantal inwoners van de stad en een behoefte om het water weer terug in de singel te krijgen. Met de bouw van het nieuwe Stationsgebied pakken we al deze dingen tegelijk aan. De historische binnenstad en het Stationsgebied waren twee aparte delen van de binnenstad: deze delen worden weer met elkaar verbonden tot één samenhangend geheel. De leefbaarheid en veiligheid worden verbeterd. Er komt meer ruimte voor cultuur, ontspanning, een betere bereikbaarheid én het water komt terug in de singel. Tegelijkertijd maken we het gebied een stuk duurzamer: zuinige gebouwen, alle ruimte voor fietsers, voetgangers en het Openbaar Vervoer en zonnecellen op de nieuwe perronkappen.

Vredenburgplein

Het Vredenburgplein dankt zijn naam aan het kasteel Vredenburg dat in 1528 op deze locatie door Karel V werd gebouwd. Het kasteel moest de Utrechtse bevolking onder de duim houden, maar werd al na vijftig jaar door diezelfde Utrechters afgebroken. Vanaf die tijd heeft het Vredenburgplein onder meer dienst gedaan als locatie voor de veemarkt, de kermis en als parkeerterrein. Het midden in het centrum van de stad gelegen Vredenburgplein is nu vooral bekend van de woensdag- vrijdag- en zaterdagmarkt, en de themamarkten op andere dagen van de week. De markt blijft, maar na de herinrichting moet het plein nog veel meer dan nu een echt stadsplein worden. Het plein vormt straks dé verbinding tussen de oude binnenstad en het in herinrichting zijnde Stationsgebied. Het plein moet

Datum 12 juli 2017

Ons kenmerk

aansluiten bij de schaal en het ambitieniveau van het vernieuwde centrum. Het moet een belangrijke ontmoetingsplaats worden voor mensen die gaan winkelen, naar een optreden gaan in concertgebouw TivoliVredenburg of een bezoek brengen aan de markt. Onder het plein Vredenburg en de Catharijnesingel ligt een parkeergarage met ruim 1.200 plaatsen.

Op het toekomstige Vredenburgplein komen veel functies samen met evenzoveel wensen, eisen en ruimteclaims. Als uitersten zijn de 'huiskamer' en de zaterdagmarkt te noemen. De huiskamer is de plek voor ontmoeting en vertoeven, goed bruikbaar en aantrekkelijk op niet-marktdagen. En de huiskamer kenmerkt zich door aanwezigheid van bomen, zitelementen, sfeerverlichting, eenheid in materialen, de menselijke maat en schaal. De markt vraagt daarentegen om zo min mogelijk obstakels en een functionele indeling. Naast de functies op maaiveld, zijn er ook functies onder maaiveld. Belangrijk zijn de parkeergarage, de restanten van kasteel Vredenburg en de kabels en leidingen en riolering. De uitdaging is om zowel een aantrekkelijke 'huiskamer' te maken, als een plein waar de markt en evenementen gehouden kunnen worden. Betrokken omwonenden en inwoners van de stad zagen in het vervullen van de 'huiskamerfunctie', voor het verbeteren van de verblijfskwaliteit en de ontmoetingsfunctie, een belangrijke rol voor een kunstwerk.

Selectieproces

Het kunstwerk op het Vredenburgplein moet zich goed verhouden tot de bovengenoemde kenmerken van deze plek en de ambities van de stad. Er is een kunstbegeleidingsgroep samengesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van de belangengroepen (bewoners, ondernemers, projectleiding). Zij hebben een aantal wensen geuit voor de invulling van de kunsttoepassing. Zij willen bijvoorbeeld met het werk de huiskamerfunctie van het plein versterken. Op voordracht van de kunstadviseurs van de gemeente hebben zij de voorselectie van de kunstenaars die een schetsopdracht hebben uitgebracht gedaan. Daarbij kregen de vijf geselecteerde kunstenaars een flink aantal uitgangspunten en randvoorwaarden mee voor het maken van een schetsontwerp. Het kunstwerk moet bijvoorbeeld passen op een marktdag met 65 standplaatsen; het werk moet een aanvulling zijn op de veertien bomen die er straks staan en het moet de huiskamerfunctie op niet-marktdagen versterken.

Van 2 tot en met 18 juni kon iedereen stemmen op een van de vijf schetsontwerpen. Ruim 10.000 mensen hebben een geldige stem uitgebracht. Uw ontwerp Markt Mozaïek won met een ruimte meerderheid van 54% van de stemmen. De lange geschiedenis van het Vredenburg als marktplein staat daarin centraal. Daarnaast verwijst het werk naar de Romeinse geschiedenis waar de stad Utrecht ook haar naam aan te danken heeft. De Romeinen staan bekend om hun prachtig ingelegde mozaïekvloeren met dagelijkse taferelen van bloemen, groenten en vissen. Uw voorstel brengt de huiskamersfeer en de drukke marktdagen samen in een allesomvattend werk in de vorm van een natuurstenen vloer van ingelegde mozaïeken, net zoals een vloertapijt in een huiskamer met prachtige motieven. De voorstelling bestaat uit zeer herkenbare beelden van de markt zoals een vis, een stuk kaas, een prei, olijven, een broodje en een ei.

Het Definitieve Ontwerp

U werkt uw schetsontwerp voor de kunsttoepassing voor het Vredenburgplein, zoals bovenstaand omschreven, uit tot een Definitief Ontwerp. Omdat uw ontwerp nauw verbonden is met alle andere aspecten van de herinrichting van het plein werkt u uw ontwerp nadrukkelijk uit in nauwe afstemming met de gemeentelijke projectleiders en de aannemer van de pleininrichting. Daarbij is onder andere afgesproken dat u en uw steenhouwer een voorstel doen voor de grijze natuursteen om de mozaïeken die onderdeel uitmaken van uw werk, de ondergrond voor de natuursteen en mozaïeken in samenspraak wordt uitgewerkt en diverse functionele en beeldende elementen vanuit het ontwerp openbare ruimte (afwatering, elektrapunten, stormverankering, zitmeubilair) worden ingepast in de

Datum 12 juli 2017
Ons kenmerk

uitwerking van de mozaïek. Ook maakt het DO duidelijk hoe de contouren van het oude kasteel Vredenburg in het plein verwerkt worden en zal in samenspraak de precieze locatie van de nieuwe bomen bepaald worden.

In het DO worden in ieder geval de volgende zaken onderzocht, opgenomen, omschreven en/of op tekening uitgewerkt:

- precieze detaillering van de beeldende aspecten van het ontwerp, uitgewerkt in tekeningen op schaal, in een digitaal bestand (extensie nader af te stemmen);
- definitieve materiaalkeuze, inclusief voorstel voor de kleuren van de stenen;
- bouwkundige/praktische voorwaarden die gesteld worden aan het aanbrengen van de mozaïeken, inclusief de ondergrond;
- een toelichting op de praktische zaken omtrent het functioneren van het kunstwerk, zoals onder andere het te verwachten reguliere onderhoud;
- Een financiële onderbouwing van alle met de uitvoering samenhangende kosten, inclusief honorarium, productie- en materiaalkosten en kosten voor de constructie. In de begroting wordt een post onvoorzien van minimaal 2% opgenomen. Kopieën van onderliggende offertes moeten bijgevoegd worden. Zoals bekend dient de begroting uit te gaan van het beschikbare budget voor de kunsttoepassing van € 200.000,- excl. btw. Dit is inclusief uw honoraria voor Definitief Ontwerp en uitvoering. Vanwege de nauwe verwevenheid van de kunsttoepassing met andere aspecten van de herinrichting van het plein wordt de begroting in integrale afstemming beoordeeld;
- In afstemming met de aannemer en met de gemeente: een planning van de te verwachten werkzaamheden voor de uitvoering van uw ontwerp. Daarbij vormt de geplande realisatie in de periode januari – maart 2018 het uitgangspunt.

De procedure

- In de eerste week van oktober 2017 (precieze datum nader te bepalen) presenteert u uw definitief ontwerp aan de kunstadviseurs en de projectleiding van de gemeente. Om de voortgang te garanderen is het streven om al eerder in september een concept DO te bespreken.
- De ABKV formuleert een advies over uitvoering van het kunstwerk aan de gemeente Utrecht
- Over de resultaten van deze procedure wordt u schriftelijk in kennis gesteld door de afdeling Culturele Zaken.

Het is daarbij ook mogelijk dat u verzocht wordt om wijzigingen aan te brengen in het ontwerp om inhoudelijke, technische, bouwkundige, vergunningtechnische redenen of omdat het niet voldoet aan de opdrachtformulering. Indien u hiermee akkoord gaat, wordt een nieuwe inleverdatum afgesproken.

Uitstel

Indien u uw Definitief Ontwerp niet gereed heeft voor de geplande datum in oktober, kunt u met redenen omkleed om uitstel verzoeken. Dit wordt eenmaal verleend voor een nader overeen te komen periode. Indien u uw DO zonder nadere berichtgeving niet gereed heeft op de overeengekomen datum, wordt u schriftelijk in gebreke gesteld. Daarbij wordt u de mogelijkheid geboden het ontwerp alsnog op te leveren voor een ander te bepalen datum.

Uiteraard houden we er rekening mee dat u vanwege de verwevenheid van uw kunsttoepassing met andere aspecten van de herinrichting van het plein afhankelijk bent van de samenwerking met gemeente Utrecht en aannemer Van der Steen.

Datum 12 juli 2017

Ons kenmerk

Ontbinding

- De gemeente Utrecht is gerechtigd om door middel van een aangetekend schrijven de overeenkomst te ontbinden om inhoudelijke, technische, financiële, bouwkundige, vergunningtechnische of onderhoudsmatige redenen. De gemeente zal in dat geval de aantoonbaar gemaakte kosten vergoeden c.q. naar evenredigheid een gedeelte van het budget uitbetalen voor hetgeen u tot op dat moment heeft vervaardigd.
- De gemeente Utrechts is gerechtigd de overeenkomst te ontbinden door middel van een aangetekend schrijven zonder vergoeding van kosten of anderszins betaling van (een gedeelte van) het budget:
  1. nadat u op grond van het vorige artikel (uitstel) in gebreke bent gesteld, waarbij een redelijke termijn voor nakoming is gegeven, die nakoming uitblijft en u derhalve in verzuim bent, of
  2. als het definitief ontwerp ook na wijzigingen niet voldoet aan de opdrachtformulering.
- U bent gerechtigd om de overeenkomst schriftelijk en gemotiveerd te ontbinden om redenen van persoonlijke of artistieke aard. U dient in dat geval het eventuele tot dan toe verkregen honorarium te restitueren.

Vergoeding en betaling

Voor uw werkzaamheden ontvangt u een totaalvergoeding van € 17.800,- excl. btw. U kunt uw werkzaamheden declareren in 2 termijnen:

- 50% ofwel € 8.900,- bij aanvaarding van deze opdracht
- 50% ofwel € 8.900,- na afronding van deze opdracht

NB zoals bovenstaand omschreven factureert u bij aanvaarding van deze opdracht ook 50% van de vergoeding voor Studio Paul Stumpel voor het maken van technische tekeningen. Dit bedrag van € 4.000,- excl. Btw kunt u opnemen in uw eerste factuur.

Facturen

U kunt uw facturen sturen t.a.v.:

Gemeente Utrecht, Financiële Dienstverlening – Postbus 10080 – 3505 AB Utrecht.

U kunt uw facturen sturen naar het adres zoals vermeld op de bijgevoegde bestelbevestiging onder vermelding van het bestelnummer.

Bepalingen

- De Algemene Voorwaarden van de gemeente Utrecht zijn van toepassing op deze overeenkomst. Bij strijdigheid van deze algemene voorwaarden met de voorwaarden als genoemd in de opdrachtverlening, prevaleren de voorwaarden van de opdrachtverlening.
- Het niet, of in onvoldoende mate nakomen van de afspraken in deze opdracht kunnen aanleiding zijn voor onmiddellijke schriftelijke beëindiging van deze overeenkomst.

Ik wil u vriendelijk verzoeken de bijgevoegde kopie van deze brief ondertekend te retourneren naar de afdeling Culturele Zaken.

Ik vertrouw erop u met deze opdracht van dienst te zijn geweest en zie met grote belangstelling uit naar het resultaat. Tot besluit wens ik u veel succes met de uitvoering.

Namens het college van burgemeester en wethouders,

Datum 12 juli 2017
Ons kenmerk

Met vriendelijke groet,

Voor akkoord,

De heer H. van Soelen
Hoofd Culturele Zaken

Mevrouw J. Tee

Datum: .....

Artistiek team Kunst in het Stationsgebied

11 september 2017

Aanwezig [REDACTED]

Voortgang kunst op het Jaarbeursplein

Naar aanleiding van de naamverandering van Witte de With spreken we een tijd over deze thematiek en hoe dit ook invloed heeft of kan hebben op onze gesprekken en op hoe wij werken. We moeten onszelf de vraag stellen of we er alles aan gedaan hebben om zo breed mogelijk te zoeken. Je moet over representatie blijven nadenken.

[REDACTED] hoe voorkomen we dat ons bij Jaarbeursplein vergelijkbare kritiek ten deel valt, bijvoorbeeld over de samenstelling van de long- en shortlist, de samenstelling van dit artistieke team, onze gedachtevorming over een plek voor discussie en debat. Kunnen wij over een vrijplaats nadenken? Moeten wij dat niet uit handen geven aan mensen die nu daadwerkelijk behoefte hebben aan een vrijplaats? Voor je het weet leggen wij weer iets op en eigenen wij toe. Daar is kritiek op, dat wij als instellingen en als blanke professionals in de kunstwereld steeds ons het denken, het jargon en de kritische blik toe eigenen, en de mensen vanuit een andere achtergrond daarmee dus vleugellam maken. Kort door de bocht is soms de kritiek: we nodigen ze uit en betalen ze en dan kunnen we onze kruisjes afvinken, goede sier maken met hun kritisch denken.

[REDACTED] je kunt ook commentaar krijgen als je heel braaf een diverse lijst presenteert, politiek correct, dat kan ook opvallen.

[REDACTED] stelt dat er, historisch en maatschappelijk gezien, twee manieren zijn van verandering zijn: evolutie en revolutie. In dit geval moet er ruimte zijn voor allebei: revolutie zal komen van activisten die zichzelf willen organiseren en die buiten de bestaande kaders plek willen claimen. [REDACTED] denkt niet dat we als kunstsector onszelf daarvoor moeten wegcijferen want daar staat de hele cultuursector niet sterk genoeg voor om daar ruimte voor te maken. Evolutie: in de sector zelf langzaam en consciëntieus aan evolutie werken, een eerlijke cultuursector bouwen waarin we meerwaarde kunnen bieden voor de hele maatschappij. Men zegt wel: waarin je een representatie ziet van de hele samenleving, maar de kunstsector is überhaupt geen doorsnede van de hele samenleving. We kunnen wel leren over positieve discriminatie, bijv. hoe je jongeren met etnische achtergrond in eerste instantie interesseert voor cultuur.

Hoe reageren we als er kritiek komt op onze aanpak?

[REDACTED] heeft geleerd niet meteen in actiemodus te gaan, dat geeft weerstand. Beter even niets doen, eerst luisteren en ervan willen leren.

De kunstenaars:

[REDACTED] – gesprek was goed, leuke en inspirerende middag.
[REDACTED] maakt een opdrachtbrief.

[REDACTED] komt volgende week. We moeten professioneel de context schetsen als ze komt. Ze is erg druk en we moeten goed duidelijk maken dat deze opdracht een lang commitment vraagt. Onze condities en wat zij wil naast elkaar bekijken, of het past.

[REDACTED] – [REDACTED] heeft met [REDACTED] gesproken, ze plant nog een gesprek. [REDACTED] is enthousiast, wil de opdracht in samenwerking met [REDACTED] gaan doen – ze werkt al met hem samen. Ze wacht op de opdrachtbrief.

Alle kunstenaars stellen de vraag wat precies van het bedrag moet. Het antwoord is alles, ook inhuur en productie.

Andere, nieuwe namen die genoemd zijn:

– met name sculpturaal heel sterke, visuele statements. vindt haar werk goed, maar kan ze ook programmatisch? Ze heeft samenwerking nodig.

– kan ook sociaal heel goed werk doen. Speels, jong, heeft vaker met hem gewerkt, autonoom werk niet altijd even sterk. Wel geëngageerd.

zit wat meer tussen de twee, zij kan dat. Het is ook haar interesse.

– geëngageerd, complex, politiek. We vragen ons af of zij past, wel fijn werk, mooie beeldtaal. kent haar, polsen.

en – in de publieke ruimte zijn ze altijd een duo, heeft museaal dingen alleen gedaan. is schilder van oorsprong. Zij hebben veel ervaring (Nederlands stel).

heeft niets vernomen van .

Van de longlist van 7 hebben we er maar 3 over gehouden. Dus we moeten over de twee anderen met de kunstbegeleidingsgroep communiceren. Dat zal doen.

De lijst is nu:

–
[Redacted list content]

Eind november moet de schets er liggen.

Update mozaïek Vredenburgplein

Het traject loopt. Is heel intensief voor Jennifer Tee, o.a. vanwege de nauwe afstemming met stadsontwerpers en aannemer. Jennifer heeft een vervolgontwerp gestuurd – laat het zien. Iedereen is enthousiast.

De vragen van de VVD over aanpassen van het plein zijn beantwoord.

Kunst op de Croeselaan

Het Artistiek Team gaat eerst twee opstellingen bedenken voor de inrichting van de Croeselaan. Daarbij wordt rekening gehouden met de omstandigheden ter plekke (kabels, enz.). heeft ook een paar werken uit Rabobankcollectie aangedragen en de architect heeft ook ideeën, dus het is goed om samen met hen te kijken. wil ook een plek open houden voor wisselende werken. We willen daarnaast van Centraal Museum erbij betrekken. heeft misschien ook nog beelden en meegedeelde verantwoordelijkheid is nuttig. Hij wil het werk “24/7” terug hebben. Dat moet nog besproken worden.

maakt een afspraak met .

Nu eerst de lijst optimaliseren en opstellingen bedenken die voorgelegd kunnen worden aan projectleiding Croeselaan, landschapsarchitect en Rabobank ( ).

Ontwikkeling visie op toekomst grote kunst in de openbare ruimte projecten in Utrecht.

licht toe: in zomer 2018 ronden we Kunst in het Stationsgebied af. Binnen de gemeente worden steeds plekken genoemd ‘waar we hierna iets met kunst zouden moeten’, zoals 2de fase Stationsgebied, Merwedekanaalzone. Beurskwartier etc. Maar vooralsnog is daar nog geen budget voor gereserveerd en meer nog: zou eerst graag samen met de externe kunstadviseurs (= Artistiek Team Kunst in het Stationsgebied i.s.m. Adviescommissie voor Beeldende Kunst en Vormgeving) een visie/advies willen opstellen: waar ‘staat’ Utrecht nu met kunst in de openbare ruimte en waar liggen

de kansen voor de toekomst, in relatie tot de grote bouw- en andere opgaves in de stad en tot landelijke en internationale ontwikkelingen in de beeldende kunst en specifiekere kunst in de openbare ruimte. Daarvoor wil [REDACTED] graag een paar gezamenlijke sessies beleggen.

Het artistieke team/ ABKV zal een onafhankelijk advies uitbrengen, en dat los zien van de politieke/ ambtelijke kant. Er is veel draagvlak, er wordt van alles geïnitieerd, ook op het gebied van kunst in de openbare ruimte, maar ergens ontglipt het ons een beetje – niet alle initiatieven sluiten aan bij het beleid dat Utrecht al zo lang hanteert. De zorgvuldige werkwijze die er altijd is geweest wordt niet altijd meer gezien. We kunnen laten zien hoe we bijzonder zijn in de projecten die we doen.

[REDACTED] vindt dat we niet moeten proberen ergens tegen zijn, maar vooral kijken wat we zelf hebben gedaan en wat er beter kan. We hebben heel goede projecten voor kunst in de openbare ruimte, is er blijkbaar veel ruimte voor hier in Utrecht, wat wil de stad daar verder mee? Tegelijkertijd erkennen we dat er een soort van versnipperdheid is. Als je landelijk kijkt is er veel aandacht voor professionalisering en kunstenaarshonoraria, dat vindt heel veel gehoor. We willen dat het goed verloond wordt maar ook professioneel in elkaar zit. Die versnipperdheid kunnen we hier ook gebruiken, niet die versnipperdheid aan kleine projecten maar veel meer een geprofessionaliseerde structuur waarbinnen je die krachten kunt bundelen, waarbij je inhoudelijk ook veel beter afstemming kunt vinden.

[REDACTED] de discussie dat je dit vanuit de gemeentelijke organisatie doet blijft. Voordeel daarbij is wel dat je veel minder kwetsbaar bent voor de waan van de dag. Maar als het gaat om de grote projecten dan wringt het soms is het moment voor pas op de plaats en kijken hoe we dit aanpakken.

[REDACTED] geeft aan dat het alternatief niet meteen hoeft te zijn om alles onder te brengen bij een stichting. Het zou goed zijn om na te denken over vernieuwende alternatieven, bijvoorbeeld een corporatie opzetten met de gemeente als stakeholder.

[REDACTED] wil de visie voor eind van het jaar klaar hebben.

[REDACTED] Programma van Jaarbeursplein zou er een rol in kunnen spelen.

Dan komt ook nog de tweede fase stationsgebied (Beurskwartier en Merwede), dus [REDACTED] wil een goede visie.

Voor de ABKV vergadering van 26 oktober voorbereiden.

[REDACTED] als samenstelling van gemeenteraad wijzigt, kan dat gevolgen hebben voor kunst in openbare ruimte. [REDACTED] denkt dat nadenken daarover belangrijk is. Mooie kans om nu over te debatteren.

Monique wil vooral dat onze erfenis die we hebben opgebouwd niet verloren gaat. Wil dit veiligstellen.

[REDACTED] je zou er een institutionele laag tussen kunnen plaatsen, net als de wetenschap doet.

Blijven benoemen wat het belang is dat men erbij aansluit.

Wat verder ter tafel komt

Een paar ontvangen vragen rond Arrivals/Departures:

- Natuur en Milieu organisatie Friesland wil in Leeuwarden ook Arrivals/Departures doen. Dan moeten ze [REDACTED] vragen of hij een project wil doen. [REDACTED] vraagt [REDACTED] of ze zijn contactgegevens mag doorgeven.
- [REDACTED] [REDACTED] kent iemand die elke dag een natuurmoment uit Arrivals/Departures wil twitteren, met verwijzing naar de gemeente Utrecht. Mag hij dan ook andere momenten twitteren? Nee, alleen de kalender die [REDACTED] heeft uitgekozen. [REDACTED] laat het weten.

Presentatie DO Vredenburgplein door Jennifer Tee
20 oktober 2017

Aanwezig:

[REDACTED]
[REDACTED] Jennifer Tee, [REDACTED]

Afwezig met bericht: [REDACTED]

[REDACTED] heeft gehoord dat via Erfgoed een bureau bezig is een voorstel te maken om een eenheid te brengen in alle manieren waarop het kasteel wordt gevisualiseerd in het gebied. Dat zou er volgens stadsingenieurs toe kunnen leiden dat het niet nodig is dat Jennifer de contouren van het kasteel in het kunstwerk verwerkt. Maar Jennifer heeft dat al gedaan en heeft het hele ontwerp daar nu op aangepast. Bovendien wijst [REDACTED] erop dat dat een harde afspraak met de raad was. Er komt ook op een bepaalde plek een uitleg dat die vorm onderdeel is van het kasteel. Jennifer vindt dat het goed opgelost is, ze heeft er met plaatsing van de objecten rekening mee gehouden.

Jennifer licht de beelden toe van het DO:

- Objecten van schets naar mozaïek – onderdelen van de markt zijn erin verwerkt, met indeling food en non food, vertaald naar mozaïek in granietstenen. Referentie is o.a. de geschiedenis van Utrecht en de aanwezigheid van de Romeinen daarin, en dat de Romeinen ook het gebruik hadden om mozaïeken te maken van dagelijkse taferelen (voorbeelden). Het woord 'markt' is Romeins.
- Mozaïek is eigenlijk iets in los verband. Maar werken in los verband is al snel losgelaten omdat dat te ingewikkeld wordt. Maar Jennifer wilde wel doorwerken in zo'n soort gevoel. Daarom zijn de objecten vertaald op ruitjespapier, ingescand in computer en vertaald naar blokjes en daarna naar kleuren.
- Eerst is in contouren getekend, daarna uitgewerkt in grijs mozaïek omdat de kleuren van de stenen er nog niet waren.
- Kleurenpalet gemaakt van de granietkleuren, kleuren zijn gecodeerd. Graniet komt uit groeves in o.a. China, India, Noorwegen en Brazilië. Er moet worden getoetst op kwaliteit van de groeves ivm kinderarbeid.
Bespreken wat consequenties kunnen zijn na toetsing.
- Palet van stenen waar ze mee gaat werken vertaald naar de objecten.
- Achtergrondontwikkeling is ook uitgewerkt: hoe contrasteren de objecten met de achtergrond. Varianten: een, twee of drie tinten grijs/ met patroon erin/ patroon en mêlee/ andere tinten toegevoegd. Objecten t.o.v. de achtergrond uitgewerkt met ankerpunten en kasteelvorm in verschillende opties. De keuze wordt: gemêleerd in 2 tinten en de kasteelcontour in 3 tinten.
- Met het neerleggen van objecten is rekening gehouden met looproutes en met zitplekken om de bomen, het perspectief als je zit. Er is ook rekening gehouden met onderdelen op het plein, zoals goten, putten, elektrapunten, etc.
- Onzekere factoren zijn nog: bomen, kastjes voor stroomvoorziening (ondergronds), lichtmasten. Afstemming vindt nu plaats. Jennifer vindt dat ook belangrijk voor de sfeer van het plein.
- Beeld van het ontwerp op een zaterdag met kramen, met plek voor koffie (koffiebonenmozaïek).

Reacties:

[REDACTED] vraagt of mensen de vormen goed kunnen zien.

Jennifer: kleine onderdelen kun je direct zien, grote terwijl je erover loopt. Je hersenen gaan interpreteren tijdens het lopen. Plasticiteit is zo groot mogelijk gemaakt.

■■■■ vindt het heel mooi, nu nog subtieler, realistisch in de steentinten. En uniek. ■■■■ denkt dat het belangrijk is bij het naar buiten brengen om uit te leggen dat het natuursteen is, met natuurtinten – het schetsontwerp was met fellere kleuren. Jennifer heeft al een voorstel gemaakt om visuals te laten maken. Bij Centraal Station Amsterdam, de noord-zuidlijn, komt in november een afzetting met hekken; daarop komt doek met plaatjes van het kunstwerk en het plein, hoe het eruit komt te zien, ook met renderingen en uitleg. Dat komt ook op hun website. Het is belangrijk om mooie plaatjes te ontwikkelen om straks mee te kunnen communiceren, ook voor andere media zoals bijv. RTV Utrecht.

Jennifer vraagt of de maquette ergens gepresenteerd kan worden, evt. met tekeningen erbij. Om mensen mee te nemen in het ontwerpproces. Mogelijkheden zijn bijvoorbeeld in de hal van Stads kantoor of tentoonstellen in het Centraal Museum.

■■■■ denkt dat rekening gehouden moet worden met het feit dat de kleuren straks nog iets kunnen variëren. Jennifer wil dan een proefstuk maken van 2x2 meter, ook vanwege het logistieke deel. Ze wil een soort handboek maken met hoe het plein in te delen in stukken en hoeveel stenen er per dag gelegd kunnen worden.

Planning:

Eerst het DO naar de kunstbegeleidingsgroep en naar de opdrachtgevers.

Vervolgens stenen bestellen (kost 3 maanden).

De oorspronkelijke planning (oplevering in het 1^e kwartaal) is niet haalbaar vanwege leveringstijd en check van de groeves. En het leggen van stenen kost volgens de aannemer 6 maanden. De planning is nu: in januari beginnen met kabels verleggen etc. februari/ maart met het mozaïek beginnen.

■■■■ denkt dat die planning alleen haalbaar is als de check over een maand afgerond is, er vanuit gaande dat de check goed gaat zijn de stenen dan begin maart binnen. ■■■■ denkt dat je een twee sporenbeleid moet volgen, een alternatief bedenken voor de risicoleveranties. En als 90 % van de stenen er is toch starten.

Jennifer: a.s. maandag heeft ■■■■ de lijst klaar van steengroeves, daarnaast zoekt ze samen met ■■■■ al evt. vervanging van stenen, voor het geval steengroeves niet goedgekeurd worden.

Ter sprake komt dat de markt er nog vanuit gaat dat het 3 maanden zal duren en het werk in april klaar is. In een raadsbrief is ook aangegeven dat de herinrichting in het eerste kwartaal plaats zal vinden. Echter, tijdens de stemming is gecommuniceerd dat het kunstwerk in het voorjaar van 2018 geplaatst zou worden. ■■■■ heeft eerder aangegeven dat het vooral belangrijk is om de planning goed te communiceren met de markt en dat zal gebeuren.

De vraag over de dikte van de stenen – 6 of 8 cm – ligt nog bij de aannemer.

Het scheelt nogal in de kosten, opslag, gewicht, zaagwerk, of er gekozen wordt voor 6 of 9 cm etc. Aannemer ■■■■ heeft aangegeven dat dit vooral op intuïtie/ervaring besloten zal moeten worden en dat de verwachting is dat 6cm voldoet. Ze zouden dit nog nader onderbouwen

In de oorspronkelijke begroting van Jennifer was een steendikte van 3 cm het uitgangspunt. Al eerder is besproken dat de dikkere stenen meer kosten met zich meebrengen. ■■■■ heeft in gesprek met ■■■■ aangegeven dat er budget is voor wat dikkere stenen. Jennifer levert bij

het DO dan ook geen totaalbegroting, het bedrag voor de stenen kan zij niet meerekenen. Dit was van tevoren al afgesteld met [REDACTED].

Jennifer: de ondergrond is ook niet overal gelijk. De aanbeveling welke maat stenen het moet worden moet van de gemeente komen. Hier moet snel een beslissing over komen.

Vragen:

[REDACTED]: Er waren oorspronkelijk 14 bomen op het plein, zijn het er nu 11?

Op de dia van het overzicht staan niet alle bomen. Drie bomen staan iets verder van het plein, maar horen daarbij. Drie van de bomen zijn nieuwer, 1 ervan moet vervangen worden.

[REDACTED] klopt de randkleur op het ontwerp?

Het zijn bakstenen, de tint is iets minder fel. De bies is van hardsteen.

[REDACTED] vraagt of de grijstinten van de achtergrond precies 50% licht en 50% donker worden.

Jennifer: het wordt gemixt, geen vast patroon, dat is makkelijker voor het leggen. De ankerpunten (kruisjes) wil Jennifer er ook in laten zitten, ze denkt dat dat voor marktmensen ook fijn is om structuur te zien. Het zijn storm-ankerpunten, om te markeren. Ze kunnen straks ook als hulplijnen gebruikt worden.

[REDACTED] wat gebeurt er met de markt tijdens de werkzaamheden?

[REDACTED] ze zouden in die (oorspronkelijk) drie maanden steeds gaan schuiven. Er zijn in die periode sowieso minder mensen. Maar precies laten weten welke kraam er wanneer niet kan staan is niet mogelijk. Er is ook geen alternatieve plek voor de markt.

Jennifer denkt dat het belangrijk is om in een ruimte in de buurt een mooie tentoonstelling te maken met bijv. zo'n stuk kip op een wand uitgeprint, zodat mensen zich kunnen voorstellen hoe het gaat worden. Met een maquette en tekeningen. En eventueel een toren op het plein waar mensen op kunnen, om het legproces te laten zien.

[REDACTED] denkt aan de plint van TivoliVredenburg.

[REDACTED] en [REDACTED] gaan samen overleggen hoe e.e.a. te doen qua communicatie.

Verschillende groepen willen ook graag het verhaal van Jennifer horen, o.a. de kunstbegeleidingsgroep. Er moet goed bekeken worden hoe dat in de agenda van Jennifer in te passen is.

Jennifer heeft vandaag een afspraak voor een interview met de Binnenstadskrant. Er mogen nog geen beelden gepubliceerd worden van het ontwerp. Eerst moet de kunstbegeleidingsgroep geïnformeerd worden. Een portret van Jennifer kan wel.

[REDACTED] gaat mee naar de afspraak.

Definitief ontwerp Markt Mozaïek van Jennifer Tee

Advies artistiek team Kunst in het Stationsgebied

De adviescommissie is enthousiast over de uitwerking van het oorspronkelijke schetsvoorstel naar het DO. Door de natuurtinten van het graniet past het prachtig in de omgeving. De details in het patroon, het speelse karakter van de ontwerpen gekoppeld aan de complexiteit en gelaagdheid van de referenties maken het werk een bijzonder sterk: het werkt op het eerste gezicht als een tapijt van verwijzingen naar het plein en diens functies maar biedt ook diepgang en mogelijkheden voor verdieping voor hen die meer (willen) weten. Daarbij komt het materiële (steen en kleur) aspect dat alles samenbindt. Dit is het goede werk op de goede plek. Het kunstwerk heeft de kracht om de gewenste 'huiskamersfeer' te creëren: het werkt bijna als een tapijt wat alles samenbrengt, verbindt, en openingen biedt tot gesprek tussen vreemden. Zeker ook met de door stadsingenieurs toegevoegde natuurstenen banken (om de bomen) en andere elementen wordt het een plek van ontmoeting en wordt een eenheid tot stand gebracht. Niet alleen geeft het kunstwerk hiermee identiteit aan de locatie en draagt het bij aan een prettige beleving van de plek, ook is de commissie ervan overtuigd dat het kunstwerk een internationale statuur zal verlenen aan het plein. Er is geen ander voorbeeld in Europa van een dergelijk kunstwerk.

Het is gebruikelijk dat een schetsontwerp in de uitwerking naar een definitief ontwerp verder wordt vormgegeven, gedetailleerd en gematerialiseerd. Het ontwerp wordt verfijnder en precies. In het geval van Markt Mozaïek was al in de schetsfase bekend dat het ontwerp in natuursteen uitgevoerd zou worden. Jennifer Tee heeft in de DO-fase uitgebreid onderzoek gedaan naar de beschikbare granietkleuren en hoe deze toegepast kunnen worden in de mozaïeken. Zij heeft daarbij gezocht naar de meest geschikte granietkleuren in deze omgeving en voor dit ontwerp. Ook was voor haar de verwijzing naar mozaïeken uit de Romeinse tijd belangrijk, om ook de vroegste geschiedenis van de stad in het kunstwerk mee te nemen.

De gekozen natuurtinten passen volgens de adviescommissie bij uitstek in de omgeving. De tand des tijds wordt beter doorstaan door voor een tijdloos kleurenpalet te kiezen. Felle kleuren zijn heel krachtig op visualisaties maar reageren anders met het verstrijken van tijd (zo kunnen ze bijvoorbeeld uit de mode geraken) maar gaan er ook "viezer" uitzien als er bladeren op liggen, troep op het plein ligt of anderszins sprake is van ruis op het plein. Een kleurrijk tapijt in een huiskamer waar speelgoed, etensresten en schoenen op liggen ziet er door de kleuren ook extra rommelig uit; een rustig tapijt met kleuren die met de omgeving corresponderen kan rommel en visuele ruis als het ware 'absorberen'. De natuurtonen zijn ook beter met het oog op de manier waarop het werk de jaren en de weersinvloeden zal doorstaan. Deze tinten sluiten daarnaast beter aan bij de natuurkleuren van de bomen, die per seizoen een andere kleur krijgen waardoor er elke keer een wisselend kleurenpalet ontstaat, dat iedere keer een andere relatie aangaat met de kleuren van het mozaïek.

Artistiek team Kunst in het Stationsgebied

8 december 2017

Aanwezig: [REDACTED]

[REDACTED]

Afwezig: [REDACTED]

Gasten: Kunstenaars [REDACTED]

[REDACTED]

Voortgang kunst op het Jaarbeursplein

Op dit moment zijn er 4 kunstenaars met voorstellen bezig: [REDACTED], [REDACTED] en

[REDACTED], [REDACTED] (komt vanmiddag) en [REDACTED] (komt 18 december op bezoek)

Planning: presentatie schetsvoorstellen eind februari, begin maart kunstwerkgroep bijeen.

Bespreking tekst "An eternal temporary icon – Een tijdelijke icoon voor de eeuwigheid" van [REDACTED]

Allen kijken nog een keer heel goed naar de tekst. [REDACTED] past deze vanuit de oorspronkelijke tekst aan, meer wervend voor de kunstenaars – het is voor hen bedoeld. Met iets betere plaatjes.

Het plein is in september klaar (iets later dan oorspronkelijk). Gebouw op het plein is nog onduidelijk. Oktober starten met uitvoering kunstopdracht. Er zijn al veel plannen voor evenementen op het plein (met vergunningen), daar moeten we rekening mee houden bij de voorstellen.

Kunstenaars waarschuwen voor wat er ook op het plein kan gebeuren (kerstbomen, kermis, etc.) en hier een opmerking over in het stuk zetten. [REDACTED] vraagt na of er al een visie/ beleid is voor wat er mag op het plein.

Croeselaan (voorbereiding)

[REDACTED] van Centraal Museum wil graag aansluiten, hij wil graag aansluitend aan tentoonstellingen iets in de publieke ruimte. [REDACTED] denkt aan een wisselplek op de Croeselaan; aansluiten bij actualiteit in de stad. Indien wisselplek voor CM specifiek – afspraken en financiering uitwerken.

[REDACTED] koppelt terug. [REDACTED] laat nog weten of er in depot CM nog leuke werken zijn.

Vredenburgplein.

Naast het DO van Jennifer is er het ontwerp van Stadsingenieurs voor banken, bomen, enz. in overleg met haar.

De mensen van Stationsgebied willen technische specificaties van de stenen (ook over duurzaamheid, kinderarbeid), maar het bedrijfje dat voor Jennifer werkt is niet in staat die te leveren. [REDACTED] oppert om een onafhankelijke steenexpert vragen.

Stadsingenieurs zijn ook alternatieven aan het uitwerken voor de grijze stenen van het tussengebied (grotere stenen, alternatieve leveranciers, want het is nu 20% duurder), buiten Jennifer om. Komende week komt er duidelijkheid over.

[REDACTED] wil dat Jennifer weet dat iedereen er alles aan doet om het ontwerp zo goed mogelijk uit te laten komen.

Zorgelijk is dat kleuren misschien niet zijn zoals bedoeld (stenen worden bewerkt tegen gladheid, daardoor minder kleur, behalve als het nat is). Visuals die nu gemaakt worden moeten wel kloppen.

Bezoek [REDACTED]

[REDACTED]

vertellen wat hun ideeën tot nu toe zijn voor hun voorstel.

Ze willen kijken naar het plein als mogelijke plek voor dingen die er plaatsvinden, maar de dingen die er plaatsvinden initiëren op andere plekken in de stad. Dat kunnen veel, vooral kleine plekken zijn. Het kan allerlei vormen aannemen. Het plein is waar dingen beginnen of eindigen. Bewegingen/ stromen op het plein komen erbij.

Vooral kijken naar de menselijke maat, niet concurreren met de grote maat.

Gedachten over een gebouwtje als een soort hoofdkwartier. ■■■ wil met kleine groepjes mensen gaan praten en aan de hand daarvan actie. Dat je wat mensen bezig houdt naar het plein brengt. Zoals bij hun werk 'Het Magnetische Noorden'. Met een presentatie.

Ook negatieve dingen kun je erin kwijt. Basis is dus praten met groepjes mensen en dat vormt aanleiding om acties te gaan doen die ergens zichtbaar zijn in stad of op het plein en een deel daarvan blijft achter op het plein.

■■■ wat wil je dat het doet? Wat zouden mensen na een paar jaar moeten zeggen? ■■■ wil dat er verhalen overblijven, over de stad. Een verhaal dat ontstaat door een heleboel kleine verhalen. Het plein is een plek om te zijn.

■■■ wat krijgen mensen mee? Hoe vertellen ze erover? En wat krijgen passanten mee? ■■■ denkt aan een soort beeldentuintje van beelden of een muur met de dingen die overblijven van de acties op het plein. Een plek waar je kunt rondhangen, waar mensen vrolijk van worden, dat mensen een soort ambassadeurs worden van de dingen.

■■■ vanwege tijdelijkheid en herhaling kan het werken en zou het als het goed is kunnen blijven na die 5 jaar.

■■■ wat mensen terugkrijgen: ze voelen zich niet kunstenaar maar ze hebben zich heel serieus genomen gevoeld.

■■■ Bij performances aankondigingen maken in de straat, ook social media.

■■■ het gaat over terug claimen van openbare ruimte. Ze heeft ook een beetje de ambitie dat het een selfieplek kan zijn.

■■■ aan eind van die 5 jaar, in 2022, wordt het bestaan van 900 jaar Stadsrechten in Utrecht gevierd. Er zal veel rond omheen gebeuren, o.a. de Sint Maartensparade.

■■■ wil graag de plannen op papier ontvangen, met de achtergronden waarom; hoe ze te werk willen gaan en wat het criterium is om te werken, de algemene lijn. En hoe ze het uitwerken met lokale partijen. Ze hoeven niet in februari al een groepje mensen te hebben om mee te werken, omdat het nog een schetsvoorstel is.

■■■ en ■■■ willen weten wat er wel en niet op het plein kan en als er nog dingen zijn die ■■ niet ziet zitten willen ze dat graag horen. ■■■ er kan heel veel maar er zijn ook veel dingen waartoe wij ons moeten gaan verhouden.

De parkeergarage betrekken in de plannen vinden ■■■ en ■■■ geen probleem, dat vinden ze juist leuk.

Croeselaan:

Eerste indeling van de kunstroute te maken, samen met ■■■ en ■■■ uit de collecties van de gemeente en van Rabobank.

Het ontwerp van de middenberm van Croeselaan is volgens ■■■ relatief gemakkelijk aanpasbaar.

Er is flexibiliteit voor kunst en tegelijkertijd moet de kunst wel zo geplaatst worden dat het niet voor de eeuwigheid verankerd zit. Verzoeken van buitenaf om te wijzigen moet kunnen vlg. ■■■

De Croeselaan wordt in juni opgeleverd.

De bedoeling is een overzicht te geven van 40 jaar (of langer) kunst in de openbare ruimte. En er komt een soort wisselplek voor Centraal Museum – als verwijzing naar de actualiteit in het museum.

We kijken wat kan (en wat ervoor nodig is).

Beelden uit de gemeentelijke collectie:

Christian Jankowski – Ceaser, Che, Dali Woman, Living sculptures – goed verankeren, geen fundering nodig, zijn in principe eenvoudig verplaatsbaar.

Jos Wong Lun Hing – z.t. – omvangrijk (5x7m), voor kinderen bedoeld, meer richting woningen plaatsen? Er zijn ook sporttoestellen tegenover de banken gepland volgens ■■■ maar deze staan niet op de kaart. Kunstwerk op het brede deel plaatsen.

Liam Gillick – 24/7 Kiosk – groot, kan wel commentaar op komen (klimmen, onderhoud, gras maaien).
Paul Kingma – Het Bolwerk, Menselijke Ontmoeting, De Reis (drieluik).
André Volten – Zonder titel (Elementen) – te groot voor hier.
Pépé Gégroire – Démasqué – is van het Beatrixtheater
Esther van de Wiel – De Tuinfabriek – vraagt investering van de buurt en is omvangrijk, wel mooi project. [REDACTED] vindt het buiten dit verhaal vallen. Logischer om een plek te zoeken in een ander transitiegebied (Merwede etc.).

Beelden in Rabo Kunstcollectie:

Alicia Framis – Cartas Al Cielo (zonder kaartenstandaard)
Fernando Sanchez Castillo – Citizen Perspective en Ikebana- op lage sokkel en verankeren.
Karel Appel – Looking Through the open Window
Gijs Assmann – We are because we are because we are because we are
Jeannot Burgi – Eenheid in verscheidenheid- jaren 80, is speciaal voor Rabo gemaakt.
Fons Bemelmans – Het gezicht
2.49

Keuze voor 8 beelden (excl. de wisselplek)

1. Jeannot Burgi – Eenheid in verscheidenheid
2. Christian Jankowski – 3 living sculptures.
- 3 Gillick – 24/7 Kiosk
- 4 Jos Wong Lun Hing – z.t.
- 5 Alicia Framis – Cartas Al Cielo
- 6 Karel Appel – Looking Through the open Window
- 7 Fernando Sanchez Castillo – Citizen Perspective
- 8 Paul Kingma – De Reis (drieluik)

[REDACTED] werkt de tekening uit en koppelt terug naar [REDACTED] en [REDACTED].
[REDACTED] doet een voorstel voor het verhaal en de presentatie.
Beplanting en oplevering middenberm zal in het najaar zijn.
[REDACTED] houdt contact met iedereen, ook over Jaarbeursplein.

Volgende vergadering:

Vrijdag 12 januari

Stationsgebied
Postadres Postbus 1273, 3500 BG Utrecht
Bezoekadres Stadsplateau 1, Utrecht
Telefoon 030 – 286 96 00 Fax 030 – 286 96 01
www.cu2030.nl

Jennifer Tee

[REDACTED]
[REDACTED] AMSTERDAM

(verzenden per email)

Behandeld door [REDACTED]
Doorkiesnummer 030-[REDACTED]
E-mail [REDACTED]@utrecht.nl
Uw projecnr. nvt
Uw kenmerk nvt
Uw brief nvt

Datum 7 december 2017
Ons kenmerk Zie bestelnummer
Onderwerp Opdracht uitvoering kunstwerk
Markt Mozaïek
Verzonden
Bij antwoord datum, ons kenmerk en onderwerp vermelden

Geachte mevrouw Tee,

In vervolg op onze eerdere opdrachten voor een schetsontwerp en voor het definitief ontwerp voor een kunstwerk in het kader van de herinrichting van het Vredenburgplein in Utrecht geven wij u hierbij opdracht voor de begeleiding van de uitvoering van het kunstwerk. Voor uw werkzaamheden in deze fase ontvangt u een honorarium van € 20.200,- excl. btw. Voor aanvullende ontwerp- en begeleidingswerkzaamheden door uw studio ontvangt u daarnaast een bedrag van €8.640,- excl. btw. Totaalbedrag is € 28.840,00.

Achtergronden bij de opdracht

Herbouw Stationsgebied

Utrecht bouwt aan een nieuw Stationsgebied in het centrum van de stad. Dat is nodig: sinds de bouw van Hoog Catharijne was er sprake van achterstallig onderhoud, verloederend, een groeiend aantal reizigers, een groeiend aantal inwoners van de stad en een behoefte om het water weer terug in de singel te krijgen. Met de bouw van het nieuwe Stationsgebied pakken we al deze dingen tegelijk aan. De historische binnenstad en het Stationsgebied waren twee aparte delen van de binnenstad: deze delen worden weer met elkaar verbonden tot één samenhangend geheel.

De leefbaarheid en veiligheid worden verbeterd. Er komt meer ruimte voor cultuur, ontspanning, een betere bereikbaarheid én het water komt terug in de singel. Tegelijkertijd maken we het gebied een stuk duurzamer: zuinige gebouwen, alle ruimte voor fietsers, voetgangers en het Openbaar Vervoer en zonnecellen op de nieuwe perronkappen.

Vredenburgplein

Het Vredenburgplein dankt zijn naam aan het kasteel Vredenburg dat in 1528 op deze locatie door Karel V werd gebouwd. Het kasteel moest de Utrechtse bevolking onder de duim houden, maar werd al na vijftig jaar door diezelfde Utrechters afgebroken. Vanaf die tijd heeft het Vredenburgplein onder meer dienst gedaan als locatie voor de veemarkt, de kermis en als parkeerterrein. Het midden in het centrum van de stad gelegen Vredenburgplein is nu vooral bekend van de woensdag- vrijdag- en zaterdagmarkt, en de themamarkten op andere dagen van de week. De markt blijft, maar na de herinrichting moet het plein nog veel meer dan nu een echt stadsplein worden. Het plein vormt straks dé verbinding tussen de oude binnenstad en het in herinrichting zijnde Stationsgebied. Het plein moet aansluiten bij de schaal en het ambitieniveau van het vernieuwde centrum.

Het moet een belangrijke ontmoetingsplaats worden voor mensen die gaan winkelen, naar een optreden gaan in muziekcentrum TivoliVredenburg of een bezoek brengen aan de markt. Onder het plein Vredenburg en de Catharijnesingel ligt een parkeergarage met ruim 1.200 plaatsen.

Op het toekomstige Vredenburgplein komen veel functies samen met evenzoveel wensen, eisen en ruimteclaims. Als uitersten zijn de 'huiskamer' en de zaterdagmarkt te noemen. De huiskamer is de plek voor ontmoeting en vertoeven, goed bruikbaar en aantrekkelijk op niet-marktdagen. En de huiskamer kenmerkt zich door aanwezigheid van bomen, zitelementen, sfeerverlichting, eenheid in materialen, de menselijke maat en schaal. De markt vraagt daarentegen om zo min mogelijk obstakels en een functionele indeling. Naast de functies op maaiveld, zijn er ook functies onder maaiveld. Belangrijk zijn de parkeergarage, de restanten van kasteel Vredenburg en de kabels en leidingen en riolering. De uitdaging is om zowel een aantrekkelijke 'huiskamer' te maken, als een plein waar de markt en evenementen gehouden kunnen worden. Betrokken omwonenden en inwoners van de stad zagen in het vervullen van de 'huiskamerfunctie', voor het verbeteren van de verblijfskwaliteit en de ontmoetingsfunctie, een belangrijke rol voor een kunstwerk. Een kunstbegeleidingsgroep heeft uit een longlist, samengesteld door onze externe kunstadviseurs, vijf kunstenaars geselecteerd voor het maken van een schetsontwerp. Deze schetsontwerpen zijn voorgelegd aan de inwoners van de stad in een brede peiling. Uw schetsontwerp Markt Mozaïek won daarbij met een ruime meerderheid van stemmen.

Markt Mozaïek

In de afgelopen maanden heeft u uw schetsontwerp uitgewerkt tot een Definitief Ontwerp. De lange geschiedenis van het Vredenburg als marktplaats staat daarin centraal. Daarnaast verwijst het werk naar de Romeinse geschiedenis waar de stad Utrecht ook haar naam aan te danken heeft. De Romeinen staan bekend om hun prachtig ingelegde mozaïekvloeren met dagelijkse taferelen van bloemen, groenten en vissen. Uw ontwerp brengt de huiskamersfeer en de drukke marktdagen samen in een allesomvattend werk in de vorm van een natuurstenen vloer met mozaïeken, net zoals een vloertapijt in een huiskamer met prachtige motieven. De voorstelling bestaat uit zeer herkenbare beelden van de markt zoals een vis, eieren, een croissant en een kip.

De opdracht

Uw Definitief Ontwerp is in oktober 2017 gepresenteerd aan de kunstadviseurs van de gemeente en de projectleiding van het Vredenburgplein. Op basis van het DO is besloten tot uitvoering van het kunstwerk. U begeleidt de uitvoering van het kunstwerk inhoudelijk en werkt daarbij nauw samen met aannemer, leveranciers en gemeente Utrecht (projectleiding Vredenburgplein en Stadsingenieurs). U houdt er toezicht op dat het kunstwerk in overeenstemming met het vastgestelde Definitief Ontwerp wordt uitgevoerd. U maakt zelf een inschatting van de tijd die met de werkzaamheden gemoeid zijn. Doelstelling is het kunstwerk in de eerste helft van 2018 te realiseren, tenzij er zich omstandigheden voordoen waarvoor u niet verantwoordelijk gesteld kunt worden. U bent als kunstenaar en auteursrechthebbende eindverantwoordelijk voor de correcte vertaling van het Definitief Ontwerp in het daadwerkelijke kunstwerk.

De uitvoering

Voor de daadwerkelijke realisatie van Markt Mozaïek is, in goed overleg met u, aannemingsbedrijf [REDACTED] aangesteld als aannemer. De gemeente Utrecht geldt als formele contractuele wederpartij van deze aannemer. U bent als kunstenaar, auteursrechthebbende en toezichthouder eindverantwoordelijk voor de correcte vertaling van uw ontwerp in het daadwerkelijke kunstwerk.

U heeft met [REDACTED] reeds veelvuldig en goed overleg gehad over de realisatie van het kunstwerk. Dit overleg zal, onder aansturing van de gemeente Utrecht, voortgezet worden

Daarbij is onder andere besproken dat u samen met ontwerpstudio Paul Stümpel een technische werkboek zult aanleveren met alle detailleringen inclusief de benodigde voorzieningen. Paul Stümpel ontvangt voor zijn werkzaamheden in deze fase een separatie opdracht.

Honorarium en declaratie

U ontvangt voor uw werkzaamheden een honorarium van EUR 20.200,- euro exclusief BTW en een honorarium van € 8.640,00 exclusief BTW voor aanvullende ontwerp- en begeleidingswerkzaamheden door uw studio.

Totaalbedrag is **€ 28.840,00 exclusief BTW**.

Betaling van uw honorarium vindt plaats in drie termijnen:

45% bij aanvaarding van de opdracht;
45% per 1 maart 2018;
10% na afronding van de opdracht.

Facturen

Op uw facturen graag het bestelnummer vermelden; dit treft u aan op bijgaande opdrachtverstrekking.

En s.v.p. een eenduidige omschrijving van de geleverde diensten op de factuur vermelden. Facturen die niet voorzien zijn van deze gegevens kunnen niet in behandeling worden genomen.

Indien u ZZP-er bent (zelfstandige zonder personeel) dient u een geldige VAR verklaring mee te sturen waarop vermeld staat dat uw inkomsten als 'winst uit onderneming' aangemerkt worden.

Oplevering

Het is voor gemeente Utrecht en van het grootste belang dat het kunstwerk volgens planning gerealiseerd wordt. Deze planning is van vele factoren afhankelijk en wordt nu in detail uitgewerkt.

Indien u zich niet aan de overeengekomen planning houdt, of indien u zich niet houdt aan de verplichtingen in de opdracht, kunt u in gebreke gesteld worden. Daarbij wordt u de mogelijkheid geboden om alsnog aan de verplichtingen te voldoen of op tijd op te leveren.

Eigendom

Na realisatie ter plaatse wordt het kunstwerk (van rechtswege) eigendom van de gemeente Utrecht in de zin van art. 5:1 Burgerlijk Wetboek.

Beheer en onderhoud

De gemeente Utrecht zal als goed huisvader zorg dragen voor onderhoud van het kunstwerk en respecteren bij werkzaamheden in het kader van beheer de intellectuele eigendomsrechten van de kunstenaar. Relevante afspraken m.b.t. beheer/onderhoud worden opgenomen in een overeenkomst tussen u als kunstenaar en gemeente Utrecht als eigenaar. Bij herstel van beschadigingen aan het kunstwerk zult uw als kunstenaar vrijblijvend worden geraadpleegd. De gemeente is niet verplicht om de kunstenaar te betalen voor zijn adviezen in het kader van beheer. Voorts kan de gemeente niet door de kunstenaar worden verplicht om reparatie of onderhoud te plegen.

In deze overeenkomst wordt ook een instandhoudingstermijn van het kunstwerk vastgelegd. Hierbij is gesproken over een termijn van twintig jaar.

Bij oplevering van het kunstwerk levert u een gedegen en voor de eigenaar inzichtelijk beheer- en onderhoudsadvies, onderverdeeld in regulier en planmatig/groot onderhoud. In de onderhoudsinstructie wordt onder andere beschreven:

- het materiaalgebruik;
- de toegepaste technieken;
- adviezen over schoonmaken;
- namen en adressen van bedrijven die bij de uitvoering van het kunstwerk betrokken waren.

Intellectuele Eigendom

Het kunstwerk is een auteursrechtelijk beschermd werk in de zin van de Auteurswet 1912. Het kunstwerk zal minimaal twintig jaar in stand worden gehouden. Daarna gaan kunstenaar en gemeente Utrecht in gesprek over verdere instandhouding.

De kunstenaar geeft reeds nu voor alsdan toestemming aan de gemeente om:

1. het kunstwerk, zonder bijbetaling, openbaar te maken en te verveelvoudigen door middel van foto en film;
2. het kunstwerk, als eigenaar in de zin van art. 5:1 BW, te vernietigen, een en ander voor zover dit niet in strijd is met de aan het auteursrecht gelieerde persoonlijkheidsrechten van de kunstenaar. De kunstenaar zal in dat geval in staat worden gesteld om het kunstwerk in zijn oorspronkelijke setting te documenteren of in eigendom over te nemen. Alle kosten en werkzaamheden die gemoeid zijn met de eigendomsoverdracht zijn voor rekening en risico van de kunstenaar

Ontbinding

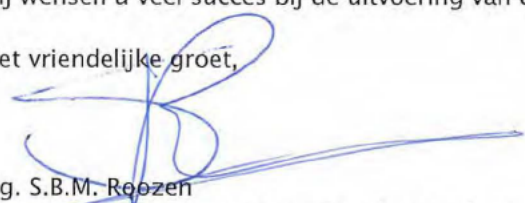
De gemeente is gerechtigd om de opdracht te ontbinden indien het kunstwerk om onvoorziene redenen in de technische of planologische (bestemmingsplan, vergunning) sfeer naar het uitsluitend oordeel van de gemeente niet in overeenstemming met de plannen gerealiseerd kan worden. De kunstenaar wordt in dat geval gehonoreerd naar de stand van de werkzaamheden.

Bepalingen

- De Algemene Voorwaarden voor overeenkomsten tot het leveren van zaken goederen en of diensten 2003 van de gemeente Utrecht zijn van toepassing op deze overeenkomst. Bij strijdigheid van deze voorwaarden met de voorwaarden als genoemd in deze opdrachtverlening, prevaleren de voorwaarden van de opdrachtverlening.
- Het niet, of in onvoldoende mate nakomen van de afspraken in deze opdracht kan aanleiding zijn voor onmiddellijke schriftelijke beëindiging van deze overeenkomst.

Wij wensen u veel succes bij de uitvoering van de opdracht en verheugen ons op het eindresultaat.

Met vriendelijke groet,

Ing. S.B.M. Roozen

Programmamanager Infra en Openbare Ruimte.

Bijlagen: - opdrachtverstrekking met bestelnummer
                                  - Algemene Voorwaarden

Kunstbegeleidingsgroep Vredenburgplein

Datum: 18 december 2017
Locatie: Stadskantoor, zaal V37

Aanwezig:

[REDACTED]
Jennifer Tee

[REDACTED]
Kunstenaar Markt Mozaïek

Opmerking [DM1]: Was [REDACTED] er niet namens Stationsgebied?

Notulist:

[REDACTED]

[REDACTED]

1. Presentatie Jennifer Tee

Kunstenaar Jennifer Tee presenteert het ontwerp van het marktmozaïek voor het Vredenburgplein, dat een functionele plek moet kunnen zijn voor de markt, maar ook een sfeervolle ontmoetingsplek.

Vraag	Antwoord
Geeft de contour aan waar het kasteel vroeger heeft gestaan?	Dat klopt, dat is één kwart ervan. Vroeger zat dat ook in de bestrating en op sommige plekken zitten de restanten nog onder het straatwerk.
Krijgt iedere marktkraam storm-ankers?	Ja, die worden ter plekke ingeboord en zitten vast met een pen.
Gaat de lelijke meterkast, die midden op het plein staat, weg?	Ja, die komt ergens inpandig of aan de zijkant te staan.
Er mist een boom in de plattegrond in deze presentatie.	Er staat een vaag cirkeltje, die is wat moeilijk te zien. De banken, zoals ze in deze presentatie zijn afgebeeld, kloppen niet helemaal: dit is niet de definitieve tekening.
Wordt graniet niet erg glad, bijv. met regen?	Graniet is één van de hardste steensoorten, en ook vrij stroef. Dit alles is meegenomen in een toetsing en daar voldoet de steensoort aan.
Liggen de stenen naadloos tegen elkaar?	Nee, de steen is 9x9x8 cm en er komt een voegbreedte van 6 mm tussen.
Krijgen de bomen wel genoeg water?	Er wordt nu onderzoek gedaan naar de opties: zo zou bijv. een lijngoot aangesloten kunnen worden op het boomplantvak.
[REDACTED] meldt dat de bewoners in zijn gebouw teleurgesteld zijn dat er niet gekozen is voor iets monumentaals.	[REDACTED] licht toe dat er tijdens de verkiezingen een keuze is gemaakt: dat is nu wat het is.
Zijn driedimensionale tekeningen, die echt 3D lijken, ook overwogen?	Nee. Wel zijn de tekeningen, bijv. de citroen, op een ruimtelijke manier vormgegeven. [REDACTED] vult aan dat je voor 3D-tekeningen

	precies op de juiste plek moet staan.
Zijn de afbeeldingen wel goed te zien voor iemand op het plein?	Per object is het zo plastisch mogelijk vormgegeven. In de locatie van het kunstwerk is – waar mogelijk – rekening gehouden met de omgeving. Zo ligt de koffieboon bij de koffie-stand: een wat kleiner object, zodat die goed te zien is wanneer je daar zit. De grote objecten, zoals de kip, zijn juist geplaatst op zichtlijnen, zodat ze met meer afstand te zien zijn.
~~Een probleem i.v.m. het onderhoud kan zijn dat het vuil op het plein niet erg opvalt. Blijft het kunstwerk ook mooi als er vuil op komt?~~	Dat hebben we geprobeerd te ondervangen door bijv. de gemêleerde achtergrondkleur. Ook wordt er gewerkt aan een onderhoudsplan.
Waarom is er gekozen voor deze maat stenen?	<u>Daar is een zorgvuldige overweging aan vooraf gegaan.</u> Het is een maat waarmee gewerkt kan worden én waarmee detail weergegeven kan worden.
Is een plaat met een schildering overwogen?	Nee, het mozaïek is echt deel van het ontwerp. <u>o.a. vanwege de verwijzing naar de Romeinse tijd.</u>
Zijn er concrete ideeën over een beheersplan?	De gemeente heeft hierover contact met de beheerders, en het kan qua beheer gezien worden als een gewone natuurstenen vloer. <u>Wel wordt ook onderzocht of incidenteel een extra maatregel wenselijk is (zoals hogedrukreiniging of opnieuw branden)</u>
Wordt er bijpassende verlichting geplaatst?	Ja, er komen 6 lantaarnpalen met ieder 6 verlichtingspunten, waarbij d.m.v. een lichtberekening bepaald wordt hoe het plein het beste verlicht kan worden.
Is de bank rond een boom een bak?	Nee, het worden 'zwevende' banken, waardoor het vuil makkelijk weg te halen is.
Is alles nu goed afgestemd met de markt?	[REDACTED] icht toe dat er intensief en vruchtbaar contact geweest is over het definitieve ontwerp – het plan is in goede harmonie afgestemd.
Vanuit de zuid/noord-passage is een corridor van 8 m. obstakelvrij; op de tekening staat daarin echter een boom en een bankje.	Dat valt net buiten die zone. [REDACTED] vult aan dat ervoor gekozen is om daar een kraam voor op te offeren – dat kon ook, doordat dit kunstwerk wat meer marge gaf.
Wat voor soort wordt er gekozen voor de nieuwe boom?	<i>Tilia cordata</i> , een linde.
Het deel van het plein links onderin heeft de meeste zon: komt daar een terras?	Dat zou kunnen, daar is men wel mee bezig.
Het zou leuk zijn als er op het plein iets te lezen is over het <u>kunstwerk plein</u> en het verhaal erachter. Dat kan ook met een flyertje, dat uitgedeeld kan worden door de markt.	Over hoe het gecommuniceerd gaat worden is nog niet gesproken, maar dat is inderdaad een mooi idee. <u>Dat gaan we nader uitwerken.</u>

2. **Presentatie** [REDACTED], licht de uitvoering van dit ontwerp aan de hand van een presentatie toe.

Vraag	Antwoord
■ meldt m.b.t. de faseringen dat er een verplichting vanuit de gemeente is dat de doorgangen van de passage minimaal 6 m breed moeten zijn.	■ : dank voor de informatie, daar zal rekening mee gehouden moeten worden.
Is dit ook besproken met de nooddiensten?	Ja, die zijn erbij betrokken – met verschillende stakeholders worden de belangen besproken.
■ is benieuwd of de tentoonstelling over het ontwerp, in de plint van Tivoli Vredenburg, met de BLVC-inloop gecombineerd kan worden.	Een goed idee – de inloop zou sowieso al in een horecagelegenheid aan het plein georganiseerd worden. Dan kan er ook iemand van de gemeente bij zijn voor eventuele vragen.
Zijn de groeves, waar de stenen uit komen, allemaal goedgekeurd?	Nagegaan wordt in welke groeves nog sprake is van kinderarbeid, zodat daar rekening mee gehouden kan worden. Het is nog lastig gebleken om dit goed te achterhalen. <u>In ieder geval is duidelijk dat in het productieproces voor aankoop van de graniettegels niet met minderjarigen wordt gewerkt.</u>
Hoe lang duurt de uitvoering?	Inclusief kabels en leidingen zal het ongeveer een jaar in beslag nemen.
Wordt er dan in de feestmaanden gewerkt vóór de Bijenkorf?	Dat zou niet ideaal zijn; dat wordt allemaal nog afgestemd.
Het zou goed zijn om in ieder geval de stenen op tijd binnen te hebben zodat het meteen, zodra een vak er klaar voor is, ingelegd kan worden.	Eens: het liefst willen we de totale uitvoer verkorten, maar ook z.s.m. starten. Er is een aantal varianten van uitvoer in onderzoek, waarover deze week besloten wordt.
De ervaring op en rond het plein is dat aannemers gemakkelijk een hek een metertje verzetten, maar voor de markt is een metertje heel belangrijk, want het past allemaal precies.	Dat klopt, daar moet rekening mee gehouden gaan worden, die begrenzingen moeten hard zijn. Dit zal goed met ■ besproken worden en ook in de faseringen wordt hier optimalisatie in gezocht.
Is de exacte planning nog niet bekend?	Nee, maar we verwachten een levertijd van 3 maanden voor de stenen, dus het zou kunnen dat ergens in mei gestart wordt <u>met het Mozaiek. Erder zal al gestart worden met o.a. de kabels en leidingen, op het marktplaatsplein.</u>
■ meldt dat er vanuit de directie van Kleipierre nog wel akkoord moet komen op het DO.	■ weet dit: hier zijn afspraken voor gemaakt.

Veel aanwezigen spreken hun waardering uit voor het mooie ontwerp en voor de zorgvuldige afstemming. Men ziet uit naar het resultaat.

3. Sluiting

■ dankt alle aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering om 20.10 uur.

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Verslag overleg beheerafspraken Mozaïek Vredenburgplein - maandag 5 maart 2018
Datum: vrijdag 23 maart 2018 15:15:53
Bijlagen: [image001.jpg](#)

Ik heb navraag gedaan, wij vegen uitsluitend met stalen borstels.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Gemeente Utrecht

Stadsbedrijven
Gebied West/Binnenstad

Postadres Postbus 8375, 3503 RJ Utrecht

Bezoekadres Tractieweg 30-32

Telefoon 030 - [REDACTED]

E-mail [REDACTED]@utrecht.nl

Internet www.utrecht.nl

Aanwezig maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag

Denk aan het milieu voordat u deze e-mail print

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 13 maart 2018 16:32
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Verslag overleg beheerafspraken Mozaïek Vredenburgplein - maandag 5 maart 2018

Beste allen,

Bijgaand het verslag overleg beheerafspraken Mozaïek Vredenburgplein van maandag 5 maart 2018.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Gemeente Utrecht

Stadsbedrijven
Stadsingenieurs

Postadres Postbus 8375, 3503 RJ UTRECHT

Bezoekadres Stadsplateau 1, 3521 AZ UTRECHT

Telefoon 030 - [REDACTED]

E-mail [REDACTED]@utrecht.nl

Internet www.utrecht.nl/stadsingenieurs

Aanwezig maandag, dinsdag en donderdag

[gemeenteraadsverkiezingen](#)

Woensdag 21 maart: gemeenteraadsverkiezingen
Laat uw stem horen.

Denk aan het milieu voordat u deze e-mail print

Definitief Ontwerp Vredenburgplein

Aanleiding

De nieuwbouw rondom Vredenburgplein in het kader van de vernieuwing van het Stationsgebied is bijna af. Begin 2018 start de herinrichting van het plein.

Doel is om van het Vredenburgplein een huiskamer voor de stad te maken, een plek voor ontmoeting en verblijf. Op het Vredenburgplein is markt op woensdag, vrijdag, zaterdag en regelmatig ook op zondag. Daarnaast worden op het plein evenementen georganiseerd.

Er gelden vier uitgangspunten voor het Definitief Ontwerp Vredenburgplein:

1. Concept-Definitief Ontwerp van RHDHV uit 2015.
2. Mozaïekvloer die kunstenaar Jennifer Tee ontwikkelt voor het centrale pleinvlak ingepast.
3. Zaterdagopstelling van de markt.
4. Er komen geen voorzieningen voor fietsparkeren, er komen acht plekken voor taxi in combinatie met laden en lossen, er komt een stop & drop-locatie, de bestaande toegangspalen, brandweervoorzieningen, camera's, mupi en terrassen worden ingepast.

Stadsingenieurs heeft deze ontwerpuitgangspunten gecombineerd in een nader uitgewerkt en geactualiseerd Definitief Ontwerp (DO).

Plan

Het Vredenburgplein is marktplaats, evenementenplein en huiskamer van de stad. Al deze functies wisselen elkaar af op het plein. De inrichting probeert zo goed mogelijk aan te sluiten bij deze functies.

Het centrale pleinvlak wordt uitgevoerd in een unieke natuursteen verharding die bestaat uit gemêleerd grijze keitjes met daar in gekleurde mozaïek-figuren. Op het pleinvlak staan nieuwe en bestaande bomen en een aantal hoge lichtmasten. Rondom een aantal bomen worden natuurstenen zitbanken geplaatst. De markt staat centraal in de ruimte, grotendeels op de natuursteen verharding van het centrale pleinvlak. In de pleinvloer zijn elektrapunten voor de markt-ondernemers. Rondom het pleinvlak loopt een lijngoot. De verharding rondom het natuurstenen pleinvlak is gelijk aan de bestrating in de omliggende binnenstads-straten en bestaat uit gebakken klinkers in combinatie met een lijn van natuurstenen keitjes. Ook de verlichting in de pleinranden sluit aan bij de historische binnenstads-verlichting.

Ook in de Hollandse Toren wordt een bank rondom een boom geplaatst, om, in deze belangrijke toegang tot het plein ook al gelegenheid te bieden voor ontmoeting en verblijf.

Wijzigingen ten opzichte van DO 2015

- Ten opzichte van het DO uit 2015 is de centrale pleinvloer gewijzigd. Hier komt het mozaïek-kunstwerk. Het kunstwerk wordt gemaakt van natuurstenen keitjes in diverse kleuren. Deze worden geplaatst in een vlak van grijs gemêleerd natuursteen keitjes.
- Er is 1 nieuwe boom minder opgenomen in het ontwerp vanwege de moeilijkheid om deze te plaatsen op de bestaande parkeergarage.
- Verhardingen, markt-stroompunten, stormverankering marktkramen, afwatering en hoogtepeilen, boomvakken, groeiplaatsvoorzieningen, verlichting, banken en afvalbakken zijn nader gedetailleerd.
- De zit-elementen op het plein zijn in overleg met de kunstenaar aangepast. In plaats van twee typen zit-objecten (boombanken en poefjes) wordt maar één type zit-element toegepast, namelijk ronde natuurstenen boombanken. In plaats van grondspots bij een aantal bomen, worden alle boombanken aan de onderzijde voorzien van een LEDlijn. De positie van boombanken (en andere inrichtingselementen) zijn afgestemd op de zaterdagmarkt. De markt op andere

dagen heeft voldoende ruimte om zich eventueel enigszins aan te passen op de nieuwe inrichting.

- Er is een verholten goot toegevoegd aan de noordzijde van het plein.
- Er komen geen voorzieningen voor fietsparkeren in het plangebied.
- Er zijn nieuwe terrassen toegevoegd ten opzichte van de situatie in 2015. Deze zijn ingepast en er is een voorstel voor een nieuwe locatie aangegeven voor de bestaande terrassen tussen Achter Clarenburg en Lange Elisabethstraat. Het voorstel is om deze terrassen op de natuurstenen pleinvloer te situeren op de niet-marktdagen
- Er is een watertappunt ingepast (Join het pipe).
- Er zijn afvoerputjes toegevoegd bij viskramen ten behoeve van lekwater.
- Er is een voorstel opgenomen voor een beperkte verplaatsing van de mupi en een politiecamera.
- Er is een locatie met elektrapunt toegevoegd voor bevoorrading koelwagen (stop&drop). Wens van de gebruikers is een bovengronds elektrapunt. Ruimtelijk gezien is alleen een ondergronds elektrapunt inpasbaar.
- Er worden, conform programma van eisen 8 opstelplaatsen gemarkeerd in het plangebied ten behoeve van gecombineerd gebruik door taxi en bevoorrading i.p.v. 10 taxi-opstelplaatsen.

Kadernota/Handboek

- Het Vredenburgplein ligt in het Allure-gebied Binnenstad zoals in de Kadernota gedefinieerd. De randen worden ingericht met de standaard-inrichtingsmaterialen van de historische binnenstad. Voor het centrale pleinvlak (verharding en verlichting) en de banken worden unieke materialen toegepast, conform het Referentiekader Openbare ruimte Stationsgebied (2015, plus actualisatie bouwstenen 2016).
- Afwijkend ten opzichte van Handboek openbare ruimte zijn:
  1. de toepassing van bijzondere verharding (natuursteen);
  2. het toepassen van twee lijngoten. Dit is afgestemd met beheerder;
  3. de toepassing van natuurstenen sokkels bij de hoge lichtmasten op de centrale pleinvloer en de toepassing van natuurstenen banken met LEDverlichting.
- Voor het in stand houden van de inrichting zijn beheerafspraken gemaakt tussen Stadsbedrijven en de Projectorganisatie Stationsgebied / Ontwikkelorganisatie ruimte. Daarom is bij het ontwerp geen paragraaf toegevoegd over areaalmutaties.

Nader te bepalen door Beheer en/of POS:

- Gewichtsbelasting nieuwe constructieopbouw op parkeergarage;
- Constructieve haalbaarheid lichtmasten op parkeergarage;
- Fundering lichtmast;
- Fundering zitelement;
- Technische specificaties natuursteen betreffende stroefheid en duurzame inkoop;

Nog af te stemmen in uitvoeringstekeningen/realisatiefase

- In het ontwerp zijn klassieke gevelarmaturen opgenomen. Dit is onder voorbehoud van toestemming van pandeigenaren en technische mogelijkheid van de gevels.
- Marktankers in combinatie met kabels en leidingen;
- Locatie van de in pandige voedingskast in Hoog Catharijne.
- Wortelwerende maatregelen, en groeiplaatsverbetering voor bestaande en nieuwe bomen in combinatie met de verhardingsopbouw worden nader gedetailleerd.
- Uitwerking van lijngoten betreffende zandvangers, passtukken en aansluiting op boom-groeiplaatsen.
- Uitwerking LEDlijnen (bevestiging e.d.) in boombanken

- Uitwerking verlichting hoge masten (type uithouders, lichtbron, afwerking metaal, afwerking natuurstenen sokkels, e.d.)
- Afstemming ontwerp op eigendom Klépierre

Stadsingenieurs 16 januari 2018

Paaptilsterweg 4
9982 XR Uithuizermeeden
The Netherlands
Tel.nr.: 0031-595-413907
Fax.nr.: 0031-595-413979
E-mail: info@veenstra-natuursteen.nl

Code of Conduct

Introduction

The Veenstra Natuursteen bv. Code of Conduct is based on the core values for corporate trustworthiness, the conducted business with integrity and in compliance with laws and regulations.

Veenstra Natuursteen bv. Code of Conduct applies to our employees and business partners, who we expect to act in line with the Code of Conduct. We also require our business partners, e.g. suppliers, to impose these requirements with their subsuppliers etc.

We believe in co-operation and we are willing to work with our business partners to achieve sustainable solutions.

The requirements stated in this Code of Conduct are mainly based on internationally agreed conventions such as the UN Convention Universal Declaration of Human Rights and applicable ILO Conventions, the UN Convention on the Rights of the Child and the principles in the UN Global Compact.

1. General requirements

The business partner shall acknowledge, accept and sign the requirements as stated in this Code of Conduct. We expect the business partner to do the utmost to achieve our standards. We also put great emphasis on transparency and we expect communication to be open, truthful, complete, timely and not in any way misleading.

If the business partner does not comply or show unwillingness to take corrective actions as agreed upon, it will ultimately end the business relationship.

Any material breaches of Veenstra Natuursteen bv. Code of Conduct must immediately be reported to the management Corporate Governance/HR, see point 4 below.

Veenstra Natuursteen bv. or by Veenstra Natuursteen bv. chosen third party reserve the right to make announced- or unannounced inspection visits at business partner for audit purposes and expect to get access to premises and personnel.

2. Legal requirements

Veenstra Natuursteen bv. expects our business partner, in all their activities, to follow the national laws in the countries in which they operate. Should any requirement in this Code conflict with the national law in any country or territory, the law must always be followed. Veenstra Natuursteen bv. requirements may go beyond the requirements set out in national law.

3. Ethical, environmental and social requirements

3.1 Health & Safety

Veenstra Natuursteen bv. expects its business partner to follow all relevant legislations, regulations and directives in the country in which they operate to ensure a safe and healthy workplace.

The workplace shall be ordered such as the well-being and health of the employees are neither jeopardized nor compromised.

3.2 Workers' rights

Every employee shall be treated with respect and dignity. No use of humiliating or physical punishment is accepted, and no employee shall be subject to physical, sexual, psychological or verbal harassment or abuse.

No employee shall be discriminated against in employment or occupation on the grounds of sex, race, colour, age, pregnancy, sexual orientation, religion, political opinion, nationality, ethnic origin, disease or disability.

All employees have the right to form or join associations of their own choosing, and to bargain collectively.

All employees are entitled to a written employment contract, in the local language, stimulating the employment terms and conditions.

100% Granite Exports Pvt. Ltd.

Director

Paaptilsterweg 4
9982 XR Uithuizermeeden
The Netherlands
Tel.nr.: 0031-595-413907
Fax.nr.: 0031-595-413979
E-mail: info@veenstra-natuursteen.nl

3.3 Forced & bonded labour

We do not accept any forms of forced, prisoned, bonded or involuntary labour in the production of goods or services directly or indirectly for Veenstra Natuursteen bv.

3.4 Child labour

Veenstra Natuursteen bv. does not accept child labour in any shape or form.

The business partner shall comply with the national minimum age for employment, or the age of completion of compulsory education and shall not employ any person under the age of 15. For mining processes the business partner shall not employ any person under the age of 18.

3.5 Environment

Veenstra Natuursteen bv. expects its business partner to guarantee that any materials used and products produced do comply with legislation and regulations regarding the protection of the environment.

The business partner must have the relevant environmental permits and licenses for its operations.

On request, the business partner shall provide with applicable data for product information, safety datasheets etc.

Waste

Any waste, and in particular hazardous, must be taken care of in a responsible manner and in accordance with local law, and regulation, related to handling, storage, transportation, recycling and disposal.

Chemicals

Chemicals used must be in compliance with applicable environmental laws and regulations in the country of operation.

The business partner shall ensure that workers that purchase, store, handle and use chemicals have the right competence and are adequately trained.

The business partner shall store, handle and transport chemicals in a way that prevents emissions to air, ground and water, prevent risks of ignition/explosion and ensure workers health and safety.

Transportation

Veenstra Natuursteen bv and its business partners shall actively minimize the logistic impact on the environment, within reasonable means.

3.6 Relation with business partners - Ethics

Corruption

Veenstra Natuursteen bv. has a zero tolerance policy on bribery and corruption. We shall not offer any business partner, direct or indirect, any rewards or benefits in violation of either applicable laws or reasonable and generally accepted business practice.

Advantages

Veenstra Natuursteen bv. employees must not accept payments, gifts, or any other kind of reimbursement from a business partner or third party that could affect or appear to affect their objectivity in their business decisions.

Confidential information

Employees and/or business partners of Veenstra Natuursteen bv. must never disclose confidential company information to any person outside or within the Company, except with a prior permission from Veenstra Natuursteen bv. Confidential information includes Veenstra Natuursteen bv. financial and commercial relationships, offers, strategies, business partner information, information on business partner capacity, sensitive personnel data, information concerning Veenstra Natuursteen bv. and/or the business carried out within Veenstra Natuursteen bv. and which is not generally known outside the company; in other words, has not been published or otherwise communicated by or through Veenstra Natuursteen bv.

Cartel

Veenstra Natuursteen bv. strongly objects to any association or cartel agreement intended to control market pricing, salary levels or other business aspects normally ruled by an open market.

VEENSTRA**NATUURSTEEN B.V.**

MACHINALE- EN AMBACHTELIJKE STEENHOUWERIJ

Paaptilsterweg 4
9982 XR Uithuizermeeden
The Netherlands
Tel.nr.: 0031-595-413907
Fax.nr.: 0031-595-413979
E-mail: info@veenstra-natuursteen.nl

4. Reporting non-compliance (whistleblowing)

Veenstra Natuursteen bv. Code of Conduct, group directives and operating procedures are intended to prevent and detect improper- or illegal activities.

Any breach against Veenstra Natuursteen bv. Code of Conduct, shall by business partners or employees, be reported to Veenstra Natuursteen bv. open or anonymous:

By email:

info@veenstra-natuursteen.nl

By Phone : 0031-595-413907 (general number)

If someone for any reason would rather contact the Group CEO, contact details are as below:

CEO : Peter Veenstra Phone: 0031- [REDACTED]

or

Assistant CEO: [REDACTED] Phone: 0031- [REDACTED]

The whistle-blower protection policy creates a safe and confidential environment for business partners and employees to make such reports. This policy governs the reporting and investigation of alleged improper or illegal activities at Veenstra Natuursteen bv. In accordance with our Code of Conduct we will not tolerate retaliation against a person for making good-faith complaints of improper behaviour.

Confidentiality will be maintained to the full extent permitted by law. All reports are subject to appropriate investigation. It is a breach of the Veenstra Natuursteen bv. Code of Conduct to fail to report a violation or suspected violation that business partners or employees know about or to refuse to cooperate with the investigation of a suspected violation.

The Netherlands, Uithuizermeeden,
VEENSTRA NATUURSTEEN BV.

P. Veenstra (director)

For *Dolbi's Granite Exports Pvt. Ltd.*

DOLBI'S GRANITE EXPORTS PVT. LTD., 100% EOU
SY No. 345/1, 345/2, 325/7, 325/8, 344/8&9
Vayalur Road, Ulundai Village,
Tiruvallore (Dt.), Tamilnadu, PIN - 602 105

Name Business Partner :

Date :

Place :

01/02/2018

CHENNAI. 92
INDIA.

Director

Nadat het publiek had gekozen voor het ontwerp van Jennifer Tee voor het kunstwerk voor het Vredenburgplein, startte de uitwerking van de schets naar Definitief Ontwerp. Jennifer werkt samen met twee Nederlandse steenhouwers/natuursteenspecialisten. Deze steenhouwers zijn in opdracht van Jennifer op zoek gegaan naar alle benodigde tinten natuursteen. De granieten komen vanuit steengroeves uit de hele wereld. Zodra duidelijk was dat ook daar ook granieten uit India en China tussen zaten, zijn wij met Jennifer en haar steenhouwers in gesprek gegaan over de precieze herkomst. Wij waren op de hoogte van het feit dat vorig jaar in een aantal Indiase steengroeves misstanden (kinderarbeid) zijn geconstateerd. De steenhouwers hebben verteld over hun werkwijze. Zij gaven aan dat zij werken met zorgvuldig geselecteerde leveranciers in India en China (en elders) en dat zij zelf regelmatig naar deze landen gaan om te (blijven) controleren of hun leveranciers maatschappelijk verantwoord werken, zowel op het gebied van omgang met medewerkers als op het gebied van duurzaamheid. Wij hebben de officiële documenten opgevraagd en gecheckt. De Europese bedrijven beschikken over een ISO-26000 certificaat (social responsibility). Onze leveranciers hanteren een Code of Conduct, die ook door de Indiase en Chinese partners is getekend (*check [redacted] en [redacted]*). Daarnaast hebben we contact opgenomen met de organisatie die vorig jaar het onderzoek naar Indiase steengroeves heeft uitgevoerd. Wij hebben de lijst met leveranciers uit India aan hen voorgelegd. Deze organisatie gaf aan uit veiligheidsoverwegingen niet te kunnen zeggen bij welke steengroeves misstanden zijn geconstateerd. (*check [redacted] naar precieze vraag en reactie*). Tot slot gaat een van de Nederlandse steenhouwers nu naar India om ook tijdens het proces van levering een controle uit te voeren (*check [redacted] waar hij precies heen gaat en wat hij kan controleren*).

Wij realiseren ons dat de keten van verwerving en verwerking van natuursteen op onderdelen ondoorzichtig is en dat de misstanden wijdverbreid en ernstig zijn. Ondanks alle inspanningen kunnen wij niet 100% uitsluiten dat natuurstenen van het mozaïek afkomstig zijn van steengroeves waar misstanden plaatsvinden. Wij zijn wel van mening dat het van groot belang is dat alle partijen die natuursteen aanschaffen aandacht blijven vragen voor en druk blijven uitoefenen op verbetering van de arbeidsomstandigheden.

Bijeenkomst	Beheerafspraken – Mozaiek Vredenburgplein	Verslag door	
Datum	Maandag 5 maart 2018	Datum verslag	13 maart 2018
Tijdstip	13.30–14.30 uur	Nummer verslag	1
Plaats	Stadskantoor, 6e etage, Z73	Verzonden aan	Genodigden
		Vervolg	Nader te bepalen

Afwezig

Verslag

■■■■ opent de vergadering. Dit overleg gaat over het maken van beheerafspraken over het Vredenburgplein.

3. Beheerafspraken Vredenburgplein

Het plein bestaat uit verschillende onderdelen waaronder k&l, voorzieningen markt en granieten vloer (kunstwerk).

a. Welke onderdelen dienen onderhoud te krijgen op het plein:

i. Kunstwerk Jennifer Tee (Bijzonder Beheer)

heeft overleg met Jennifer Tee gehad. Jennifer maakt gebruik van materialen die geen ander onderhoud vergen dan al bedacht is voor dit granieten plein. Het advies is om één keer per jaar extra schoon te borstelen met staal en zeep. Mochten de kleuren teruglopen, kunnen we het plein opnieuw vlammen dan komen de kleuren weer extra naar boven. Dat valt buiten regulier onderhoud en zal een noodscenario zijn.

Er is drie á vier keer per week markt en drie keer per week een veegauto. Bij de viskramen wordt er reinigingsmiddel op de vloer aangebracht tegen de stank. [REDACTED] is bezorgd dat op het Vredenburgplein hetzelfde effect ontstaat (het ontstaan van vetvlekken) die niet meer te verwijderen zijn (zoals bij de trap van Tivoli Vredenburg).

_____ wil voorkomen dat hij alleen verantwoordelijk wordt gehouden voor extra onderhoud. Er zijn diverse vragen zoals, wat gaan we doen als regulier onderhoud niet werkt tegen de vetvlekken? _____ denkt dat dit wel meevalt. Jennifer Tee weet dit en zal niet over elke vetvlek vallen.

_____ is de aannemer en gaat het plein aanleggen. Er zijn gedetailleerde uitvoeringstekeningen (t.b.v. de aanleg van het kunstwerk) gemaakt. Deze dienen goed opgeslagen te worden voor eventuele (toekomstige) herstelwerkzaamheden. Dit moet in het zaaksysteem.

Als er schade ontstaat aan het kunstwerk, dan hebben we reserve stenen. [REDACTED] krijgt bij zijn afdeling areaal (budget) erbij voor dit kunstwerk. [REDACTED] is bang voor borstelen met staal omdat er schade kan ontstaan en het gevolg is dat deze stenen vervangen moeten worden.

Actie 1.1 [REDACTED] gaat aangeven bij de steenhouders en Jennifer Tee dat het kunstwerk drie keer per week met staal geborsteld zal worden.

Actie 1.3 [REDACTED] gaat navragen of nylon borstels beschikbaar zijn voor deze granieten vloer.

ii. Openbare ruimte (wegen, afvalbakken, lichtmasten, banken, bomen)

De locatie van de afvalbakken bij de ingang van Hoog Catharijne kan problemen opleveren bij Klépierre. Het kan zijn dat Klépierre deze in Hoog Catharijne wil plaatsen. [REDACTED] geeft aan dat ze (hoogstwaarschijnlijk) ook op het plein nodig zijn.

Tevens zijn er in het ontwerp geen peukentegels opgenomen. [REDACTED] geeft aan dat Klépierre deze zelf heeft geplaatst en beheert. Dit bevat heel goed en kan bij de ingang van Hoog Catharijne weer worden toegepast. Hiervoor moeten we de reactie van Klépierre afwachten.

Actie 1.4 [REDACTED] wacht reactie van Klépierre af op het ontwerp openbare ruimte en geeft hierover terugkoppeling aan [REDACTED] indien er nog zaken in het ontwerp moeten worden aangepast.

Volgens [REDACTED] zou de Delft (lindeboomsoort) redelijk tot goed tolerant zijn tegen luizen. [REDACTED] raadt een andere boomkeuze aan. Voor het kunstwerk zijn het plaatsen van Lindes geen aanrader. Indien de bomen toch last krijgen van luizen heeft dit ernstige nadelige gevolgen voor het kunstwerk. De uitwerpselen van luizen maken het plein vuil en plakkerig. Er zijn vergelijkbare boomsoorten die geen last hebben van luizen.

Actie 1.2 [REDACTED] gaat een andere boomsoort adviseren, zoekt naar alternatief en stelt dit voor aan [REDACTED].

Er komen zwevende banken. Er zijn stormankers voor het vastzetten van marktkramen. De elektravoorzieningen zijn voor de markt. Er zal geen verandering plaats vinden m.b.t. de brandpunten.

De natuursteenmantel om de lichtmasten beschouwen we als onderdeel van de lichtmast. Als het stuk gaat, ligt dat bij [REDACTED]

Actie 1.5 [REDACTED] vraagt [REDACTED], stel de mantel kapot gaat, of hij de mantel als onderdeel van de lichtmast ziet.

b. Noodscenario (indien afgesproken beheerafspraken niet voldoen)

We hebben een principeafpraak om het onderhoud van het plein te monitoren. Het uitgangspunt is om bij oplevering gezamenlijk het plein te bekijken en na 6 maanden een evaluatiemoment te hebben tussen POS – [REDACTED] / Beheer Kunst – [REDACTED] / Beheer openbare ruimte – [REDACTED] [REDACTED] Het organiseren van monitoringoverleggen ligt bij POS. **(Actie 1.6)**

3. Afsluiting

De resultaten van de acties gaan we per mail aan elkaar terugkoppelen.

Actielijst

Nr.	Actie	Actiehouder	Deadline	Status
1.1	Aangeven bij de steenhouders en Jennifer Tee dat het kunstwerk drie keer per week met staal geborsteld zal worden.	[REDACTED]		
1.2	Andere boomsoort adviseren, zoeken naar alternatief en stelt dit voor aan [REDACTED].	[REDACTED]		
1.3	Navragen of nylon borstels beschikbaar zijn voor deze granieten vloer.	[REDACTED]		
1.4	Reactie van Klépierre afwachten op het ontwerp openbare ruimte en dit terugkoppelen aan [REDACTED] indien er nog zaken in het ontwerp moeten worden aangepast.	[REDACTED]		
1.5	[REDACTED] vragen: stel de mantel kapot gaat, of hij de mantel als onderdeel van de lichtmast ziet.	[REDACTED]		
1.6	Monitoringoverleggen organiseren bij oplevering en 6 maanden na oplevering.	[REDACTED]		

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 9 maart 2018 10:29
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Gespreksverslag bezoek Werkgroep India

[REDACTED],

Hierbij een kort verslag van mijn overleg met [REDACTED] en [REDACTED] van Werkgroep India.

Ik heb een toelichting gegeven op ons project.

Zij hebben de leverantiegegevens van [REDACTED] bekeken. Zij checken nog bij de schrijvers van het rapport of de lijst van leveranciers info kan verschaffen over de groeves en de reputatie.

Wat ik een helder nieuw inzicht vond is dat zij aangeven een "foute" steen niet te weigeren maar dat meer te zien als een inspanningsverplichting van ons allen om de situatie in de groeve te verbeteren. Dit kan ook de lijn zijn naar buiten als reactie op het persbericht van DUIC/Nu.nl.

Wat wij eenvoudig kunnen doen is [REDACTED] vragen wat ze nou precies doen tijdens hun bezoek aan India. Tevens wordt er gewerkt aan een convenant natuursteen. De gemeente kan meedoen aan de pilot maar [REDACTED] met hun kennis bijvoorbeeld ook. Overigens werd aangegeven dat er door de gemeente Utrecht wordt meegewerkt aan het convenant. Een naam zou ik nog doorkrijgen.

Ik heb een lijst met info ontvangen. Tevens is een onderzoek bijgevoegd naar de diverse certificaten en onderzoekslubs. We zouden [REDACTED] daar nog moeilijke vragen over kunnen stellen maar ik denk dat dat nu alleen maar onrust veroorzaakt.

Parallel aan het convenant wordt er met de Rijksvastgoedorganisatie gewerkt aan aanbestedingsteksten voor natuursteenleveringen. Ik heb concerninkoop gevraagd of zij dit al weten en of zij mee willen doen. Reactie heb ik nog niet.

De stukken van het overleg voeg ik bij ([REDACTED] heeft ze al).

De journalist van DUIC heeft ook met de werkgroep gesproken. Zij zullen terugmelden dat wij met hen in overleg zijn.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 23 maart 2018 15:16
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Verslag overleg beheerafspraken Mozaïek Vredenburgplein - maandag 5 maart 2018

Ik heb navraag gedaan, wij vegen uitsluitend met stalen borstels.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Gemeente Utrecht
Stadsbedrijven
Gebied West/Binnenstad

Postadres Postbus 8375, 3503 RJ Utrecht

Bezoekadres Tractieweg 30-32

Telefoon 030 - [REDACTED]

E-mail [REDACTED]@utrecht.nl

Internet www.utrecht.nl

Aanwezig maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag

Denk aan het milieu voordat u deze e-mail print

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 13 maart 2018 16:32
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Verslag overleg beheerafspraken Mozaïek Vredenburgplein - maandag 5 maart 2018

Beste allen,

Bijgaand het verslag overleg beheerafspraken Mozaïek Vredenburgplein van maandag 5 maart 2018.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Gemeente Utrecht
Stadsbedrijven
Stadsingenieurs

Postadres Postbus 8375, 3503 RJ UTRECHT

Bezoekadres Stadsplateau 1, 3521 AZ UTRECHT

Telefoon 030 - [REDACTED]

E-mail [REDACTED]@utrecht.nl

Internet www.utrecht.nl/stadsingenieurs

Aanwezig maandag, dinsdag en donderdag

Woensdag 21 maart: gemeenteraadsverkiezingen
Laat uw stem horen.

Denk aan het milieu voordat u deze e-mail print

Is de gemeente Utrecht bekend met de risico's die kleven aan het kopen van graniet uit landen als India?

Ja, dat is bij de gemeente Utrecht bekend. De gemeente is er ook van op de hoogte dat de Nederlandse natuursteensector, de overheid, vakbond FNV en enkele (coalities van) NGO's zijn overeengekomen om te werken aan een convenant dat ertoe moet leiden dat sociale- en milieumomstandigheden in productielanden van natuursteen worden aangepakt en verbeterd. De partijen willen met het convenant bereiken dat de omstandigheden voor werkenden, hun omgeving en het milieu op de productielocaties verbetert. De gemeente Utrecht neemt deel aan pilots die in het kader van dit convenant worden georganiseerd. Wij wisten ook van het rapport *The dark Sites of Granite*, dat in augustus 2017 is gepubliceerd.

Waar komt de keuze voor het materiaal graniet vandaan, bij de kunstenaar?

Nee, al in het Voorlopig Ontwerp voor het Vredenburgplein was gekozen voor natuursteen als materiaal voor het (grootste deel van) het plein. Later is gestart met een traject om een kunstwerk toe te voegen aan het Vredenburgplein. Een van de vijf voorstellen (het winnende ontwerp) kwam van kunstenaar Jennifer Tee. Zij heeft een ontwerp gemaakt dat geïntegreerd is in het bestaande ontwerp door het granieten 'middendeel' in te richten als een veelkleurig mozaïek.

Is er door de gemeente ooit getwijfeld aan het gebruik van graniet?

Ja. Toen bekend werd dat voor het ontwerp Markt Mozaïek 30 soorten (kleuren) graniet ingekocht zouden moeten worden uit veel verschillende landen, waaronder India, ontstond in eerste instantie twijfel. Zoals gezegd waren wij op de hoogte van het rapport *The dark sites of granite*. Wij zijn in gesprek gegaan met de beoogde leverancier over de herkomst van de stenen. Daarnaast zijn we een eigen onderzoek gestart. Wij leerden uit dit onderzoek dat het advies niet is om bepaalde landen te ontwijken bij aankoop graniet en zelfs niet om leveranciers uit te sluiten. Het advies is daarentegen om deze leveranciers aan te sporen om bij te dragen aan verbetering van de arbeidsomstandigheden.

Welke maatregelen heeft de gemeente genomen om ervoor te zorgen dat het graniet van goede herkomst is?

Zodra wij wisten dat een aanzienlijk deel van de gekleurde granieten afkomstig zou zijn uit o.a. India zijn wij in gesprek gegaan met kunstenaar Jennifer Tee en de beoogde leverancier, Veenstra Natuursteen. Zij hebben verteld over hun werkwijze. Zij gaven aan dat zij werken met zorgvuldig geselecteerde leveranciers in India en China (en elders) en dat zij zelf regelmatig naar deze landen gaan om te (blijven) controleren of hun leveranciers maatschappelijk verantwoord werken, zowel op het gebied van omgang met medewerkers als op het gebied van duurzaamheid. Wij hebben de officiële documenten opgevraagd en gecheckt. De Europese bedrijven beschikken over een ISO-26000 certificaat (social responsibility). Daarnaast hanteert Veenstra Natuursteen een Code of Conduct, die ook door de Indiase en Chinese partners is getekend. En wij hebben de lijst van leveranciers/contacten in de landen van herkomst opgevraagd. Veenstra Natuursteen heeft deze lijst aan ons geleverd. Ook hebben wij contact gezocht met de opstellers van het rapport *The Dark Sites of Granite*, in eerste instantie om de lijst met Indiase (tussen)bedrijven aan hen voor te leggen.

Waren er specifieke dingen waar jullie tegenaan liepen, uitdagingen/problemen?

Ja, het bleek dat het niet mogelijk is om 100% zekerheid te hebben dat graniet wordt ingekocht waarmee geen uitbuiting of andere misstanden gemoeid is. Daarvoor is de keten toch te ondoorzichtig. Dat blijft een moeilijk dilemma.

Het bleek bijvoorbeeld niet mogelijk om de lijst met (Indiase) leveranciers te laten checken op 'zuiverheid'. Uit veiligheidsoverwegingen kunnen de instanties (De landelijke India Werkgroep) niet zeggen bij welke steengroeves misstanden zijn geconstateerd.

De gemeente Utrecht is pas gaan praten met de Landelijke India Werkgroep nadat ik aan de gemeente heb aangegeven met een verhaal hierover bezig te zijn. Waren mijn vragen aanleiding om in gesprek te gaan? Waarom werd er anders pas zo laat in het proces afgesproken met de Landelijke India Werkgroep?

Het gesprek met de Landelijke India Werkgroep heeft inderdaad pas plaatsgevonden nadat de granieten waren besteld en nadat DUIC vragen had gesteld. Maar al lang daarvoor zijn vanuit de gemeente Utrecht de eerste contacten gelegd. Deze waren er in eerste instantie op gericht om de door Veenstra Natuursteen geleverde lijst met leveranciers te laten checken op steengroeves waar misstanden plaatsvinden. De India Werkgroep kan deze informatie uit veiligheidsoverwegingen echter niet geven. We besloten toch in gesprek te gaan om ons verder in deze complexe materie te kunnen verdiepen en om ons te laten adviseren. Ook voor toekomstige projecten (de gemeente Utrecht koopt vaker natuursteen in) kunnen we daar baat bij hebben. Het duurde vervolgens even voordat dit gesprek tot stand kwam.

BESTUURSVERSLAG STICHTING KUNST IN HET STATIONSGBIED 2017

Kunst in het Stationsgebied is een tienjarig programma met als doel het leveren van een belangrijke bijdrage aan de identiteit en aantrekkelijkheid van het Stationsgebied door middel van kwalitatief hoogstaande kunstprojecten. De Stichting Kunst in het Stationsgebied heeft als doel alles in het werk te stellen om de (beeldende)kunstprojecten in het Stationsgebied mogelijk te maken. Haar taak is tweeledig:

- het werven van externe financiële middelen (fondsen- en sponsorwerving)
- het adviseren over alle aspecten van de inhoud en organisatie

In formele zin is de gemeente Utrecht verantwoordelijk – financieel en organisatorisch – voor de uitvoering van de projecten. Het projectteam werkt in opdracht van de gemeente Utrecht. Leden van het projectteam voeren ondersteunende werkzaamheden uit voor het stichtingsbestuur. De stichting heeft dan ook geen mensen in dienst.

Samenstelling bestuur

In 2017 bestond het bestuur uit:

Cees van Eijk (voorzitter)

Ila Kasem

Lieke Timmermans

Marco Huijbregts (penningmeester)

Marieke van Schijndel

Na het jaar 2016, waarin het grootschalige kunstproject Public Works werd uitgevoerd, was 2017 een jaar van afronding en planvorming. Dus 2017 stond enerzijds in het teken van de afwikkeling en verantwoording van Public Works en anderzijds in het teken van de planvorming en voorbereiding van vervolgprojecten, die vanaf 2018 zullen worden uitgevoerd.

Evaluatie en afronding Public Works

In de eerste maanden van 2017 is de praktische afwikkeling van Public Works afgerond. Ook is, mede op basis van alle evaluatiegesprekken, een inhoudelijk eindverslag geschreven. Financieel is het project ook afgerond en de eindafrekening is opgesteld en vastgesteld. De eindverslagen zijn ter verantwoording toegestuurd aan de betrokken cultuurfondsen, partners en stakeholders en door alle betrokkenen goedgekeurd.

Ontwikkeling visie toekomstige projecten

Vanaf begin 2017 is gestart met planvorming voor vervolgprojecten. Al in het eerste plan voor Kunst in het Stationsgebied, vastgesteld in 2009, is bepaald dat het kunstprogramma in 2018 wordt afgerond met een werk op het nieuwe Jaarbeursplein. Volgens de werkwijze van kunst in het Stationsgebied worden ervaringen van eerdere projecten steeds meegenomen in de planvorming voor nieuwe projecten.

De visie voor kunst op het Jaarbeursplein beschrijft dat we op het plein een semipermanent kunstwerk met een programmatisch karakter willen realiseren dat ervaringen en lessen uit vorige projecten bundelt en op een hoger plan tilt. Het kunstwerk gaat een emotionele, intellectuele en visuele relatie aan met de gebruikers van het plein en wint aan kracht in de hectische omgeving die het plein, eenmaal voltooid, zal zijn. Een van de uitgangspunten van het team Kunst in het Stationsgebied en van het programma is dat de snelle veranderingen in het Stationsgebied en de wereld om ons heen vragen om een programma dat daarop reflecteert, manieren aanreikt daarmee om te gaan en nieuwe vormen ontwikkelt om kunst in de openbare ruimte te tonen. Het concept voor het kunstwerk aan het Jaarbeursplein is een logische opvolger van *Call of the Mall* en *Public Works*. De geleerde lessen, de successen en best practices van deze twee kunstprojecten en de daaruit voortvloeiende banden met de

verschillende partners in het gebied zijn meegenomen in de ontwikkeling van het concept voor het Jaarbeursplein: aan kunstenaars wordt gevraagd om voor deze unieke plek een tijdelijk werk te maken waarin een patroon/programma zit (werkend volgens een bepaalde timing) en dat zich inhoudelijk ontwikkelt als een plek die gesprekken over de stand van zaken in de maatschappij bewerkstelligt, expliciet via vorm- of programmatische keuzes, impliciet via zijn bestaansvorm.

Het inhoudelijk concept beschrijft ook een plan voor de aan het Jaarbeursplein aansluitende Croeselaan. De Croeselaan wordt na herinrichting de duurzaamste straat van Utrecht met een brede groenstrook van 18 meter in het midden. Deze groenstrook is bedoeld voor voetgangers en fietsers en nodigt uit tot flaneren. Bij duurzaamheid past het hergebruiken en recyclen van bestaande kunstwerken in plaats van het realiseren van nieuwe werken. We kiezen ervoor om bestaande kunstwerken uit de collecties van gemeente Utrecht en Rabobank Nederland te plaatsen. De kunstwerken die in deze brede grasstroken herplaatst kunnen worden geven een goed overzicht van openbare kunst van de jaren 70 tot heden en laat in een notendop de rijke traditie zien die Utrecht heeft op het gebied van de openbare ruimte.

Jaarbeursplein

In mei 2017 is het inhoudelijk concept voorgelegd aan de kunstbegeleidingsgroep, bestaande uit stakeholders zoals de projectleider en landschapsarchitect van het plein en vertegenwoordigers van de bedrijven rond het plein. Zij hebben ingestemd met het concept en in overleg met hen is uit een longlist van 20 kunstenaars een eerste selectie gemaakt om te benaderen voor een schetsontwerp voor het Jaarbeursplein. In de maanden daarna zijn vele gesprekken gevoerd met kunstenaars. Dit heeft geleid tot aanscherping van het concept en deels tot een benadering van nieuwe kunstenaars, en in december 2017 tot verstrekking van schetsopdrachten aan vier kunstenaars: Carlos Amoraes, Falke Pisano, Sylvia Zijlmans & Hewald Jongenelis en Wim T. Schippers.

Croeselaan

Na goedkeuring van het inhoudelijk concept is ook het plan voor de kunstroute op de Croeselaan verder uitgewerkt. Samen met hoofd Kunstzaken van Rabobank Nederland en landschapsarchitect OKRA heeft het artistieke team een definitieve selectie gemaakt van kunstwerken uit de collecties van de gemeente Utrecht en Rabobank Nederland en is een eerste indeling gemaakt.

Vredenburgplein

Een traject dat zich via een bewonersinitiatief bij het kunstprogramma heeft gevoegd is een kunstwerk voor het Vredenburgplein. Nadat een eerste ontwerp bekend was gemaakt voor de herinrichting van het Vredenburgplein is een bewonersinitiatief gestart voor plaatsing van een kunstwerk, monument of fontein op het plein, om zo de waarde als ontmoetingsplek en 'huiskamer' te vergroten. Om te komen tot een goed kunstontwerp is het team Kunst in het Stationsgebied ingeschakeld. Na afstemming met een kunstbegeleidingsgroep waarin omwonenden, de marktcommissie en de winkeliers, de wijkraad en twee middelbaar scholieren vertegenwoordigd waren is een opdrachtformulering opgesteld en zijn vijf kunstenaars geselecteerd voor een schetsopdracht. Deze schetsontwerpen waren in maart 2017 gereed en zijn vervolgens getoetst aan alle randvoorwaarden. De vijf schetsontwerpen zijn in een publieke peiling voorgelegd aan de inwoners van de stad en andere geïnteresseerden. Van 2 juni tot en met 18 juni kon iedereen stemmen. Het kunstwerk Markt Mozaïek van Jennifer Tee kreeg ruim 50% van de stemmen. Zij kreeg vervolgens opdracht om haar schets uit te werken tot een definitief ontwerp. Nadat dit in oktober gereed was is het getoetst en afgestemd met betrokkenen en met de kunstbegeleidingsgroep.

Financiën

De stichting heeft een adviserende en fondsenwervende rol en voert zelf geen projecten uit. De kosten beperken zich tot kleine bedragen voor de huur van een ruimte in Hoog Catharijne en voor

huisstijlontwikkeling- en producten. Hiervoor heeft de stichting in 2010 een basissubsidie ontvangen van de gemeente Utrecht. Omdat de kosten beperkt en bekend zijn wordt geen uitgebreide jaarbegroting opgesteld.

Toekomst Stichting Kunst in het Stationsgebied

Al in het eerste meerjarenplan voor Kunst in het Stationsgebied (vastgesteld in 2009) is vastgelegd dat het programma in 2018 eindigt met een grote kunsttoepassing op het Jaarbeursplein. Dat was ook het perspectief bij oprichting van de Stichting Kunst in het Stationsgebied. In 2018 vindt inderdaad de lancering plaats van het slotproject op het Jaarbeursplein, al krijgt dat wel de vorm van een 5-jarig programma. Tijdens de bestuursvergadering van 22 juni 2018 bespreekt het stichtingsbestuur de toekomst: wordt de stichting na lancering van het slotproject opgegeven, of ziet zij nog een rol in de voortgang van dit 5-jarig programma? (zonder dat dit overigens financiële consequenties zal hebben voor de stichting).

Voorstel aan het college

Opgesteld door   Ontwikkelorganisatie Ruimte
Business Intelligence en professional support
Portefeuillehouder   Victor Everhardt
Portefeuille   Stationsgebied
Kenmerk   4043193/1705231510-SG
Vergaderdatum   30 mei 2017
Geheim   Nee

Voorstel: Voorstel_8558

Bijlage: Kaartjes met schetsontwerpen kunstwerken op markt met zaterdagopstellingen
schematisch ontwerp openbare ruimte

Bijlage: Kunst Vredenburgplein - impressies

Bijlage: Raadsbrief Vervolg kunst Vredenburgplein en start internetstemming

Voorstel behandeld door	Datum
College B&W (2014-2018)	6 juni 2017
College B&W (2014-2018)	30 mei 2017

Kunst Vredenburgplein, vrijgave ontwerpen voor internetstemming

Het college van burgemeester en wethouders besluit het volgende voor te leggen aan de raad:

En vervolgens besluit het college van burgemeester en wethouders:

- 1 De vijf schetsontwerpen voor een kunsttoepassing op het Vredenburgplein vrij te geven voor advies van de stad.
- 2 Deze adviesvraag in te vullen door een stemming via internet.
- 3 De raad te informeren door middel van de bijgevoegde brief.
- 4 Wethouder Everhardt te machtigen om tekstuele aanpassingen aan te brengen.

Context

Opgave

Eind 2016 hebben 5 kunstenaars een opdracht gekregen van de gemeente Utrecht om een schetsontwerp te maken voor een kunsttoepassing op het Vredenburgplein. Deze kunstenaars zijn geselecteerd door de kunstadviseurs van het Artistieke Team in samenwerking met een kunstbegeleidingsgroep (bewoners, (markt)ondernemers en andere gebruikers). De opdrachtomschrijving en de periode van internetstemming en definitieve keuze is afgestemd op de diverse randvoorwaarden die op het plein van toepassing zijn zoals het realiseren van 65 standplaatsen, 14 bomen en voldoende zitgelegenheid om uiteindelijk tijdige inpassing op het Vredenburgplein mogelijk te maken. De opdracht tot uitvoering van het definitief gekozen kunstwerk vindt niet eerder plaats dan na vaststelling van het MPSO.

Schetsontwerpen

Eind maart hebben de kunstenaars hun schetsontwerpen gepresenteerd. De schetsontwerpen zijn uiteenlopend van aard en geven ieder op een eigen manier vorm aan de gewenste huiskamerfunctie op het plein. In de maand april zijn de schetsontwerpen getoetst op artistiek inhoudelijke aspecten, financiën en haalbaarheid qua techniek, beheer, inrichting en gebruik. Alle ontwerpen bieden ruimte voor de gevraagde standplaatsen, bomen en zitgelegenheid op het plein. Op basis van deze beoordeling zijn alle ontwerpen geschikt bevonden om voor te leggen aan een breed publiek. Voor een impressie is de bijlage met de schetsontwerpen bij dit advies gevoegd.

Consultatie en besluitvorming

Wij gaan de vijf schetsontwerpen voorleggen aan de stad, om zo een breed gedragen keuze voor een kunsttoepassing op het Vredenburgplein te maken. Deze consultatie geven we vorm met een stemming op internet die via sociale media én op het Vredenburgplein zelf onder de aandacht wordt gebracht. Gedurende twee weken in juni kunnen belangstellenden hun stem uitbrengen. De kunstadviseurs koppelen de resultaten van deze peiling in hun advies aan het college terug.

Uitvoering

Bij de internetpeiling zijn enkele beveiligingschecks ingebouwd, zo wordt voorkomen dat de stemming oneerlijk wordt beïnvloed. De maatregelen zijn:

- Je kunt maar 1 keer stemmen per e-mailadres. Bij elke stem is het verplicht een uniek e-mailadres in te voegen.
  - Het toevoegen van een veiligheidsvraag. Om te controleren dat alleen echte mensen hun stem uitbrengen, wordt bij de stemming gevraagd een simpele vraag te beantwoorden.
- Deze maatregelen zijn getoetst met recente openbare stemmingen zoals die voor de naam voor de Daphne Schippersbrug en voor de naam voor de Moreelsebrug.

Stemmen is mogelijk van vrijdagochtend 2 juni tot en met zondagavond 18 juni. Het kunstwerk dat de meeste stemmen krijgt wordt met begeleidend advies van de kunstadviseurs voorgedragen aan het college op dinsdag 20 juni. De uitslag wordt in de dagen erna bekend gemaakt.

Raad:

College:

Beslispunt

- 1 De vijf schetsontwerpen voor een kunsttoepassing op het Vredenburgplein vrij te geven voor advies van de stad.

Argumenten

- 1.1 De gemaakte schetsontwerpen voldoen aan de uitgangspunten die gesteld zijn in de door de

gemeente geformuleerde opgave.

Dit wil zeggen dat de ontwerpen artistiek inhoudelijk, technisch en qua gebruik voldoen aan de opdracht. Aan de kunstenaars is een taakstellend budget van maximaal 200.000 euro meegegeven. Voor de dekking van de kosten voor de kunsttoepassing en het honorarium van de kunstenaar is op dit moment 150.000 euro beschikbaar, zoals al vermeld in de raadsbrief van 4 juli 2016. In dezelfde brief was aangekondigd dat parallel gezocht wordt naar aanvullende dekking. In het in juli 2016 opgestelde plan van aanpak 'Kunst op het Vredenburgplein' wordt onderbouwd dat een budget van € 400.000,- passend zou zijn bij het ambitieniveau. Hiervoor is in het MPSO een voorstel opgenomen, om het beschikbare budget met 250.000 euro op te hogen tot 400.000 euro.

Zoals gezegd zal de opdracht tot uitvoering van het definitief gekozen kunstwerk niet eerder plaatsvinden dan na vaststelling van het MPSO eind juni.

Beslispunt

- 2 Deze adviesvraag in te vullen door een stemming via internet.

Argumenten

- 2.1 De stad stemt via internet. Uitgangspunt is dat iedereen, ook mensen buiten de gemeentegrenzen hun stem kunnen uitbrengen.

De schetsontwerpen worden zo gepresenteerd, dat ze onderling vergelijkbaar zijn. Op cu2030.nl worden de ontwerpen toegelicht met impressies en een omschrijving. Ook is er een filmpje beschikbaar waarin de kunstenaars zelf aan het woord komen.

Beslispunt

- 3 De raad te informeren door middel van de bijgevoegde brief.

Beslispunt

- 4 Wethouder Everhardt te machtigen om tekstuele aanpassingen aan te brengen.

Voorstel aan het college

Eerdere besluitvorming

Commissiebriefen:

- 30 november 2016
- 5 juli 2016
- 15 maart 2016

Uitvoering

Voorstel aan het college

Opgesteld door   Ontwikkelorganisatie Ruimte
Business Intelligence en professional support

Portefeuillehouder   [REDACTED]
Victor Everhardt

Portefeuille   Stationsgebied
Markten en Havens
Cultuur

Kenmerk   4588676/201706261530

Vergaderdatum   4 juli 2017

Geheim   Nee

Voorstel: Voorstel_8695
Bijlage: Bijlage bij bestuursadvies Kunst Vredenburgplein reflectie kunstcommissie
Bijlage: Raadsbrief Vervolg kunst Vredenburgplein en resultaat internetstemming

Voorstel behandeld door	Datum
College B&W (2014-2018)	4 juli 2017

Opdrachtverlening kunst op Vredenburgplein

Het college van burgemeester en wethouders besluit het volgende voor te leggen aan de raad:

En vervolgens besluit het college van burgemeester en wethouders:

- 1 Op basis van de gehouden internetstemming Jennifer Tee opdracht te verlenen om haar ontwerp Markt Mozaïek uit te werken tot een Definitief Ontwerp voor het Vredenburgplein, en daarbij de visualisatie van het kasteel Vredenburg te integreren.
- 2 de raad met bijgevoegd brief te informeren.
- 3 Wethouder Everhardt te machtigen om tekstuele aanpassingen aan te brengen.

Context

Het Vredenburgplein wordt voorjaar 2018 heringericht. Tijdens de voorbereidingen is het bewonersinitiatief van enkele omwonenden van het Vredenburgplein gehonoreerd om kunst aan het ontwerp van het Vredenburgplein toe te voegen. Zij wilden graag een plein met zowel een markt- als een huiskamerfunctie.

Hierbij is het volgende proces doorlopen:

In het voorjaar van 2016 is een breed samengestelde kunstbegeleidingscommissie ingesteld, die bestond uit vertegenwoordigers van diverse VVE's aan het plein, van het initiatief herinrichting Vredenburgplein, van de Wijkraad Binnenstad, van Klépierre, van de marktcommissie, van Centrum Management Utrecht en van de Utrechtse jeugd die werd vertegenwoordigd door scholieren van het Stedelijk Gymnasium. Samen met de kunstbegeleidingsgroep hebben de gemeentelijke kunstadviseurs de opdrachtformulering voor de kunstenaars opgesteld. De meningen binnen de kunstbegeleidingsgroep lagen in eerste instantie ver uiteen, maar na enkele sessies is het toch gelukt om een door iedereen gedragen opdrachtformulering tot stand te brengen.

De kunstadviseurs hebben op basis van deze opdrachtformulering een longlist samengesteld van twintig kunstenaars van wie zij verwachtten dat zij met deze complexe opdracht uit de voeten zouden kunnen en wiens oeuvre vertrouwen gaf dat zij affiniteit zouden hebben met de combinatie van functies op het plein, met name de markt- en de huiskamerfunctie. Bij de samenstelling van de longlist hebben zij ook de kunstenaars/ontwerpers in overweging genomen die vanuit de kunstbegeleidingsgroep en vanuit de Utrechtse samenleving waren voorgesteld. Dat waren er zeven. Een daarvan is op de longlist geplaatst. In een bijeenkomst van de kunstbegeleidingsgroep hebben de kunstadviseurs het werk van de twintig kunstenaars van de longlist gepresenteerd. De kunstbegeleidingsgroep heeft geheel zelfstandig de vijf kunstenaars geselecteerd aan wie een schetsopdracht is verstrekt. Dat zijn, zoals bekend: Lucas Lenglet, Krijn de Koning, Inti Hernandez, Jennifer Tee en Jon Rafman. Hun schetsontwerpen zijn getoetst op onder meer artistieke en fysieke randvoorwaarden.

Van 2 tot en met 18 juni is de mogelijkheid geweest om op de schetsontwerpen van deze vijf kunstenaars te stemmen. Er is ruim 10.000 keer gestemd.

De Adviescommissie voor Beeldende Kunst en Vormgeving adviseert het college van burgemeester en wethouders gevraagd en ongevraagd over kunst(projecten) in de openbaren ruimte.

In dit project heeft de adviescommissie geadviseerd bij het proces om te komen tot een internetstemming, waarbij verder een belangrijke rol was weggelegd voor de breed samengestelde kunstbegeleidingsgroep.

De ervaringen van de Adviescommissie met dit proces staat verwoord in de bijlage "Reflectie op het proces" van het Artistieke Team Kunst in het Stationsgebied en de Adviescommissie voor Beeldende Kunst en Vormgeving".

Uitvoering

In de zomermaanden worden het definitieve ontwerp van de buitenruimte en het kunstontwerp Markt Mozaiek van Jennifer Tee samengevoegd (inclusief verbeelding van het kasteel) en verder uitgewerkt. In samenwerking met de aannemer van het mantelcontract voor openbare ruimte wordt er samen met de marktondernemers en andere betrokkenen een faseringsplan voor de uitvoeringsfase opgesteld.

De herinrichting van het Vredenburgplein en de realisatie van het kunstwerk zijn daarom voorzien in het eerste kwartaal van 2018, de rustige periode voor de markt.

Raad:

College:

Beslispunt

- 1 Op basis van de gehouden internetstemming Jennifer Tee opdracht te verlenen om haar ontwerp Markt Mozaïek uit te werken tot een Definitief Ontwerp voor het Vredenburgplein, en daarbij de visualisatie van het kasteel Vredenburg te integreren.

Argumenten

- 1.1 Er is massaal meegedaan aan de internetstemming en 54% van de stemmers heeft gekozen voor het werk van Jennifer Tee
er zijn ruim 10.000 geldige stemmen uitgebracht, waarvan 54% voor het werk Markt Mozaïek van Jennifer Tee. Zij heeft daarmee de internetstemming gewonnen.
De internetstemming was een groot succes. Zoals gebruikelijk is zorgvuldig gecontroleerd om zeker te stellen dat alle emailadressen waarmee gestemd is, geldig zijn.
- 1.2 De Adviescommissie voor Beeldende Kunst en Vormgeving heeft het proces begeleid en ondersteunt de keuze van de internetstemming.
De Adviescommissie voor Beeldende Kunst en Vormgeving heeft inhoudelijk geadviseerd bij het proces om tot een keuze te komen tot een aantal kunstenaars, waarvan het oeuvre vertrouwen gaf dat zij een goede invulling konden geven aan de wens van de initiatiefnemers om een plein met zowel markt- als huiskamerfunctie te ontwerpen. In samenspraak met de kunstbegeleidingsgroep zijn vijf kunstenaars geselecteerd die vervolgens een schetsontwerp hebben gemaakt dat werd getoetst op onder meer artistieke en fysieke randvoorwaarden. De garantie voor 65 standplaatsen op marktdagen was daar een belangrijk onderdeel van.
De Adviescommissie geeft aan onder de indruk te zijn van de overtuigende uitslag van de internetstemming.
- 1.3 De contouren van het kasteel Vredenburg zullen in het nieuwe ontwerp in samenspraak met de kunstenaar zichtbaar worden gemaakt.
Hoewel niet erg duidelijk weergegeven in de vijf verbeeldingen, is aan de kunstenaars uitdrukkelijk meegegeven dat de contouren van het kasteel Vredenburg zichtbaar gemaakt zullen worden in het uiteindelijke ontwerp voor het plein. De winnaar van de stemming zal dit in het Definitief Ontwerp verder uitwerken en zichtbaar maken.

Kanttelingen

- 1.1 Er is tijdens de internetstemming een bewonersinitiatief ontstaan om in plaats van het gekozen kunstwerk een verbeelding van het Vredenburgkasteel met fontein te realiseren op het Vredenburgplein.
Een vergelijkbaar bewonersinitiatief is de basis geweest voor dit proces. Hoewel ook dit initiatief symathiek lijkt en er positief op wordt gereageerd in de media is dit ontstaan aan het eind van de zorgvuldige procedure met diverse betrokkenen om te komen tot het geadviseerde kunstwerk. Daarom kon het niet meer meegenomen worden in de afgesproken procedure van de internetstemming.

Beslispunt

- 2 de raad met bijgevoegd brief te informeren.

Beslispunt

- 3 Wethouder Everhardt te machtigen om tekstuele aanpassingen aan te brengen.

Voorstel aan het college

Eerdere besluitvorming

raadsbrieven:

- 30 november 2016
- 4 juli 2016
- 15 maart 2016

Collegeadvies:

- 23 mei 2017

Uitvoering

In de zomermaanden worden het definitieve ontwerp van de buitenruimte en het kunstontwerp Markt Mozaiek van Jennifer Tee samengevoegd (inclusief verbeelding van het kasteel) en verder uitgewerkt. In samenwerking met de aannemer van het mantelcontract voor openbare ruimte wordt er samen met de marktondernemers en andere betrokkenen een faseringsplan voor de uitvoeringsfase opgesteld.

De herinrichting van het Vredenburgplein en de realisatie van het kunstwerk zijn daarom voorzien in het eerste kwartaal van 2018, de rustige periode voor de markt.

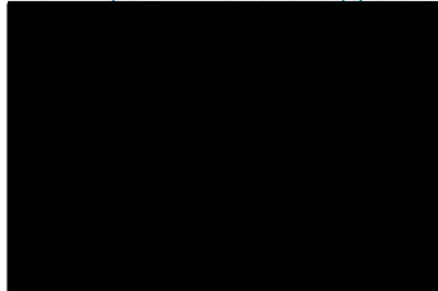

Schetsontwerpen kunst Vredenburgplein

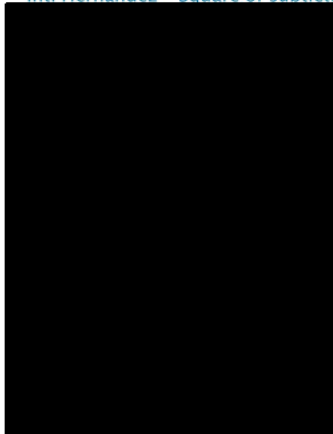
John Rafman – New Age Demanded

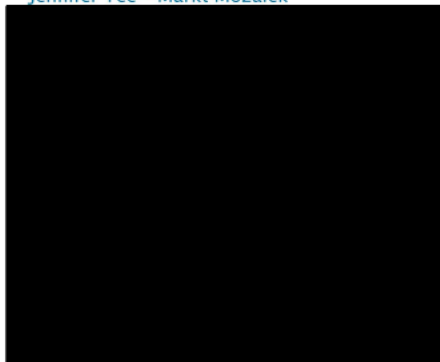
Lucas Lenglet – Het hart is mooi leeg gelaten

Inti Hernandez – Square of subtleties

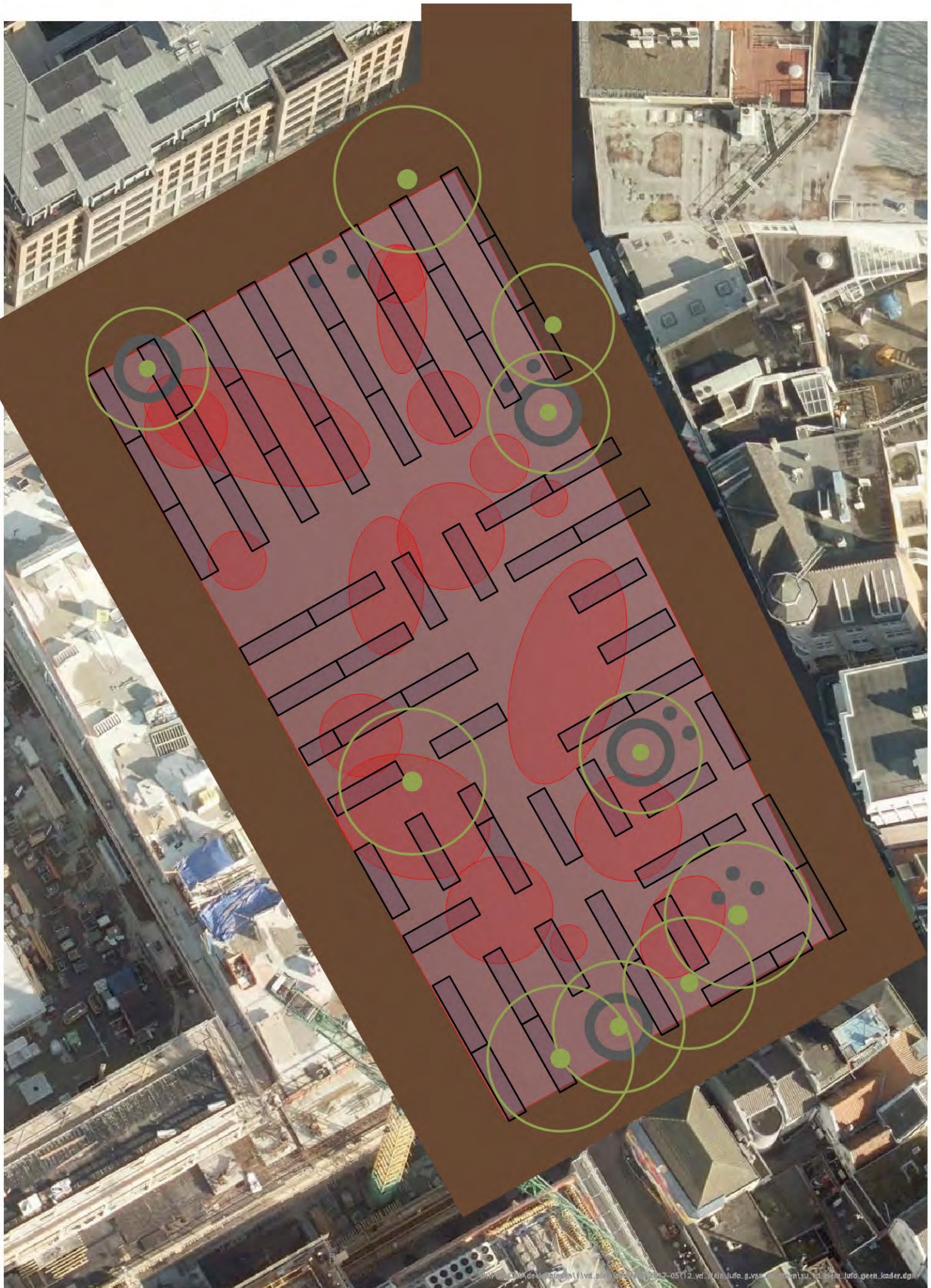

Jennifer Tee – Markt Mozaïek

Krijn de Koning – Huiskamer/Toren/Beeld

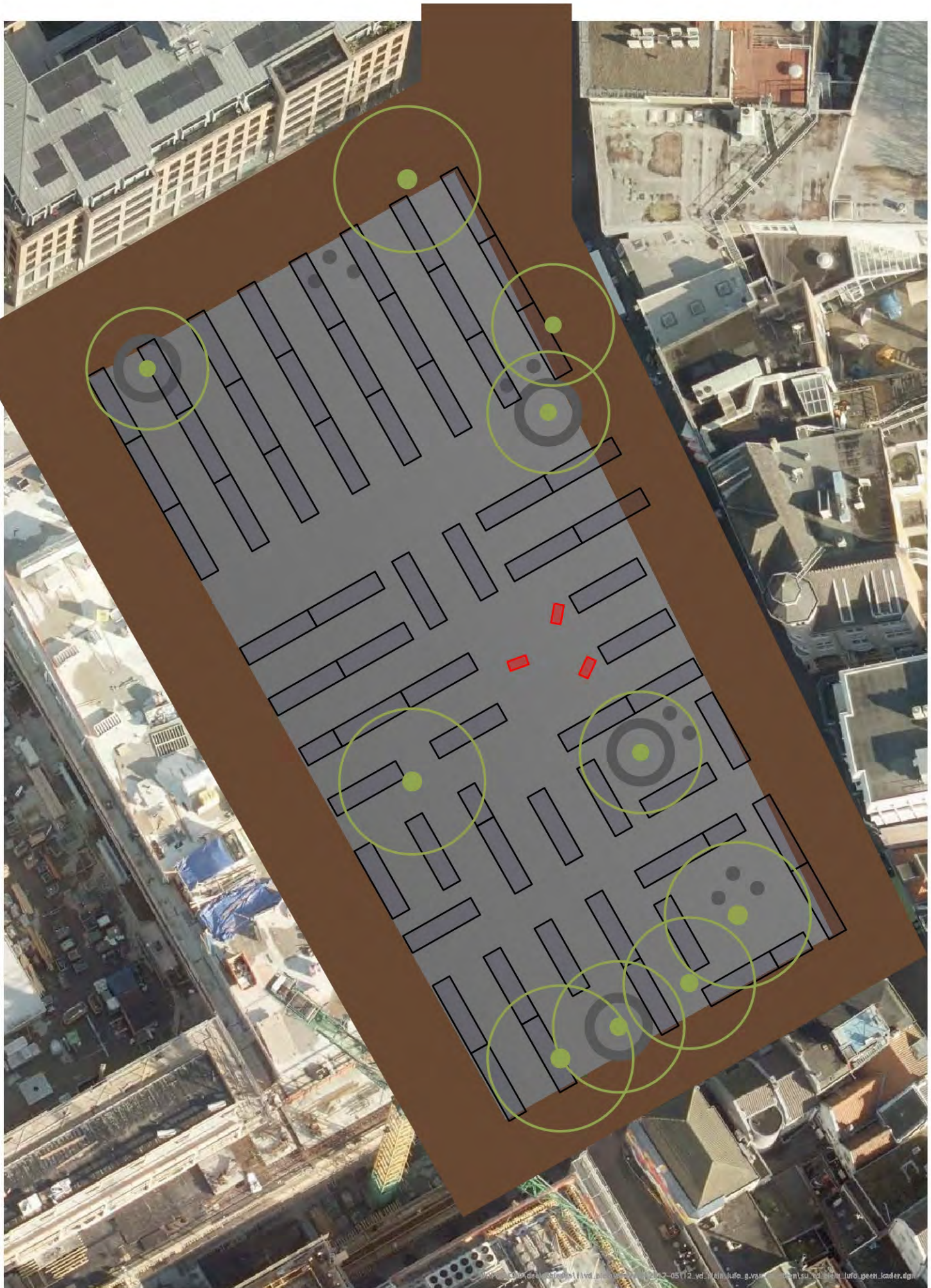

Jennifer Tee

Inpassing schetsontwerp, met en zonder zaterdagmarkt

1:500 A4

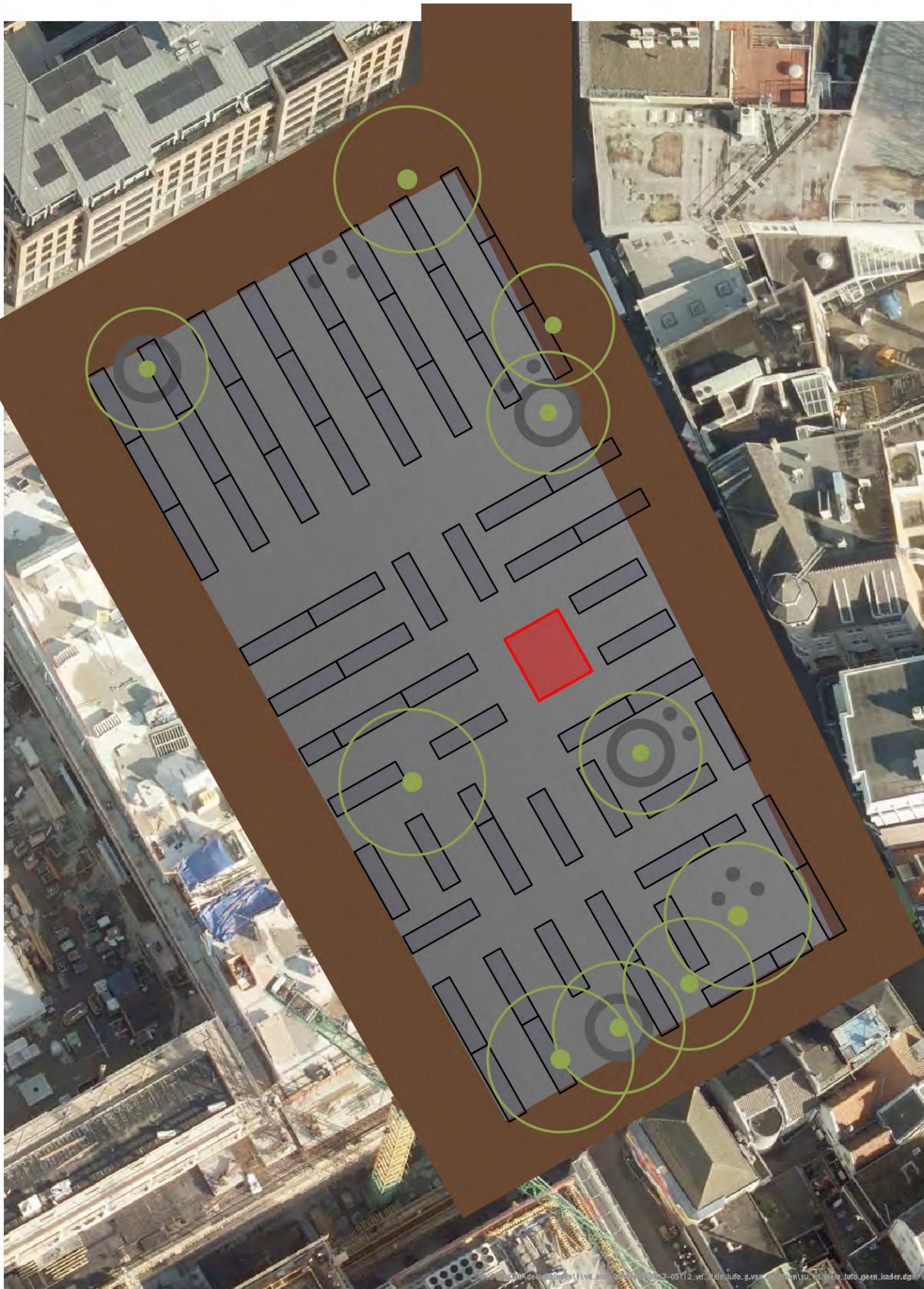

John Rafman

Inpassing schetsontwerp, met en zonder zaterdagmarkt

1:500 A4

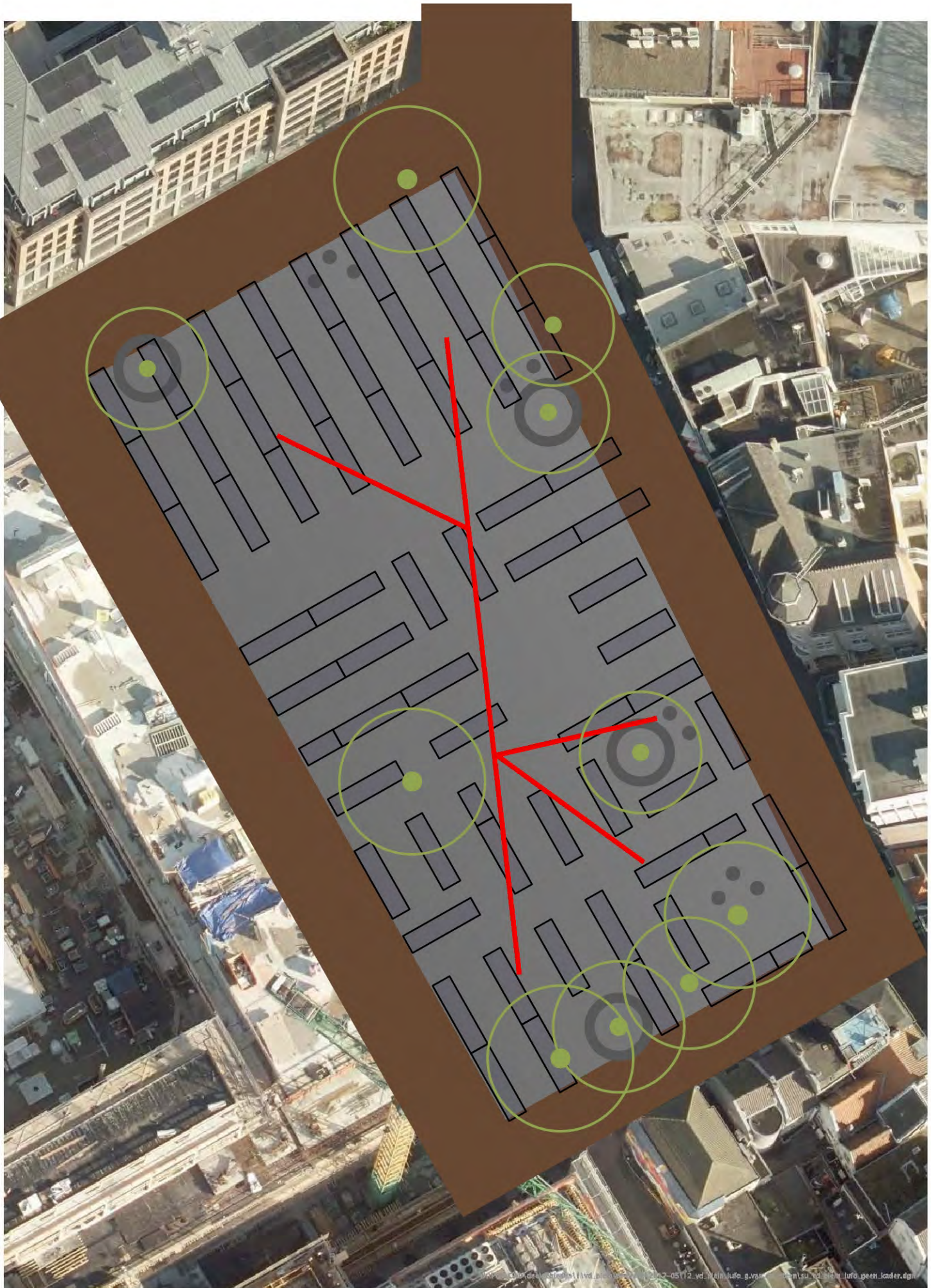

Krijn de Koning

Inpassing schetsontwerp, met en zonder zaterdagmarkt

1:500 A4

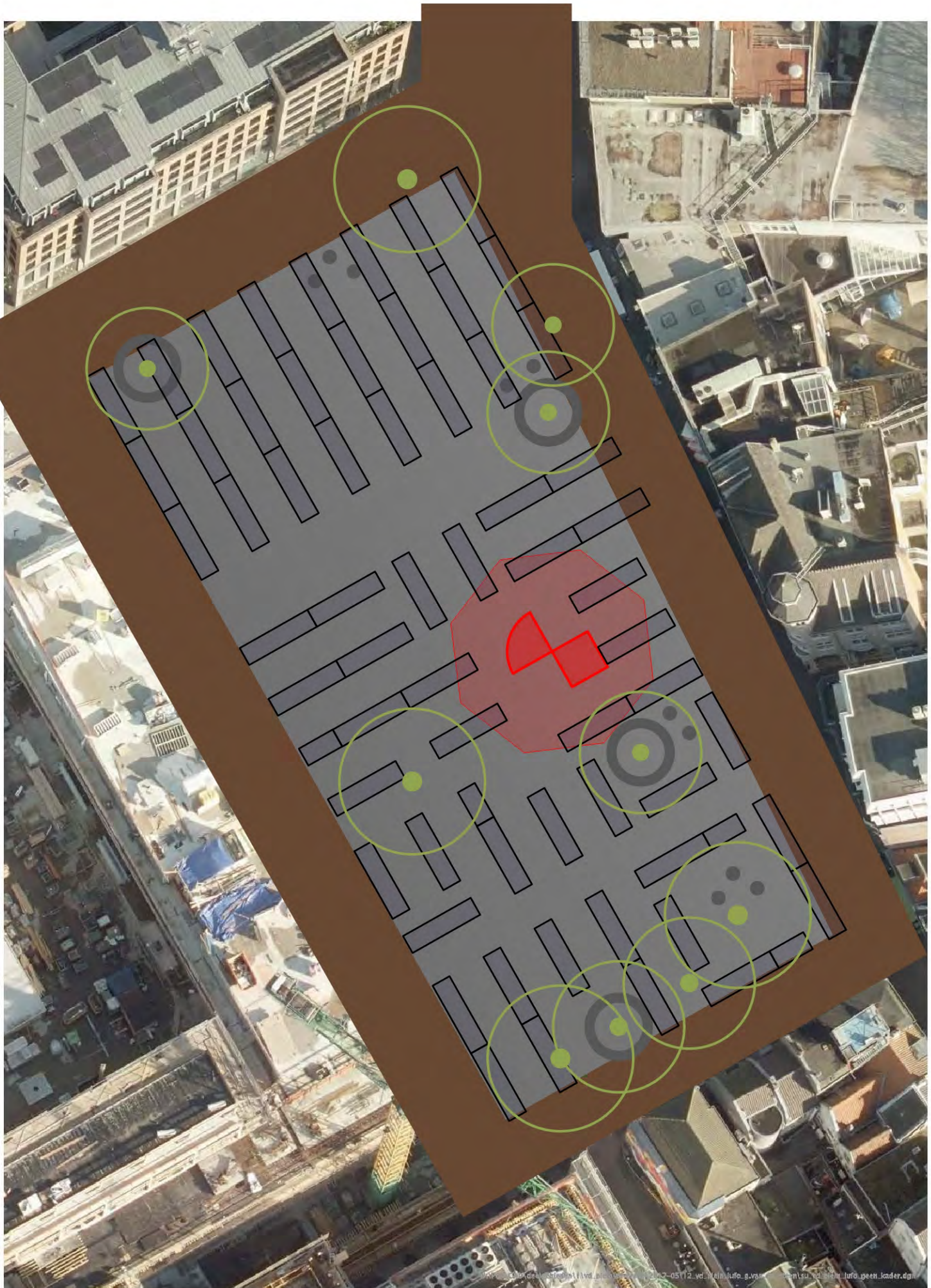

Lucas Lenglet

Inpassing schetsontwerp, met en zonder zaterdagmarkt

1:500 A4

Inti Hernandez

Inpassing schetsontwerp, met en zonder zaterdagmarkt

1:500 A4

Reflectie op het proces

Door: Artistieke Team Kunst in het Stationsgebied/Adviescommissie voor Beeldende Kunst en Vormgeving

Aan: College van B en W

Van 2 tot en met 18 juni 2017 vond een brede internetpeiling plaats voor een kunsttoepassing op het Utrechtse Vredenburgplein. Het plein neemt een centrale plek in in de stad en veel inwoners voelen zich betrokken bij deze plek. Er is dan ook veelvuldig en met veel enthousiasme gestemd en er was veel aandacht van pers en op social media. Er waren ook andere geluiden en er is zelfs een alternatief plan publiek gemaakt. In dit stuk onderbouwen wij het zorgvuldige proces dat doorlopen is.

Bewonersinitiatief

In het voorjaar van 2016 werden wij door de gemeente Utrecht benaderd met het verzoek om inhoudelijk te adviseren bij de totstandkoming van een kunsttoepassing voor het Vredenburgplein. Aanleiding was dat, na bekendmaking door de gemeente Utrecht van het voorlopig ontwerp van het plein, een bewonersinitiatief was gestart om te komen tot een fontein/kunstwerk/monument op het plein. De achterliggende vraag was de creatie van een ontmoetingsplek en het stimuleren van de 'huiskamerfunctie' van het plein. Wij waren van mening dat kunst hierin een rol zou kunnen spelen.

Omdat het initiatief was voortgekomen uit de samenleving was de uitdrukkelijke wens van de gemeente Utrecht, die door ons werd ondersteund, dat het proces in intensief overleg en met inbreng van bewoners en betrokkenen uitgevoerd zou worden. In overleg met de gemeente is daarom besloten om de opdrachtformulering en de selectie van kunstenaars in nauwe dialoog met een kunstbegeleidingsgroep van bewoners en betrokkenen te doen en de uiteindelijke keuze voor één van de ontwerpen over te laten aan de brede bevolking in een publieke stemming.

Kunstbegeleidingsgroep

In het najaar van 2016 hebben we verschillende intensieve gesprekken gevoerd met de kunstbegeleidingsgroep, met daarin vertegenwoordigers van verschillende Verenigingen van Eigenaren van appartementen aan het plein, van het bewonersinitiatief 'Herinrichting Vredenburgplein', van de Wijkraad, van de marktcommissie, van ondernemers in Hoog Catharijne, van Centrum Management Utrecht en van de Utrechtse jeugd in de vorm van twee scholieren van het Stedelijk Gymnasium. De gesprekken richtten zich in de eerste plaats op de opdrachtformulering van de kunsttoepassing. De ideeën en meningen daarover lagen in eerste instantie ver uit elkaar: voor sommige aanwezigen was bijvoorbeeld de aanwezigheid van een centraal element en zitgelegenheid essentieel, ander pleitten vurig voor een zo leeg en open mogelijk plein. Ook over de plaatsing van een fontein of waterwerk bleken de meningen sterk verdeeld.

Opdrachtformulering

De constructieve gesprekken, waarvoor wij de kunstbegeleidingsgroep danken, hebben uiteindelijk geleid tot een opdrachtformulering. Hierin is, naast praktische randvoorwaarden zoals ruimte voor 65 marktkramen en 14 bomen en kabels en leidingen, zichtbaarheid van contouren van kasteel Vredenburg en een parkeergarage onder het plein, ook vastgelegd dat het kunstwerk de verblijfskwaliteit van het plein zou moeten stimuleren, een Utrechtse eigenheid zou moeten uitstralen met bij voorkeur ook aandacht voor de historie en zou kunnen fungeren als een 'nieuw icoon'.

Als kunstadviseurs hebben wij op basis van deze opdrachtformulering een longlist samengesteld van twintig kunstenaars van wie wij verwachtten dat zij met deze complexe opdracht uit de voeten zouden

kunnen en wiens oeuvre vertrouwen gaf dat zij affiniteit zouden hebben met de combinatie van functies op het plein, met name de markt- en de huiskamerfunctie. Bij de samenstelling van de longlist hebben wij ook de kunstenaars/ontwerpers in overweging genomen die vanuit de kunstbegeleidingsgroep en vanuit de Utrechtse samenleving werden voorgesteld.

De vijf kunstenaars

In een bijeenkomst van de kunstbegeleidingsgroep hebben wij het werk van de twintig kunstenaars van de longlist gepresenteerd. In goed overleg heeft de kunstbegeleidingsgroep vijf kunstenaars geselecteerd aan wie een schetsopdracht is verstrekt. Dat zijn, zoals bekend: Lucas Lenglet, Krijn de Koning, Inti Hernandez, Jennifer Tee en Jon Rafman. Eind maart 2017 presenteerden deze kunstenaars hun schetsontwerp. Wij waren verrast door de diversiteit aan ontwerpen die deze ingewikkelde opdracht heeft voortgebracht. We oordeelden dat alle ontwerpen van hoge kwaliteit waren en op inhoudelijke gronden voldeden aan de eisen. Toen bleek dat de ontwerpen, na externe en gemeentelijke consultatie, ook voldeden aan de technische, constructieve en financiële randvoorwaarden hebben wij aan de kunstbegeleidingsgroep voorgesteld om alle vijf de ontwerpen aan de Utrechtse bevolking voor te leggen in de brede publieke stemming. Daarmee was een brede en diverse keuze gegarandeerd en wilden we de beslissing echt bij de inwoners van de stad leggen. De kunstbegeleidingsgroep en vervolgens ook het College van B en W. stemde met dit voorstel in.

Uitslag publieke stemming

Op 2 juni ging de internetpeiling van start en zondag 18 juni om 24.00 uur sloten de stembussen. Er zijn ruim 10.000 geldige stemmen uitgebracht waarvan 54 % voor het werk Markt Mozaïek van Jennifer Tee.

Tot slot

Het is bijzonder dat de keuze voor het kunstwerk zo veel reacties op riep in Utrecht en wij willen de Utrechtse bevolking hartelijk danken voor de betrokkenheid. De vele reacties en het verloop van het proces roepen ook vragen op, bijvoorbeeld over de rol van kunst in de openbare ruimte, over de inrichting van de inspraak en de rol van de adviescommissie in een dergelijk traject. Hoe kom je tot een goede vorm voor de zo gewenste participatie en wiens stem wordt in dat proces het meest 'gehoord'? Over deze vragen gaan wij graag met u in gesprek.

ALGEMEEN

Plangrens = Beheergrens

Eigengrens = Plangrens

Begrenzing parkeergarage

icm asfalt-beperking

Profiel- en detailleraanduiding

MATEN

PEL: Bestand maalveld
(b.v. NAP)

PEL: Dorpel /vloer bebouwing

VERHARDING

RABAT: Gebakken klinkers, diellingsmaat (185x45x90 mm),
kleur Koperbruin, halfsteensverband

KIEKSTICHOEK: formaat: 5x10x10 cm, anivo, chinees graniet (G654, Dark),
afmeting: 5x10x10 cm, afmeting: 5x10x10 cm, afmeting: 5x10x10 cm,
volgen met vlooijsijp krimpnaam voegmortel

MIDDELENLOPER: Gebakken klinkers, diellingsmaat (200x65x85 mm), kleur: Novoton, keperverband

KUNSTWERK: ketjes: 9x9x3 cm,
natuursteen: 2 soorten: diverse kleuren voor verbeelding symbolen (zie bijlage)
bewerking: gezaagd en indien mogelijk gevand,
voegbreedte: gemiddeld 6 mm door middel van afstandhouders
voegvulling: zand
fundering: zand 50 cm, menggranulaat 30 cm, splitbeton 10 cm

KATTEL VERBODING: ketjes: 9x9x3 cm,
natuursteen: 2 soorten: diverse kleuren voor verbeelding symbolen (zie bijlage)
bewerking: gezaagd en indien mogelijk gevand,
voegbreedte: gemiddeld 6 mm door middel van afstandhouders
voegvulling: zand
fundering: zand 50 cm, menggranulaat 30 cm, splitbeton 10 cm

PLINVLAK BASIS: ketjes: 9x9x3 cm,
natuursteen: 2 soorten: diverse kleuren voor verbeelding symbolen (zie bijlage)
bewerking: gezaagd en indien mogelijk gevand,
voegbreedte: gemiddeld 6 mm door middel van afstandhouders
voegvulling: zand
fundering: zand 50 cm, menggranulaat 30 cm, splitbeton 10 cm

HALFVERHARDING: Stabilizer, in de boomspiegels, kleur Hansa Mix (donkergrjs)

MARKERING

MARKERING: Tactielekken
Gebakken klinker, diellingsmaat, kleur: wit

MARKERING: Terras, handhaven,
markering met rvs noppen

MARKERING: Terras, rieuw/ verschoven,
markering met rvs noppen
nader af te stemmen met ondernemers

AFWATERING

LINGCOOT: type: Powerdrain V125, breedte buitmaat: 18, 5 cm, klasse: minimaal E600,
uitvoering: rooster: gietijzer, sleufrooster (zie details),
zandvang gelijke breedte als lingcoot

VERBODEN COOT: type: Finitel: oostwaarts (symmetrisch) hoogte 125 mm,
afwerking: rooster: cortenstaal, verkeersklasse: E600, zie details

STRAATKOLK: type: STR-9737, afmetingen: 300x450 mm, holling 7 cm,
n.v.v. maalveld: 1 cm (na aanraken), afwerking: rooster: gietijzer

STRAATKOLK: type: STR-9738 (1-delig) of STR-9743 (2-delig),
afmetingen: 380x380 mm, holling 7 cm, uitvoering deksel: gietijzer, wasiermotief
n.v.v. maalveld: 1 cm (na aanraken), zie details

INSPICIEPUNT: roodpuddel, eve, op hoogte te stellen n.v.v. aanpassingen maalveld,
indien hoogte wordt bijgesteld: deksel draaien in bestrijdingsrichting

CROEN

BOOM: Bestand, soort: Platan
Indicate: huidige kroonmaat, zie themakaart Bomen

BOOM: Nieuw, te grootte, soort: Linde, zie themakaart Bomen
zo mogelijk hier te planten boom uit Utrecht,
n.v.v. Linde: *Tilia x europaea* 'Pallida'
n.v.v. Linde: *Tilia cordata*
n.v.v. Linde: *Tilia x europaea* 'Pallida'

WOITELSCHEM

Greengas: Free Root Guiding,
type TRG105

CROEPLAATSINRICHTING:
volgens advies Terra Nostra (zie details)

STRAATMEUBEL

ZITBANK: ZITBANK: natuursteen, chinees graniet G654 dark, bewerking: gevand,
diameter 4,00 m, voet/steun: staal, gecoat antraciet (RAL 7016), zie details

AFVALBANK: Duo-Buiter, kl: antraciet RAL 7016,
inhoud (2x): 75 l, max. 30 cm uit de gevel, bestrating over betonoef, zie details

AFZETPAAL: Vast, RVS (bij gebreke: inox, diameter 275 mm,
hoogte boven grond 450 mm, ondergrondse bevestiging in beton,
bestaan uit aan staal, max. 150 mm tussen de palen

AFZETPAAL: Bewegbare zuil, poler installatie, RVS,
l.c.m. vaste zuil, RVS, onderdeel van installatie, met rood-geel-groen licht
op afgeleide hoogte

AFZETPAAL: HOOG CATHODINE: paal, staal, kleur: antraciet,
hoogte: 1,20 m, ondergronds met elkaar verbonden

BOOMSPICEL: (gewelste) stalen plint, rond, radius: 1,25 meter, hoogte: 15 cm, dikte: 1 cm,
l.c.m. aan te laten stalen plinten (dengte 50 cm, diameter 15 mm),
hoogte: 1,20 m, ondergronds met elkaar verbonden

STORMMANTEL: type: Marktkrammer MK-CL-C, leverancier: Groundveel
leegte: 280 mm, schijfdiameter: 600 mm, kantelbare RVS ring, 360 graden,
uitvoering met montage M16x330mm, zie details

DRINKPUNT: type: Join the pipe, afmetingen 40 x 40 cm

VERLICHTING / ELEKTRA / CAMERA

LICHTMAST: Bestand

LICHTMAST: Pyke Koch, hergebruik/nieuw,
h: 4 m, kl: zwart

LICHTMAST: armatuur: Selux Ombra Grand, h: 10 m,
kl: antraciet (RAL 7016), lichtbron: LED warm wit
mast: corten, staal, kleur: antraciet (RAL 7016)
natuursteen: chinees graniet G654 dark,
bewerking: gezaagd, gevand met detaillering, zie details

VERLICHTING ZITBANKEN: type: n.l.d., lichtbron: LED, kl: warm wit, zie details

ELEKTRAVOORZIENING/CONTACTDOOS: b.v., markt en stop & drop:
Een ondergrondse kast per maalveld, 2 types:
Type 1: PUTTast, model: Markt, Type Compact bestraat, deksel bestraatbaar,
afm. 360x360x150 mm (buiten), zie details
Type 2: PUTTast, model: Contactdoos, type: Trippel, deksel: traanplaat,
afm. 360x360x150 mm (buiten), zie details
Type Stop & drop: PUTTast, model: Contactdoos, type: Dubbel, deksel: traanplaat
afm. 360x360x150 mm (buiten)

NUTSKAST: Locates indien niet ondergronds,
b.v., contactdozen markt, afmetingen 240x141,7 m (buiten)

CAMERA: bestaande verplaatsen naar nieuwe locatie, combineren met Stop en Drop

PROGRAMMA

OPSTELPUNKT: NOOD (nood- en hulpdiensten), geen markering

BLUWATERVOORZIENING: 1,80 m obstakel, max. 10 cm bereikbaar
grondoppervlakte: door rechthoekige deksel en plaatsen in straatmarkering,
n.v.v. deksel: 360x360x150 mm (buiten), zie details

MARKTOPSTELPUNKT: Kar wagen,
afmeting begrenzing en kraamir.

MARKTOPSTELPUNKT: Kraam,
afmeting begrenzing en kraamir.

TERRAS: Voorstel inpassing nieuwe terrassen,
nader af te stemmen met ondernemers en vergoedingsverkenner

CONCEPT

C	-	-	-	-	-
B	-	-	-	-	-
A	-	-	-	-	-
Wp.	Datum	Getekend	Getoest	Vrijgege.	Aard der wijziging

Stadswerken

Oprachtgever

Project Organisatie Stationsgebied (POS).

Schaal 1:200

Formaat A0

Beheer

Bestek

Project

Herinrichting Vredenburgplein

Projectnummer

Status

Tekeningnummer

Concept

Onderdeel

Definitief Ontwerp (DO)

Overzichtstekening totaal

Cetkend

Getoest

Vrijgegeven

Stadsingenieurs

Bezoekadres: Stadsplein 1

Postadres: Postbus 8175, 3513 GP Utrecht

Telefoon: 030 610 1111 Fax: 030 610 1112

www.stadsingenieurs.nl

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	O. van Schaick/Monique Dirven	Datum	23 februari 2018
Doorkiesnummer	030 – 28 67011	Ons kenmerk	3526614/1802061300-os
E-mail	o.van.schaick@utrecht.nl	Onderwerp	Definitief Ontwerp Vredenburgplein
Bijlage(n)	DO en diverse visuals	Beleidsveld	Stationsgebied
Uw kenmerk			
Uw brief van			

Geachte leden van de raad,

Op 22 juni 2017 hebben we u geïnformeerd over de voortgang van het traject 'Kunst op het Vredenburgplein' en de herinrichting van het plein. Met deze brief informeren we u zoals ook toegezegd over het uitgewerkte Definitief Ontwerp (DO) van het plein en over de start en planning van de werkzaamheden voor de herinrichting.

Kunsttoepassing Markt Mozaïek

In onze brief van juni 2017 hebben we u geïnformeerd over het uitgebreide participatietraject rond de keuze voor een kunstwerk voor het Vredenburgplein. Na voorselectie door een breed samengestelde kunstbegeleidingscommissie, die bestond uit vertegenwoordigers van diverse VVE's aan het plein, van het initiatief herinrichting Vredenburgplein, van de Wijkraad Binnenstad, van Klépierre, van de marktcommissie, van Centrum Management Utrecht en van de Utrechtse jeugd werd met een ruime meerderheid van 54% van de internetstemmen het voorstel Markt Mozaïek van Jennifer Tee gekozen. Met dit werk wil kunstenaar Jennifer Tee de lange geschiedenis van het Vredenburg als marktplein benadrukken. Daarnaast wil zij verwijzen naar de Romeinse geschiedenis waar de stad ook haar naam aan te danken heeft. Zij wil de 'huiskamersfeer' en de drukke marktdagen samenbrengen in een allesomvattend werk in de vorm van een natuurstenen vloer van ingelegde mozaïeken, net zoals een vloertapijt in een huiskamer met prachtige motieven. De voorstelling bestaat uit zeer herkenbare, huiselijk aandoende beelden van de markt.

In de afgelopen periode heeft Jennifer Tee haar schetsontwerp uitgewerkt tot een Definitief Ontwerp. Zij heeft allereerst de verschillende objecten/voorstellingen nauwkeurig ontworpen, uitgewerkt en gedetailleerd. Zij heeft daarbij onder andere onderzoek gedaan naar verschillende afmetingen die vanuit verschillende perspectieven goed zichtbaar zijn. Vervolgens is zij deze objecten 'in gaan kleuren', allereerst in grijs tinten en vervolgens in de ca. 30 kleuren graniet die zij in samenwerking met gespecialiseerde steenhouders heeft opgespoord en uitgekozen. In dit kleurenpalet heeft zij gezocht naar granietkleuren die aansluiten bij deze specifieke omgeving, bij haar verwijzing naar de Romeinse tijd en die op deze plek de tand des tijds kunnen doorstaan. De definitieve kleuren van de verschillende objecten krijgen daardoor ten opzichte van de eerste beelden, meer natuurlijke tinten.

Bij de keuze voor de granietsoorten hoorde ook de keuze voor de grijstinten van de 'achtergrond' en van het contour van Kasteel Vredenburg daarin.

Daarna heeft Jennifer Tee in nauwe samenspraak met alle betrokkenen gewerkt aan de placering van de objecten op het plein, rekening houdend met de opstelling van de marktkramen en met alle andere elementen op het toekomstige plein, zoals banken, bomen, stormmankers, putten, lichtmasten etc. In een nauwe samenwerking tussen de kunstenaar en de gemeente is gezocht naar een invulling die van het hele plein daadwerkelijk een eenheid maakt. Aan de gewenste ontmoetingsfunctie op het plein wordt nog beter voldaan door de toegevoegde banken. Het resultaat is te zien in bijlage 1 en de visuals onderaan deze brief.

Instandhoudingstermijn

In juli zijn vragen gesteld over de rechten en plichten van gemeente en kunstenaar, met name in relatie tot toekomstige herinrichtingen van het Vredenburgplein. In de afspraken met de kunstenaar is vastgelegd dat de kunstenaar de gemeente toestemming geeft om het kunstwerk openbaar te maken en te verveelvoudigen door middel van foto en film. Het aan het auteursrecht gelieerde persoonlijkheidsrecht van de kunstenaar is echter niet overdraagbaar. Beeldend kunstenaars hebben, net als alle andere makers, zogenaamde persoonlijkheidsrechten. Een kunstwerk mag niet zomaar veranderd worden en de kunstenaar heeft in beginsel het recht zich te verzetten tegen aantasting of vermindering van zijn werk. In de afspraken tussen gemeente Utrecht en kunstenaar Jennifer Tee is daarom wel een instandhoudingstermijn afgesproken. Er is een instandhoudingstermijn van 20 jaar vastgelegd. Daarna worden door de kunstenaar en gemeente vervolgafspraken gemaakt.

Er is tevens vastgelegd dat de gemeente Utrecht als goede huisvader zorg zal dragen voor het onderhoud van het kunstwerk en in het kader van beheer de intellectuele eigendomsrechten van de kunstenaar zal respecteren. Aanvullende afspraken over beheer en onderhoud worden, zoals gebruikelijk, bij oplevering vastgelegd in een onderhoudsovereenkomst tussen kunstenaar en gemeente. Er is al vastgelegd dat de gemeente niet door de kunstenaar verplicht kan worden om reparatie of onderhoud te verrichten. De intentie van alle partijen is uiteraard om het plein in volle glorie te handhaven.

Het Definitief Ontwerp

Het Definitief Ontwerp is tot stand gekomen door nauwe samenwerking met de marktondernemers, omwonenden, winkeliers, Klepierre, nood- en hulpdiensten, gemeentelijke diensten en TivoliVredenburg. Het mag duidelijk zijn dat het inpassen van alle noodzakelijke voorzieningen op deze prominente plek, met al zijn verschillende functies, een complexe puzzel is, waar alle belanghebbenden hun steentje aan hebben bijgedragen. Belangrijke gespreksonderwerpen waren o.a. maaiveldinrichting en ruimte voor de markt en ruimte voor de loopstromen, afwatering en schoonmaken en het beperken van de overlast bij het gebruik van de banken.

Op maandag 23 december is het ontwerp in de kunstbegeleidingsgroep (bewoners, Klepierre, winkeliers, markt en gemeente) besproken.

De contouren van kasteel Vredenburg worden zichtbaar gemaakt door een toevoeging van zwart graniet aan de grijze achtergrond van het mozaïek. Door deze verschillen in kleurgebruik wordt duidelijk wat de ligging en de omvang van het voormalige kasteel was.

Maatschappelijk verantwoord inkopen

Uiteraard hebben wij onderzocht of de leveranciers van de granietstenen voor het plein voldoen aan de Utrechtse maatstaven voor maatschappelijk verantwoord inkopen. Omdat bekend is dat de keten van verwerving en verwerking van natuursteen op sommige punten moeilijk te controleren is op het voorkomen van misstanden omtrent kinder- en dwangarbeid hebben we hiervoor extra inspanningen verricht en de leveranciers gevraagd om inzicht te geven aangaande verantwoorde herkomst en

winning en verwerking van het natuursteen. De Europese (verwerkings)bedrijven waarmee gewerkt wordt beschikken over een ISO-26000 certificaat (social responsibility) en alle leveranciers hanteren een Code of Conduct. De leveranciers voldoen hiermee aan de zorgvuldigheid in het kader van 'due dilligence'.

Bomen, banken en lichtmasten

Op het huidige Vredenburgplein staan 9 bomen; het DO telt 12 bomen. Rond vier bomen wordt een cirkelvormige bank geplaatst. Binnen de uitvoering van het plan worden de groeiplaatsen van debestaande bomen verbeterd. Oorspronkelijk telde het plan 14 bomen en hoewel ons uitgangspunt steeds was deze 14 bomen te plaatsen, bleek na herhaald doorrekenen van de mogelijkheden dat het op twee plaatsen toch te risicovol is om een boom van enig formaat te planten. De geplande nieuwe boom ter hoogte van. Esprit/Cosmo blijkt niet te planten vanwege de aanwezige kabels en leidingen. De boom nabij TivoliVredenburg is niet te planten bovenop het dak van de parkeergarage. Nader onderzoek van de dakconstructie en bijbehorende constructieve berekeningen hebben aangetoond dat de constructie van het dak niet is berekend op een boom van het gewenste formaat. Uiteindelijk staan op het plein meer bomen dan in de huidige situatie. Op het plein komen zes lichtmasten, elke met meerdere dimbare spots.

Marktvorzieningen

Er worden voor de markt nieuwe stroomaansluitpunten aangelegd. Ook wordt het plein voorzien van stormverankering voor de kramen.

Laden/lossen

Het plan voorziet in een ruimte voor stop en drop voor twee vrachtwagens ter hoogte van Vredenburg 4 .

Planning herinrichting

De voorbereidende werkzaamheden aan de kabels en leidingen zijn eind januari gestart. Het bestraten van de brede stroken gebakken klinkers rondom het plein en de aanleg van het middendeel vindt aansluitend en gefaseerd plaats. Welke fasering het beste is voor de markt, de ondernemers, de passanten en het project zelf wordt momenteel gedetailleerd uitgewerkt. Gezien de gemiddelde levertijd voor natuursteen van drie tot vier maanden zal de aanleg van het mozaïek naar verwachting starten in mei 2018. De werkzaamheden worden zo uitgevoerd dat de markt voldoende ruimte heeft en aanpassingen aan de opstelling zo beperkt mogelijk zijn, maar dit is ook afhankelijk van de definitieve plaatsing van bijvoorbeeld de bomen en stroompunten.

De bereikbaarheid van de winkels, de markt en de loopstromen van en naar Hoog Catharijne/Centraal Station zijn leidend in de fasering van deze werkzaamheden. Er is hierover steeds afstemming met de betrokken partijen. De werkzaamheden zijn naar verwachting eind 2018 afgerond.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

Bijlage 1

Hieronder enkele visuals, impressies van het heringerichte Vredenburgplein met het mozaïek.

Beeld van bovenaf

Het mozaïek met de markt

Beeld op ooghoogte gezien vanaf de uitgang van Hoog Catharijne